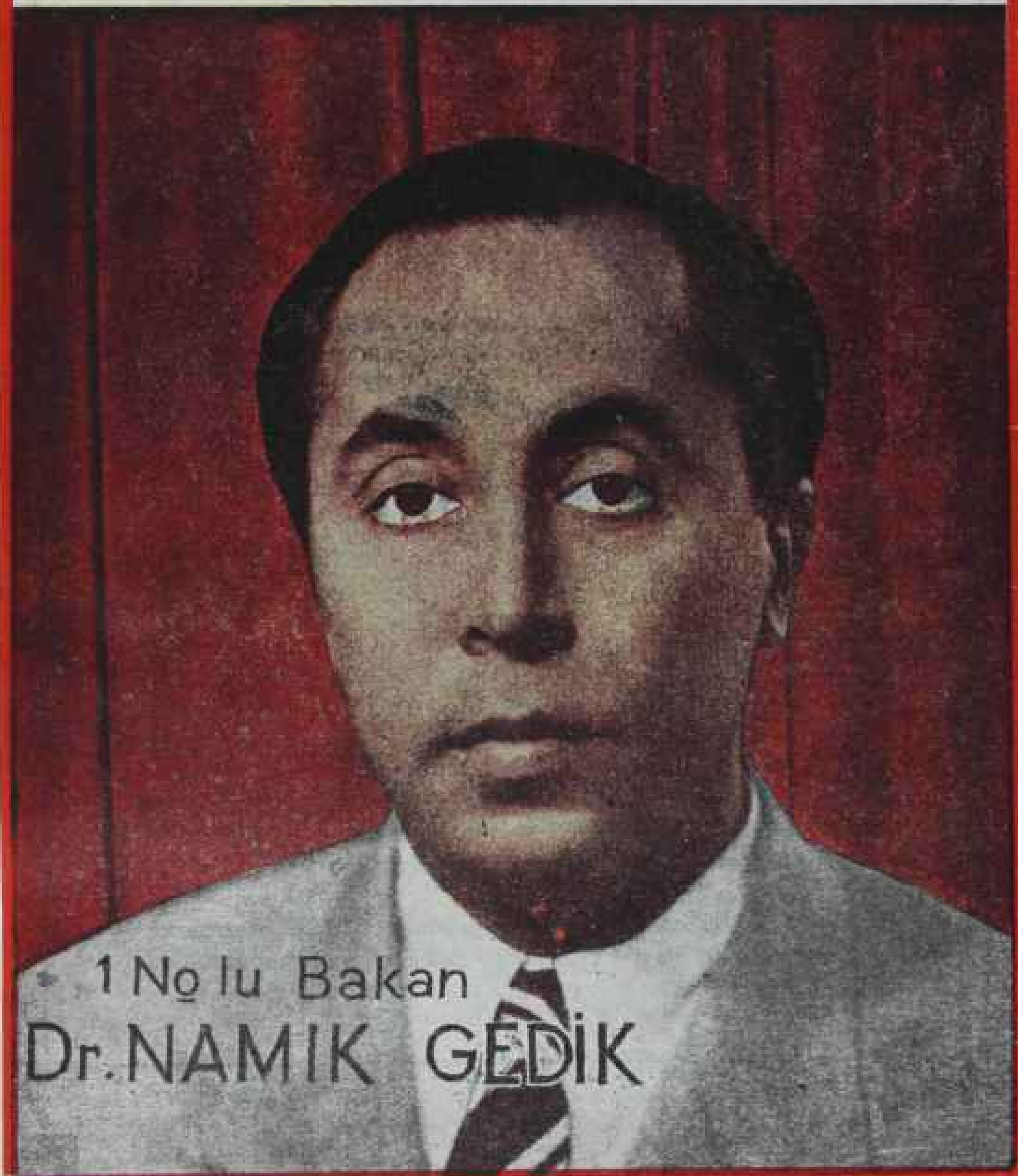
13 EYLÜL 1958 SAYI : 227

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

FIYATI : 100 KURUŞ

AKİS'in
Müsabaka Şartları

★ — AKİS'in bu seneki yazı müsabakası için, mevzu şudur:

"MİLLETLERİN İKTİSADİ KALKINMASI NİÇİN HÜRRİYET İÇİNDE OLMALIDIR?"

★ — Müsabakaya katılmak için gönderilen yazılar kâğıdın bir yüzüne makinayla ve orta aralıkta yazılacak, uzunluğu da 23x30 ebadındaki kâğıtlarla iki sayfayı tecavüz etmiyecektir.

★ — Gelen yazılar önce AKİS'in yazı işleri kadrosundan kurulacak bir küçük jüri tarafından incelenecek, uygun görülen AKİS'te neşredilecektir.

★ — Yazıların neşrine 1 Temmuz 1958 de başlanacaktır. 30 Nisan 1959 dan sonra gelen yazılar müsabaka dışında bırakılacaktır.

★ — AKİS'te neşredilen yazılar 1959 Mayıs başında toplanacak olan selâhiyetli bir jüri tarafından incelenerek, birinciliği kazanan yazının sahibine 1.000, ikinciliği kazanan yazının sahibine 500 ve üçüncülüğü kazanan yazının sahibine de 250 lira telif hakkı ödenecektir. Bundan başka birinciliği kazanan yazının muharririnin resmi 1959 Mayısının ortasında çıkacak olan Altıncı yılımızın ilk sayısının kapağını süsliyecektir.

★ — Müsabakaya katılacak yazıların "AKİS mecmuası, yazı müsabakası servisi P. K. 582 - Ankara" adresine postalanması lâzımdır.

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: 5, Cilt: XIV, Sayı: 227

Yara İşleri :

***Rûzgarlı Sokak Ovehan Kat:3 Daire:* 7**

Tel: 18992 P. K 888 - Ankara

İdara:

Denizciler Caddesi 23/B

Rüzgarlı Matbaa Tel: 15221

Fiyatı 100 Kuruş

Başyazar:

Metin TOKER

*

Neşriyat Müşaviri

Yusuf Ziya ADEMHAN

*

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına
İmtiyaz sahibi ve yazı işlerini
fiilen idare eden Mesul Müdür :
TarıkHALULU
Umumi Neşriyat Müdürü

İlhami SOYSAL

*

Karikatür

TURHAN

Fotograf

Ege AJANSI

Associated Press

Türk Haberler Ajansı

*

Klişe:

Doğan Klişe

*

Müessese Mûdürü:

Mübin TOKER

*

Abone şartları

2 aylık (12 nüsha): 19 lira
6 aylık (25 nüsha): 20 lira
1 senelik (52 nüsha): 40 lira

*

İlan şartları:

Santimi: 8 lira
3 renkli arka kapak: 750 lira

*

Dizildiği ve Basılğı yer:
Rüzgrârlı Matbaa — ANKARA
Tel : 15221

Basıldığı tarih: 10.9.1958

Kapak resmimiz

Dr. Namık Gedik

Etrafın temsilcisi

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

Bu haftanın başında iç politika hadiseleri bir kere daha, hem de eskilerine nazaran hayli sert seklide kızıştı. Başbakan Menderes Ege Bölgesinde Görülmemiş Kalkınmanın görülmemiş eserlerinden bir kaç tanesinin işletmeye açılması dolayısı ile çıktığı seyahatte seçimlerden beri ilk defadır ki halk toplulukları karşısında iç politika meselelerinden bahsetti ve Muhalefetleri memlekette bir ihtilâl havası yaratmakla suçlandırdıktan sonra son derece sert ve zecri tedbirler alınacağını açıkladı. Bilhassa geçen haftanın sonunda Balıkesir D. P. Kongresinde yaptığı konuşma ile Muhalefeti açıkça itham eden ' Başbakanın bu konuşması hemen ertesi gün basta İnönü olmak üzere irili ufaklı bütün muhalefet partilerinin liderleri tarafından şiddetle cevaplandırıldı. Bilhassa C. H. P. Genel Başkam İnönü, Menderesin icap ederse sehpalar kurulacaktır tarzındaki beyanına 1958 Türkiyesinde hiç bir Muhalefet liderinin bu tip laflardan yılmayacağını gösteren son derece veciz bir cevap verdi: "Sehpalar! kurulursa bunların ne şekilde işleyeceğini kimse bilemez". Daha ertesi günlerde bu karşılıklı iç politika çekişmeleri devanı edip gitti. Menderesin Balıkesirdeki konuşmasını Akhisardaki, Akhisardakini de Bursadaki konuşmalara takip etti. İşte iç politika çekişmelerinin böylesine kızıştığı bir zamânda AKİS, her zaman olduğu gibi hâdiseleri en yakından ve en iyi şekilde verebilmek için bir Akisçiyi İnönünün, bir Akisçiyi de Menderesin arkasına takta. İnönüyü ve Menderesi adım âdım takip eden bu İki AKİS yazarının topladıkları notlardan meydana gelen Demokrasi başlıklı' yazı muhakkak ki son haftaların en alâka çekici yazısıdır.

YURTTA OLUP BİTOENLER sayfalarımızda okuyacağınız Basın başlıklı yazıda basın hakkında son günlerde alınan zecri tedbirlerin • iç yüzünü ve bu fikirlerin doğmasına himmet eden kalem erbabının hikâyesini, okuyacaksınız. Hususi ilânların da resmi ilânlar gibi kayıtlar altına alınması, yüksek tirajlı gazeteler ile düşük tirajlı gazeteler arasında hususi İlânlar hususunda Ur fark gözetilmemesi, hususi ilan fiyatlarının indirilerek dondurulması, gazetelerin tevziinin tek elden yapılması son derece parlak yeni fikirlerdir. Basın - Yayın ve Turizm Bakanı -C. H. P. den transfer edilmiş kıymet- Server Somuhçuoğlu tarafından en geç yılbaşına kadar hazırlanacağı söylenen bu yeni basın rejiminin, Demoklesin kılıcı gibi tarafsız- basının başı üzerinde asılı durduğu günlerde okuyacağınız bu yazı her halde alâkanızı çekecektir.

Son bir iki haftanın hâdiseleri dış politika meraklılarının gözlerini Orta Doğudan ayırıp Uzak Doğuya döndürdü. Zira Uzak Doğuda Kızıl Çin île Çan Kay Şek Çini arasında doğan bir ihtilâf, eski bir yaranıp deşilmesi seklinde tecelli ettiğinden dünyanın hemen bütün milletleri ister istemez hâdise ile alâkadar olmağa başladılar. Çan Kay Şek Çininin avukatlığım üzerine alan Âmerikanın ilk defa olarak Uzak Doğuda pek de aşırı sayılamayacak bir' tavır takınması ve şimdiye kadar bir türlü tanımaya yanaşmadığı Kızıl Çinle müzakereye razı olması bu ihtilafı bir parça olsun yatıştırdı.

Ancak Uzak Doğuda hadiselerin birdenbire alevlenmesi, Orta Doğuda olup bitenleri de kimseye unutturamadi. Zira son yıllar içinde Orta Doğunun lideri olarak sivrilen ve hemen her; arzusunda muvaffak olan Başkan Nasır bir türlü rahat durmamaktadır. İşte bu haftaki DÜNYADA OLUP BİTENLER sayfalarımızda, birbirlerinden çetin iki ceviz haline gelen' ve dikkat nazarlarını üzerine toplayan bu iki doğu diyarında olup bitenlerin de hikâyesini bulacaksınız.

Bu haftaki radyo sayfamızda Amerikayı birbirine katan "Bilgi yarışması" skandalinin iç yüzünü olcuyacaksınız.Son aylar içinde memleketimiz radyolarında da pek revaç bulan ama bundan bir kaç hafta evvel nasıl bir mülâhaza ile alındığı bir türlü anlaşılamayan kararla -radyo stüdyolarından halkın da katıldığı toplu programlar yapılmasını yasak edsn karar- bir çıkmaza' giren bu bilgi yarışmalarının Amerikadaki ağabeylerinin bir hayli kirli olan içyüzünü okuyunca, bir takım idare âmirlerimizin nasıl sevinecekleri kolayca tahmin edilebilir. Hattâ pek mümkündür ki stüdyolar içinde yapılması yasak edilen bu tip programların bundan böyle, madem ki Amerikada, bu bilgi yarışmaları bir takım kirli işlere âlet oluyor, stüdyolar dışında bile yapılmasına paydos denebilir.

Savgılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Laçka mefhumlar

İktidar edebiyatçılarının lisanıyla, bir müddetten beri "Görülmemişler Diyarı" haline gelen Türkiyede bu hafta, dünyanın başka memleketlerinde hakikaten görülmeyen bir hâdise cereyan etti. Başbakanından Muhalefet liderine, gazetesinden radyosuna, Bakanından milletvekiline herkes "İhtilâl"den bahsetmeye başladı. Hem, öyle imalı veya kapalı tarzda değil.. Başbakan doğrudan doğruya "Muhalefet ihtilâli tahrik ediyor" dedi ve kelimesi kelimesine "yurdumuzda da bîr serdengeçtinin harekete geçmesini kışkırtmak istemektedirler" diye devam etti. Zafer manşetinde, grena Adnan Menderese izafeten Muhalefetin İktidar liderleri için "Bunları da öldürecek bir serseri çıkmayacak mı?" dediğini ileri sürdü. Radyo bir günde bir kaç defa, mukni sesli spikerler vasıtasıyla, idam sehpalarından dem vurdu. Muhalefet liderine gelince, İsmet İnönü bunlara verdiği tok cevapta ihtilâlin bazen de insan hakları dışında iktidar sürmek isteyen siyaset serserilerinin eseri olabileceğini hatırlattı ve bir memlekette idam sehpaları kuruldu mu oralarda kimlerin sallanacağının 'bilinemeyeceğini ihtar etti. İktidarın sözcüleri, Muhalefetin sözcüleri, müstakil gazeteler çarşaf çarşaf Türkiyede bir ihtilâlin hazırlanmakta olup olmadığının münakaşasına koyuldular. İhtimal ki tarihte böyle bir hâdisenin emsali yoktur ve laçka edilmesi caiz olmayan "ihtilâl", "Suikast", "Serdengeçtilerin hareketi" gibi mefhumlar hiç bir yerde bu kadar bol şekilde ağızlara sakız yapılmamıştır.

Zira dünyanın her tarafında böyle bir teşebbüs hakikaten varsa Parti kongrelerinde Başbakanlar değil, mahkemeler ve silâhlı kuvvetler harekete geçer, hâdise bastırılır, meselenin hakiki mahiyeti anlaşılır. Yoksa mesul şahıslar mesuliyetsiz lâflar sarfetmezler. Çünkü bu mefhumlar oynanması caiz olmayan tehlikeli ve ne şekilde tepeceği meçhul silâhlardır, onların duvarlarda asılı kalması memleketlerin, milletlerin menfaati icabıdır.

Demokrasi

Kuğunun şarkısı

Bu haftanın basında salı günü. Ankarada öğle yemeğini Çiftlikte yemek isteyenler İstanbul yolunun üzerine çıktıklarında son derece garip bir manzarayla karşılaştılar, içi silâhlı inzibat erleriyle dolu cipler ortada harıl harıl dolaşıyorlar, yol kavşaklarında polisler bekleşiyorlar. emniyetin trafik arabaları kenarda duran bir taksi gördüler mi hemen onun yanına gidiyorlar ve şoförden yürümesini istiyorlardı. İşaret memurları inanılmaz nisbette arttırılmıştı ve üstelik halleriyle "ben polisim" diye bağıran bir takım siviller halkın arasında göze çarpıyordu. Saat 13'den itibaren tedbirler büsbütün sıkılaştırıldı. Yollarda âdeta kuş uçurulmuyordu.

Şehrin içinde ve dışında bu hazırlıklar tamamlanırken çiftliğin biraz ilerisindeki Etimesgut askeri hava meydanına Çubuk 05 işaretli uçak indi. Kapılar açıldığında, ,içinde Hava Yolları hosteslerinin hizmet ettikleri askeri nakliye vasıtasından Cumhurbaşkanı Bayar ve

Meclisten kongreye

Her şey geçen haftanın son günü, gecenin oldukça ilerlemiş bir saatinde, Balıkesirdeki Emek sinemasında başladı. Sinemada D. P. il kongresi yapılıyordu. Salonda dört yüz kadar delegenin yanı sıra çok kalabalık dinleyiciler vardı. O kadar ki geniş sinema büyük çapta bir hamamı andırıyordu. Her taraf doluydu. İğne atsan muhtemelen yere düşmezdi.

Saatin dokuzu geçtiği bir sırada Başbakanın konuşacağından artık ümidi kesen bazı kimseler salonu terketmeye başlıyorlardı ki ön sırada oturan Adnan Menderesin kürsüye çıktığı görüldü. Başbakan salona bir müddet evvel gelmiş, konuş-

Adnan Menderes Balıkesirde konuşuyor

Konuşmasının esiri oldu

Başbakan Menderes çıktılar. Başbakan son derece yorgun ve endişeli görünüyordu. Resmi plâkalı otomobiller ve bayrak direği taşıyan Cumhurbaşkanlığı Cadillac'ı meydanda hazır bekliyordu. Devlet büyükleri refakatlerindeki zevatla birlikte arabalara bindiler ve sımsıkı tutulmuş yollardan süratle geçerek şehre girdiler. Tedbirler ancak kafile geçtikten sonra kaldırıldı. Fakat bu tedbirleri görenler kendi kendilerine sormaktan geri, kalamadılar: Bunlar, bazı İktidar büyüklerinin içinde bulundukları havanın sebebi midir, neticesi mi? Bu hafta bu sual iç politikanın büyük tartışmasını teşkil etti.

ması için yapılan ısrarlar karşısında son derece yorgun, bitap olduğunu söylemiş ve delegelerin sözlerine devam etmelerini istemişti. Onları dinleyerek, böylece dinlenecekti. Fakat kongrenin kapanmasından evvel kestane fişeği patlamasını andıran bir kaç alkış sesinin arasında Genel Başkanın mikrofon başına geldiğini görenler çıkmaktan vazgeçip derhal yerlerine oturdular ve başlayan tezahürata katıldılar.

Başbakan konuşmasına oldukça sakin girdi. Evvelâ ne kadar yorgun, kendi tabiriyle bitkin bulundugunu anlattı. Kısa konuşacaktı. Vakit ilerlemişti. Hiç kimsenin tahammülünü suistimal etmek İstemiyor

Haftanın içinden

Paraşüt Açma Zamanı

Metin TOKER

Hep hatırlarım, Cumhuriyetin sayın başyazarı Nadir Nadi iktidarlar için mukadder "düşüş saati" nden bahseder. Ecele nasıl çare bulunmamışsa, bu düşüşün da devası yoktur. Her İktidar, bir gün mutlaka düşecektir. Mesele, toprağı paraşütlü veya paraşütsüz bulmaktadır. Zamanında paraşütü açtın mı, kendini rüzgara bırakır, kazasız belâsız inersin. Paraşütünü toplarsın, sararsın, biraz dinlenirsin, sonra yeniden uçarsın. Gökler seni beklemektedir. Ama "ben hiç düşmem" zehabına kapılıp kendilerini paraşütsüz yerde bulanlar arasında şimdiye kadar bırakınız tekrar uçmayı, kemikleri hurdahaş olmamış tek kimse mevcut değildi.

Her şey gösteriyor ki D. P. için paraşüt açma zamanı gelmiştir. Bir vakitler neyi tutsa altın olan Partinin, bugün neyi tutsa eline yapıştığı çıplak gözle görülüyor. Aslında, bozulan bir sihir elbette ki yoktur. Politika sihir, keramet, büyü işi değildir. Nitekim D. P. için esas değişiklik milletin sevgisini, sempatisini kaybetmiş olmaktır. Millet bu sevgisini, bu sempatisini birine tevcih etti mi onun her hareketi sihir, her sözü keramet, her fikri büyü olur. Buna mukabil o sevgi ve o sempati bir kere uzaklaştı mı, geri gelinceye kadir ağzınızla kuş tutsanız makbule geçmezsiniz. Bütün işleriniz ters gider. Musibetler musibetleri takip eder. Yangından sizi mesul tutarlar, zelzelenin hesabını sizden sorarlar, yağmur yağmaz kaşlar size çatılır, seylâp olur kabahatli gene sizsinizdir. Her hareketiniz millete batar. Hattâ millet için hakikaten faydalı olanları bile..

1950'nin arefesinde vaziyet C. H. P. için bu değil miydi? Aradan geçen senelerin sonunda, şimdi dönüp te 1946 - 60 devresine baktığımızda o devrede her gün ileriye gitmiş olduğumuzu görmemenin imkânı yoktur. C. H. P. son inkılâbı saydığı Demokrasi hareketini başarıya ulaştırmak için,kâfi yahut değil, ama elinden gelen her şeyi yapmıştır. Hele 1948'den sonraki iki sene hem icraat, hem zihniyet bakımından eski partisin bir ikinci altın devri sayılsa yeridir. Buna rağmen C. H. P. karşısında kendisine sadece düşmanca bakan gözler, hırsla gıcırdatılan dişler bulmuştur. Ama kaçınılmaz düşüşü o zaman paraşütle yapmış olması sayesindedir ki bugün, her zamandan kuvvetli, hattâ her zamandan İtibarlı şekilde, emin adımlarla İktidara doğru yol alıyor. Politikada hakiki başarı, işte budur. Bu, hele demokratik rejimlerin temelinde yatan prensiptir.

Bir takım kimseler hakikaten öyle sandıklarından, bir diğer kısım ise "Aman kızdırmayalım, aman endişeye düşmesinler, aman ümitsiz hareketlere sevketmeyelim" düşüncesiyle D. P. nin, "doğru yola girerse", iktidarı muhafaza edebileceği kanaatini savunuyorlar. Hata ediyorlar. Artık D. P. yi düşmekten kurtaracak bir çare mevcut değildir. D. P. Rubikonu hayli zaman evvel dönmüştür. Tıpkı 1950'nin arefesinde C. H. P. yi düşmekten kurtaracak bir çarenin mevcut olmaması gibi.. Bu bakımdan D. P. için ve D. P. idarecileri için tutulacak salim yol iktidarda kalmaya çalışmaktan ziyade sukutun şiddetini azaltma, düşüşü hafifletme tedbirlerini arayıp bulmaktadır. Bu, hem kendi partilerinin, hem de siyasi hayatlarının bekası meselesidir. Hakikatleri görmek, hakikatleri kabul etmek, eğer bunlar acıysa, son derece zordur. İnsana ağır gelir. Ama bu, bir zarurettir.

Halbuki sayın Genel Başkan Adnan Menderesin idaresindeki D. P. de bunun tamamile aksi bir temayül seziliyor. Sayın Genel Başkan Balıkesir kongresinde hayret duymadan okunamayacak bir fikir ileri sürmüştür. Sayın Menderese bakılırsa C. H. P. "son otobüsü de kaçırmıştır" ve "en nazik bir zamanda" yapılan 1967 seçimlerini de kaybettikten sonra "ebediyen mağlup olacaktır". Hatıra sormak geliyor: O halde, geceleri kim bilir ne kadar rahat oyuyorsunuz! Rahat uyuyan insanların İse idam sehpalarından bahsetmeye lüzum görmedikleri bilinen bir hakikattir.

Şimdi sayın Genel Başkan Adnan Menderesin idaresindeki D. P. her ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmak arzusunun peşinde, bir istikamet tutturmuş gidiyor. Bu yolda 1954'ten bu yana pek çok mesafe alındığı için atılacak pek az adım kalmıştır. Elbette ki bir kaç gazeteci daha hapsedilebilir, bir kaç hâkim daha emekliye sevkedilebilir, Meclis içtüzüğünde yeni değişiklikler yapılabilir. Hattâ gündelik büyük gazetelerin şah damarları da kesilebilir. Ama bunların, gece uykularını iade etmediği tecrübeyle sabittir. Sayın Genel Başkanın partisine verdiği istikamet D. P. yi ister istemez bir zaruretle karşı karşıya bırakacaktır: İhtilâl hazırladıktaları bahanesiyle İsmet İnönüyü tevkif, C. H. P. yi kapatma, mllletia iki yüze yakın temsilcisini Meclisten kapı dışarı etmek! Hiç kimsenin hayal etmemesi lâzımdır; 1958 Türkiyesinde, bugünkü cemiyetimiz içinde bu üçlü adımı atmaya kuvveti, kudreti yetecek siyaset adamı, millete böylesine meydan, okuyacak bir politikacı mevcut değildir. Ta ki, İsmet İnönünün bir kaç sene evvel söylediği gibi "dünyanın bir anda kendisinin ve arkadaşlarının başına yıkılması" tehlikesini göze almış bulunsun. Böyle de olsa, o arkadaşların o siyaset adamını takip etmeleri muhtemel bile değildir.

Her şey gösteriyor ki bugünkü fırtınalar, hakikaten "milleti sevindirecek güneşli siyaset günleri" Bin işaretleridir. Yol bittiğinde D. P. nin sayın Genel Başkam Adnan Menderes için partisinin şevki idaresini başka ellere terketmekten başka çare kalmayacaktır ve onun halefi paraşütü mutlaka açacaktır. Eğer sayın Genel Başkan partisi içindeki cereyanlardan haberdar bulunsa hemen etrafındaki bir muayyen muhitin dışında Uç kimsenin kendi fikirlerini paylaşmadığım ve herkesin ağzında "zamanı geliyor" parolasının dolaştığını görür anlardı. Soğukkanlılık ve sinirlere hâkim olma pek çok şey gibi politikanın da başarı anahtarlarıdır.

Sayın Genel Başkan Irak hâdiselerinden bahsedilmesini sevmiyor. Kanaatince Muhalefet bu hâdiselerin Türkiyede tekrarını teşvik etmektedir. Bunun delilleri sadece sayın Mendereste iddialarından ibaret kaldıkça yapılacak bir muamele yoktur. Ama Irak hâdiselerinin bizzat D. P. saflarında uyandırıcı tesirler bıraktığı nasıl gözden uzak tutulabilir? Nuri es Said idaresinin düşüşü hiç düşmeyeceğini sanan, hiç düşmemek için bütün tedbirleri aldığına inanan, bu yüzden paraşüt açmaya tenezzül etmeyen bir İktidarın hiç beklemediği anda binlerce metreden yere düşüp hurdahaş olmasıdır. Bu, sokak serserilerini bırakınız, siyaset adamları için ne faydalı bir ibret levhasıdır.. Elbette ki D. P. içinde Partinin bekasını mutlaka iktidarda kalmaktan daha mühim gören cesaretli, basiretli politikacılar çıkacak, bunlar hâdiselere, hakikatlere olduğu gibi bakmak cesaretini gösterecekler ve 1946 - 50 C. H. P. sinin yolunu tutacaklardır: Paraşütü açacaklardır!

En kısa zamanda, göklerde tekrar uçabilmek için...

du. Zaten yurt içinde uzun bir. seyahate çıkacaktı. O seyahatte vatandaşları tenvir edecek ve manevi huzuru gereği gibi tesis etmeye çalışacaktı. Dinleyiciler bu munis başlangıç karşısında Adnan Menderesin konuşmasını kısa keseceğini tahmin ettiler. Fakat hayret! Başbakan konuşması ilerledikçe kendisini kendi sözlerine kaptırmağa başladı. İlk on dakikalık sükûnetin yerini yavaş yavaş bir hararet aldı. Konuşmasının tansiyonu gittikçe arttı, gittikçe arttı. Konuşmanın tansiyonuyla birlikte Başbakanın üzerindeki munis hal de kayboldu. Sanki sözler hatibin değil', hatip sözlerin esiriydi. Genel Başkan anlattı, anlattı, anlattı.. Bu arada bazı hafıza hataları yapıyordu; Meselâ seçimlerden beri ilk defa olarak bir vatandaş topluluğuna hitap ettiğini söyledi. Halbuki Bursa kongresinde de. aynı şekilde bir vatandaş topluluğuna hitap etmişti. Seçimlerden beri ağzını açmadığını, hep muhaliflerin konuştuğunu bildırdi. Halbuki bir ay evvel, Büyük Meclisin fevkalâde içtimamda D, P. hatipleri İsmail Rüştü Aksalın, önün-' de hezimete uğradıklarında kürsüye gelmiş ye arkadaşlarına yardıma çalışmıştı. -Yanlız, o uzun konuşmayı tuhaftır net Zafer neşretmişti, ne radyolar .vermişti; sanki İktidar, Başbakanın, müdahalesinin yurtta duyulmamasını arzulamıştı. Hakikaten 1950'den beri bu, Adnan Menderesin millete devlet vasıtaları veya kendi partisinin organı tarafından duyurulmayanı ilk ve tek konuşmasıdır-.

Kısa konuşacağını bildirerek kürsüye gelen Menderes Zaferde incecik harflerle tam üç büyük sütun tutan bir nutuk verdi. Kelimelerini seçişte hiç bir Ölçüsü olmadığı dinleyicilerin derhâl gözüne çarptı. Bütün hücumları Muhalefeteydi. Muhalefetin idarecilerine karşı her türlü ithamı, hattâ hakareti reva gördü. Eğer Başbakanın bir zamanlar en yakını olan Dr. Sarol o anda Emek sinemasında bulunsaydı mutlaka Menderesin gene cezbe haline girdiğini söylerdi. Uzun, kızıl saçları dağılmış, ter içindeki şakaklarına sarkmıştı. Krem rengi ipek gömleği tenine, bej elbisesi gömleğine yapışmıştı. Böcek kurusu renginde, enine çizgili, son derece şık Sulka kravatı ceketinden dışarı çıkıyordu. Menderesin bütün ' konuşması son derece hararetli oldu. Yumruklarını sıkıyor, ellerini sallıyor, kürsüyü yumrukluyor, bacaklarım oynatıyordu. Asabiyeti gittikçe arttı. Nitekim bir gün sonra İstanbul gazeteleri Başbakanın Muhalefete kargı şimdiye kadarki hücumlarının en ağırım yaptığında ittifak ettiler. Delegelerin 'bir kısmı hayret, bir kısmı şaşkınlık, pek az kimse de tasvip etmeksizin bu sert konuşmayı dinledi.

Şikâyet: Kadrinin bilinmemesi!

İktidarın başı bir temayı işledi. Bu temanın, kendi idine yerleşmiş olduğu derhal anlaşıldı. Menderes hakikaten inandığı bir fikri Balıkesir kongresinde açığa vurdu: Muhalefet, bir serserinin, bir sergerdenin çıkıp kendisini öldürmesini istiyordu! Irakta ihtilâl olmuştu ya, o zamandan bu yana bir yandan Muhalefet,' diğer taraftan "öldürülenlerin pafta pafta resimlerini basan" Basın halkı mütemadiyen Türkiyede de bir ihtilâl çıkarmaya davet ediyordu. Ama, hayır! Buna müsaade edilmiyecekti; böyle bir teşebbüs dahi' derhal bastırılacak ve idam sehpaları kurulacaktı. Başbakan şahadet parmağıyla orta parmağını 'birleştirerek tehdit etti: Hele bir kıpırdasınlar! Zaten D. P. Genel Başkanının o konuşması baştan aşağı tehditlerle doluydu. Yalnız Muhalefeti değil, ateşi de tehdit etti. 'Sisin de çarşınız yanmıştı. Şimdi onun yerinde bir mamure var. Gelsin, görelim, ateş bu çarşıyı da yaksın.." dedi. Sonra Balıkesirdeki kalkınmanın delili olarak vaktiyle bu şehirde bir tek sinemanın bulunduğunu, şimdi ise tam 13 sinema olduğunu bildirdi.

Dr. Namık Gedik
Emniyet!

Fakat konuşmasının eksik kalan tarafı, ithamların delili oldu. Muhalefetin ihtilâl hazırladığının D. P. Genel Başkanına göre delilleri İrak hâdiselerinden bahsedilmesi, orada öldürülenlerin sokaklarda sürüklenmiş resimlerinin gazetelere basılması, bazı fikir adamlarının ihtilâlin ne zaman meşru olabileceğine dair akademik yazılar yazmaları idi. Adnan Menderes bundan başka bir tek delil vermedi. Fakat konuşma memleketin iç politikasında yatışmaya baş-

Burhan Belge, **Sıtkı Yırcalı,** Adnan Menderes
Kara gözlüklüler

layan havayı bir anda tehlikeli elektriklerle doldurmaya yetti de arttı bile..

Buna mukabil bu sözlerin bir faydası oldu: Herkese D. P. Genel Başkanının nasıl bir ruh haleti içinde bulunduğunu ve bu ruh haletinin hangi inançların eseri olduğunu münakaşa kabul etmeyecek tarzda, açıkça gösterdi. İki gün sonra Cihad Baban başyazısında şu hükme varıyordu: "Bu kadar vehim içinde yaşayan bir başvekilin sağlam, ve selim kararlar vererek memleketi idare etmesi çok zordur".

Etraf meselesi

Başbakanın konuşması derhal çeşitli akisler yaptı. Bu akislerin tek müşterek tarak hepsinin son derece menfi olmasıydı. D. P. Genel Başkanı için en avantajlı tefsir gene eski ve vefakâr dostu, tarihi başyazar Ahmet Emin Yalmandan geldi. Ah, bu etraf yok muydu, Adnan Menderesin bütün vehimlerini onlar körüklüyorlardı. D. P. Genel Başkanı bir defa o perdeyi yırtsa. bir defa etrafına kulaklarım kapasa ve bu etrafı değiştirse her şey günlük, gülistanlık olacaktı. Adama rahat vermiyorlardı': ki.. Menfâatlerini baskı rejiminde, sertlikte görenler D. P. Genel Başkanını kışkırtıyorlar, gözleri önüne muhayyel tehlikeler seriyorlar, onu. bir âlet gibi kullanıyorlardı. Böyle düşünenlerin nazarında derhal bugünün bir numaralı Bakanı Dr. Namık Gedikin asla gülmeyen, sert çehresi canlandı. 1958 senesinin Eylül ayında "meşhur etrafı o, şahsında temsil ediyordu.

Fakat 1958 senesinin Eylül ayında "meşhur etraf" hikâyesi her zamandan az rağbet buldu ve o hikâyeye kulak verenlerin adedinin inanılmaz şekilde azalmış olduğu ortaya çıktı. Zira mesuliyeti "etrafa verince gözlerin önünde başka simaların bir geçit resmi yapması imkânsızdır: Samed Ağaoğlu, Dr. Mükerrem Sarol, Emin Kalafat, Dr. Namık Gedik ve yeni belirmeye başlayan Serve» Somuncuoğlu! "Etraf efsanesine hâlâ inananlar ta D.P. iktidarının başından beri şimşekleri hep bunların çektiğini hatırladılar. Peki etrafında hep böyle "fena yollara sürükleyenler"i toplaması, ötekileri muntazaman yanından uzaklaştırması D. P. Genel Başkanına hiç mesuliyet yüklememekte midir? Bu sadece bir tesadüf olabilir mi?

Balıkesir konuşmasının ikinci bir faydası bu efsanenin yıkılmasını sağlaması oldu. D.P. Genel Başkanının etrafında tamamile fikir birliği yapabileceği kimseleri istediği ve etrafını kendi elleriyle onlardan kurduğu görüldü. Nitekim Sıtkı Yırcalının ayrılmasının bir fikir ihtilâfı neticesi olduğu Balıkesirde dikkatli gözlerden kaçmadı.

İnsan denen meçhul

Hakikaten geçen haftanın sonunda Balıkesirde, bilhassa Balıkesirin misafirleri tarafından en piyade dikkatle incelenen adam Sıtkı Yırcalı oldu." Hele Sıtkı Yırcalının Adnan Menderesle berber olduğu anlarda bütün gözler ona .çevrildi. Müstafi Bakan Balıkesirde "kibar evsâhibi" rolünü kendisine münasip görmüştü. Bu rolü, meşhur protokolcu Veysel Versana bile taş çıkartan bir meharetle yerine getirdi. Cumhurbaşkanını da, Başbakanı da o karşıladı. Çimento fabrikasının açılış töreninde -ya, Balıkesirde bir de bir çimento fabrikası açıldı, fakat D. P. Genel Başkanının yarattığı siyasi fırtına sadece o fabrikayı değil; Somadaki termik santrali bile unutturdu- Esat Budakoğlu ayakta kalınca bir sandalya bulması için bizzat hususi kalem müdürünü vazifelendirdi. -Hususi kalem müdürü hâlâ müstafi Bakana yardım etmektedir-.

Bay ar ve Koraltan o gün öğleden sonra, beyaz trenin İzmir katarına takılmış bir salonlu vagoniyle doğruca tören mahalline geldiler. Menderes ise daha sabahtan, maruf Sec uçağıyla gelmiş ve şehrin kurtuluş bayramının kutlandığı meydanda deve güreşi seyrettikten, sonra Yırcalıyla birlikte tören yerine gitmişti. Menderes Bayarı trenden inerken bizzat karşıladı, elini öptü. Devletin ve Hükümetin 'başlan hararetle sarılıştılar. Sonra, öpüşme sırası Koralıtana geldi. Merasim, kıtasının teftişini müteakip doğruca tribünlere gidildi.

Trenden şeref tribününe gidilinceye kadar itinayla misafirlerden uzâkta kalmasına ve iki yakınının kollarında adeta hasta gibi yürümesine rağmen Yırcalı, tam tribünlerin önünde birden teşrifatçılık vazifesini hatırlamışcasına öne geçti ve misafirlere yer gösterdi. Bu arada, Yırcalıyı Menderes hemen solundaki koltuğa adetâ yarı zorla oturttu.

Çimento Fabrikasının açılış töreni sırasında en enteresan hâdise fabrikayı kuran Klöckner-Humbolt-Deutz A. G, Firması mümessili konuşmasını yaparken cereyan etti. Almandan çok, asil bir İngilize benzeyen mühendis, konuşmasını almanca yapıyor ve bu konuşma bir tercüman tarafından türkçeye çevriliyordu. Bir ara Alman mühendisin çimento fabrikasını işaret ederek "Türk - Alman dostluğunun ufak bir nişanesi" demesi hazır bulunanları ve hele Menderesi pek coşturdu. Ortalıkta bir alkıştır koptu. Türkçe bilmeyen mühendis, Bayar ve Menderese doğru "döndürülerek takdim edildi. Tokalaştılar. Bayar memnuniyetini izhar etti. Ancak Alman mühendisin bu takdim merasiminden sonra yeniden mikrofona dönerek konuşmaya devam etmesi, etraftakileri pek hayrete düşürdü. Zira onlar nutuk bitti diye mühendisi Bayara ve Menderese takdim etmişlerdi. Bu anda yüzü en çok asılan adam ise Koraltan oldu. Zira takdimciler, mühendisi Koraltana tanıştırmayı unutmuşlardı!

Çimento Fabrikasının açılış töreninde hazır bulunanlar

"Ya, bir de fabrika açıldı!.."

Kongrenin aslanları

Emek sinemasına öğleden sonra gidildi. Zaten kongre ancak iki saat rötarla -daha doğrusu üç sene iki saat rötarla- başlayabildi. Orada, Sıtkı Yırcalının Balıkesir Demokratları tarafından ne kadar çok • sevildiği bir kere daha anlaşıldı. Delegeler müstafi Bakanı ayağa kalkarak alkışladılar. Ama müstafi Bakanın yaptığı konuşma pek az kimseyi tatmin etti. Onun, sözlerine

"aziz, sevgili, yalazı şahsi dostum, hepimizin Genel Başkanı" Siye başlaması fazla gayretkeşlik sayıldı. Nitekim konuşmasından sonra yükselen alkışlar konuşmasından evvelki alkışların yanında hiç mesabesinde kaltdı.

Fakat kongrenin "aslan" ları mahalli değil, misafir hatipler oldu. Arzuyu umumi üzerine konuşan Server Somuncuoğlunu takiben meşhur Osman Kavrakoğlu delegelere "Razenin aslanı" olarak takdim edildi. Adnan Menderesten "bayramdan sonra"sı için Bakanlık sözü aldığından artık her bayramı heyecanla bekleyen, fakat kendisiyle aynı zamanda söz almış Sebati Atamanın bakanlığı tahakkuk ettiği halde kendisininkinin etmemiş olması karşısında hayal kırıklığına uğradığım da inkâr etmeyen "Rizenin aslanı" basının hüriyetlerini nasıl kullanması gerektiği hakkında son derece istifadeli bir nutuk çekti. Onu kürsüde başka bir Bakan adayı, D. P. Grubu Başkan vekili Himmet Ölçmen takip etti. Himmet Ölçmen delegelerden çok sinemanın hemen sol tarafında yer almış basın mensuplarının gözlerinin içine bakarak onları kibar bir tarzda "kaz fikirliler" ve "kara vicdanlılar'" diye selâmladı. İki hatip o kadar şiddetle ve kürsüye öyle yumruklar indirerek konuştular ki mikrofon defalarca arıza yaptı.

Kardeş kavgası

Kongre bu şekilde, dışardan bakınca tesanüd havası içinde geçmiş göründü. Fakat delegelerle temas edenler onların da her vatandaş gibi şikâyetlerle, dertlerle dolu olduklarını kolaylıkla anladılar. Zaten bir çıban başı, Kongre başkanı Sırrı Yırcalının bütün gayretlerine rağmen patlak verdi.

Menderesin kongrenin yapıldığı salona geldiği saatlerde kürsüde bir Edremit delegesi, Edremitlilerin ve bütün körfez halkının dilek ve şikâyetlerini dile getiriyordu. Başbakanın kongreyi teşrifleri beklenirken, dilekler faslının bitirilmesi karar altına alınmıştı. İşte Edremitli delege de bu dilekler faslında konuşuyor ve Millî Korunma Kanununun bölgenin zeytinyağı müstahsili üzerindeki son derece yıkıcı tesirlerinden bahsederek bu kanunun kaldırılması ve zeytinyağı fiyatlarının serbest bırakılması gerektiğini ileri sürüyordu. Bir ara zeytinyağının sadece maliyetinin altı lirayı bulduğunu söyleyince, salonda bir kıyamettir koptu. Ne demekti altı liraya zeytinyağı? Zeytinyağı beş liradan fazlaya satılmamalıydı.! Islıklar. tepinmeler arasında hatip susturuldu ve kürsüden indirildi. Hiç D. P. Genel Başkanının yanında pahalılıktan bahsedilir miydi? Bu ne cüret, ne saygısızlıktı? Susturucuların başında Balıkesir Merkez İlçe Başkanı geliyordu. Nitekim, körfezliler adına dileklerini sıralıyan ve susturulan delegeden sonra kürsüye çıkmalarına müsaade edilen hatipler, çok daha ölçülü bir eda ile konuşmaya başladılar. Ama gelin görün ki, kongrede hazır bulunan körfez delegeleri kendi sözcülerinin susturulmasını bir türlü affedemiyorlardı. Nitekim Başbakanın zehir zemberek konuşmasından sonra gidilen Şehir Klübünde Edremitli delegeler, ile Merkez İlçe Başkanı kapıştılar ve ortalık güç halle yatıştırıldı ama ziyafetin de bütün tadı tuzu kaçtı.

Osman Kavrakoğlu
Rize aslanı

Hakikaten yemekte, oturduğu masanın hemen ilerisindeki masalardan birinde birden havaya kaldırılan sandalyelere hayretle bakan ve itişip kakışanları şaşkınlıkla seyreden Cumhurbaşkanı sanki etrafta kıyametler kopmuyormuşcasına sakin bir eda ila elindeki çatal ve bıçakla tabanındaki salamı kesmeğe uğraşan D. P. Genel Başkanına "Ne var, ne oluyor?" diye sordu. Bu arada, sofrada büyük bir asaletle oturan heybetli B. M. M. Başkanı da ayağa kalkmış, iri adımlarla kavgacılara doğru ilerliyordu. Menderes, kendisine ne oluyor diye soran Cumhurbaşkanına, olanları mühimsemez bir tavırla "Birşey değil, ufak bir münakaşa" diye cevap verdi ve yeniden önüne eğilerek salamı kesmeye başladı. Ama zaten sabahtan beri kalabalık arasında dolaşmaktan bir hayli yorulmuş olan Cumhurbaşkanı Bayar biraz ilerdeki "ufak münakaşa" ya üzüntü ile bakarak, "Haydi kalkalım" dedi. Etraftakiler hep birden yerlerinden doğruldular. O akşam Şehir Klübünde verilen ziyafet böylece tatsız bir hava içinde sona erdi.

Himmet Ölçmen
Konya aslanı

Bozulan sinirler

Gece, azız ve yakın dostu Yırcalının evinde misafir kalan Menderes ve beraberindekiler Balıkesirde bekletilmekte olan hususi katara ilâve edilen salonlu vagonla ertesi gün Somaya hareket ettiler. Somada Batı Anadolunun elektrifikasyonunda mühim rol oynayacak olan Soma termik santralının açılış töreni yapılacaktı. Yırcalı bir gün evvelkinin aksine o gün son derece neşeli görünüyordu. O da sanki aziz ve yalan dostu Başbakan Menderese nazire olmak üzere şıktı. Kahve rengi bir elbise, krem rengi gömlek giymiş, enine çizgili bir kravat takmıştı. Somada Cumhurbaşkanı ve Başbakanın tam onsekiz bavulluk eşyalarının kırmızı plâkalı bir pikaba bindirilip Akhisar istikametinde yola çıkarılmasına bizzat nezaret etti. Soma termik Santralının işletmeye açılmasından sonra Akhisara gidildi. Bayar, Koralıtan, Menderes, Budakoğlu ve Somuncuoğlu yanlarındaki pek mahdut sayıdaki zevatla -Bursanın enerjik Valisi İhsan Sabri Çağlayangii dahil. Akhisar askeri alanından emirlerine tahsis edilen bir askeri uçakla Bursaya uçtular. Bu arada Somadaki özel tren de Sıtkı Yırcalı, altmışa yakın milletvekili ve yüz kadar şanslı davetliyi Balıkesire müteveccihen yola çıkardı. Cumhurbaşkanı ve beraberindekiler Akhisarda "Fabrika isteriz" ibaresini taşıyan dövizlerle karşılandılar. Ayak üzeri, bir Belediye Binasının açılış töreninde hazır bulundular. Menderes Somada "hastayım, sesim kısık" bahanesiyle konuşmadığı halde. Akhisarda kızgınlıkla bir kere daha konuştu. Yeni Belediye binasının balkonundan bine yakın Akhisarlıya hitap eden Menderes bir yıla yakın zamandır pek az konuşmuş olmasının içinde biriktirdiği bütün velûdiyet ile konuşuyordu. Be-

lediye binasının hemen önünde yer alan birkaç kişinin Bayarın da konuşmasını arzu ettikleri görüldü. Ancak Belediye balkonuna çıkan Bayar tam söze başlayacağında hemen yandaki minarelerden birinden yanık bir ezan sesi yükseldi. Bayar mikrofonun başında hûşû ile ellerini kavuşturdu ve ezan sona erinceye kadar balkonun altında sıralanan Akhisarhları seyretti. Bu arada Menderes de mazlum bir tavırla önünde uzanan insanlara bakıyordu.

Çelikleşen sinirler

Menderes Akhisarda konuşurken bütün gözler Heybelinin sakin adamına çevrilmişti. Şiddetli ithamlar, şiddetli tehditler, idam sehpası lâfları acaba İsmet İnönü üzerinde ne tesir bırakmıştı? C. H. P. Genel Başkanı yataktan kalktığında göğe baktı ve havanın yağmurlu olması karşısında canı sıkıldı. Yazdan bir gün daha geçiyordu ve kendisi denize giremiyordu. Sabah gazetelerine kahvaltıda bir göz attı. Mutadı veçhile yıkanmış, traş olmuş ve giyinip sofraya oturmuştu. Biraz torunuyla oynadı, onu sırtında gezdirdi, sonra içinde nikotini çeken bir madde bulunan siyah ağızlığına bir sigara takarak rahat koltuğuna oturdu, gazetelerden birini açtı, Menderesin konuşmasına dikkatle okudu. Okuması bitince başını kaldırdı, biraz düşündü.

Öğleye doğru partisinin Gençlik Kolundan bir Üniversite talebesi geldi. Gençlik Kolu İnönüden, C. H. P. nin kuruluş yıldönümü dolayısıyla çıkaracakları bir broşür için yazı rica etmdş, İnönü de "sekiz, on satırlık bir şey" vaad etmişti. Fakat genç talebe karşısında otururken Genel Başkan, dizinin üzerine koyduğu bir bloknotun tam yedi sayfasını doldurdu. Bu, Menderese ilk cevaptı. İnönü o yazısında tehditlere maruz bırakılan C. H. P. nin hangi şartlar altında doğduğunu, kendisinden ne beklendiğini anlatıyordu. Sonra, partinin son inkılâbı olan 'Demokrasi inkılâbına geçiyordu. Yazı, partinin kuruluş yıldönümünde, 9 Eylül günü bütün gündelik gazetelerde çıktı. Fakat bu, C. H. P. nin Menderese cevabıydı. D. P. Genel Başkanına şahsen İsmet İnönü de cevap verecekti: Nitekim gazetelere Heybeliden telefon edilerek o gün saat altıda İnönünün bir basın toplantısı yapacağı bildirildi.

Köprüden 16.15'de kalkan vapur 17.30'da Heybeli iskelesine yanaştığında içlerinde bir de hanım bulunan gene insanlar kafilesi neşe içinde İnönünün evinin yolunu tuttu. Takvim o gün 7 Eylülü gösterdiğinden baza kimseler 6/7 Eylül hâdisesinin yıldönümü dolayısıyla Adada bir şeylerin olmasından endişe ettiler. Ama gelenler gazetecilerdi. İnönünün evinde, bir yaz evvel etrafında 'İşbirliği müzakereleri" nin cereyan etmiş olduğu uzun yemek masasının başına yerleştiler. Biraz sonra İnönü elinde kâğıtlarla geldi ve öğleden sonra hazırladığı cevabı gazetecilere yazdırttı. Cevabın gazetelerde çıktığı gün memleketin bir çok yerindeki postahanelerden "İnönü - Heybeliada" adresine telgraflar çekildi. Zira cevap, kelimenin tam manasıyla "İnönüden beklenen cevap" oldu. Garp cephesi kumandanının çizmeyi çektiğini hâlâ anlamamış bulunanlar bile İnönünün Menderese mukabelesini gördüklerinde eski Cumhurbaşkanının Demokrasiyi bu topraklar üzerinde yerleştirmek için. giriştiği harekette "1 numaralı mücahit" sıfatını yeniden sırtladığını farkettiler. İnönünün cevabı yalnız C. H. P. liler için değil, karınca kaderince aynı mücadelede rol alan herkes için kuvvet ilâçlarının en halisi yerine geçti. Nitekim pazartesi günü C. H. P. nin Bursa teşkilâtı

İsmet İnönü

Sinirlerim yoktur!

Menderese bir telgraf çekerek "Kahraman İnönü" nün verdiği cevabı bütün kalbleriyle tasvip ettiklerini bildirdi ama Somuncuoğlunun radyoları Menderese gelen telgrafları okumak âdetlerine rağmen nedense bunu okumadı!

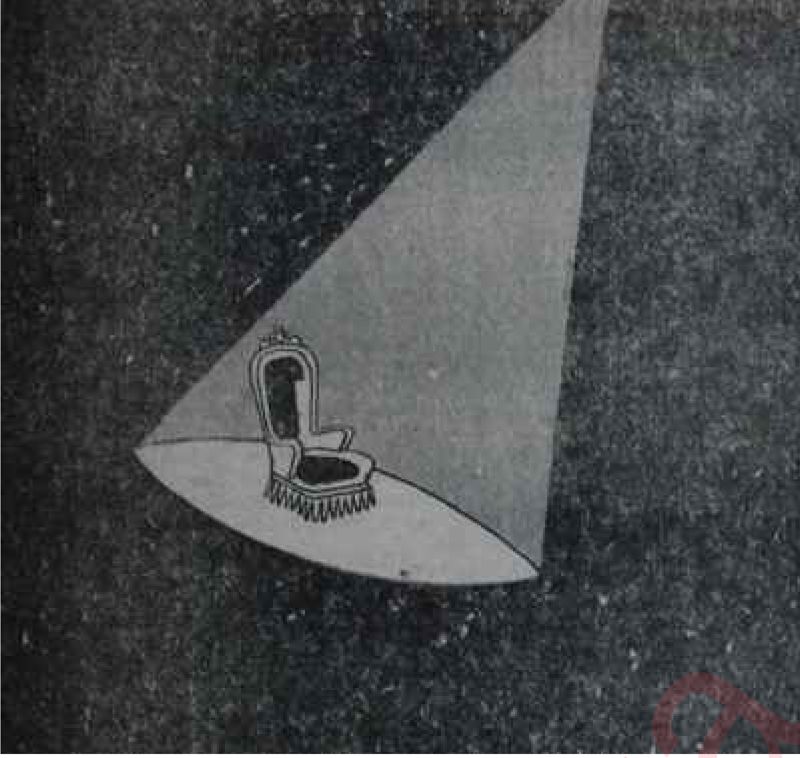
İnönü cevabında, tehditleri evvelâ şöyle elinin tersiyle bir itiverdi. C. H. P. Genel Başkanı "Doğrudur, diyordu, bazan sokak serserileri meşru hükümetlere karşı ayaklanmaya kalkışırlar, ama bir başka türlü ihtilâl daha vardır, o ihtilâli insan hakları dışında iktidar sürmek sevdasına kapılan siyaset serserileri zorla meydana getirirler". İdam sehpalarına gelince, İnönü onlar bir memlekette kurulunca nasıl işleyeceğini hiç kimsenin bilemeyeceğini hatırlattı. "1958 Türkiyesinde tehditlerden korkacak siyaset adamının bulunmadığı" nı söylemekten de geri kalmadı. Türkiyede artık, sadece lâtin harflerini bilen bir nesil vardı. Yeni bir Türk cemiyeti ortaya çıkmıştı. Eski politikacılar bunu unutmazlarsa iyi yaparlardı. Lâtin harfleriyle yazılmış beyanatın bu kısmını okurken İnönü alaylı tarzda gülümsüyordu.

Fakat Muhalefet lideri bir defa daha-yurtta huzurun nereden geçtiğini İktidarın başına gösterdi. Boş lâflar terkedilmeliydi. Bir defa bunlara şahsen kendisi pabuç bırakacak insan değildi. Ondan sonra, o korkulan ihtilâl -ki, memlekete sadece felâket getirirdi- ancak başka çare kalmazsa vuku bulurdu. Halbuki çareler vardı. D. P. den bir basiretli politikacı çıkabilir ve huzursuzluk sebeplerini pek âlâ ortadan kaldırabilirdi. İnönü Muhalefetin isteklerini sıraladı: Adalet istiklâli, Basın hürriyeti, Seçim emniyeti. Bunları sağlamak D. P. ye niçin bu kadar zor geliyordu, İnönü anlamıyordu.

Kifayetsiz cevap

İnönünün şiddetle, fakat sükûnetle vaziyet alması bu haftanın başında D. P. büyüklerinin seyahat programlarında değişiklik yaptı. Menderes, Bayar ve refakatindekilerle birlikte pazartesi günü doğruca İstanbula geçti ve Floryada toplanıldı. Toplantıda sadece iki Bakan, Dr. Gedik ile onun yeni rakibi Server Somuncuoğlu bulunuyordu. Server Somuncuoğlu C. H. P. den transfer olduğu için "C. H. P. işleri mütehassısı" olarak biliniyor ve İnönünün hareketlerine o sıfatla teşhisler koyuyordu. D. P. de o teşhisler üzerine politika bina ediyordu! Floryada İnönüye bir "ilk cevap" hazırlandı. A. A. tarafından neşredilen bu cevabın başına konan not Havadis başyazarı tarafından Menderese İnönünün son beyanatı hakkında ne düşündüğünün sorulduğunu, Menderesin de aşağıdaki cevabı verdiğini bildiriyordu. Metin hazırlandıktan sonra Havadis başyazarı Mümtaz Faik Fenike Menderese bir sual sormuş olduğu haber verildi, Mümtaz Faik Fenik de buna pek sevindi. Fakat Genel Başkanın cevabını okuyan Demokratlar Havadis başyazarı gibi sevinmediler, zira cevap son derece kifayetsizdi. Menderes insan hakları dışında iktidar sürmek hevesine İnönünün kapıldığını ve bu düsturu milletin iradesi karşısında korkup eğilmeye mecbur olduğu güne kadar tatbik ettiğini iddia ediyordu. İyi ya, İnönü bununla ancak iftihar edebilirdi. Demek ki bir siyaset serserisi değildi ve milletlerin ne zaman isyan edeceklerini pek âlâ anlamıştı. Üstelik, o sistemi bizzat yaratmadığı, sistemi devraldığına göre üstelik bir inkılâp yapmış olduğunu da Menderes kabul etmiş oluyordu.

Salı günü İnönü, Menderesin bu "ilk cevap" ına bir cevap verip vermeyeceği sorulduğunda evvelâ "değmez" dedi. Fakat gazetecilerin ıs-

"HER YER KARANLIK...!" (Turhan)

rarları karşısında ilk mukabelesinden de kuvvetli olan şu mukabelede bulundu:

"— Biz 9 Eylülde İzmirde dünya kudretleri önünde durduğumuz zaman boynumuzda Halifenin idam fermanını taşıyorduk. Siyasi hayatın hangi, safhasında hangi tehdit bize oyuncaktan başka bir tesir yapabilir? Milletin meselelerini soğukkanlılıkla tahlil etmek, çare aramak ve insan hakları tatbikatını düzeltmek mecburiyetindeyiz".

Bu tok cevap C. H. P. lileri bir defa daha sevince, neşeye garketti. İsmet Paşa, milletin adedi ekseriyetinin kendi arkasında bulunduğunu bilmenin verdiği kuvvetle konuşuyordu. D. P. büyükleri ise İsmet Paşa hakkındaki teşhislerinde, hemen daima olduğu gibi, bir defa daha yanılıyorlardı. İsmet Paşanın üzerine yürümenin onu yalnız çelikleştirdiğini, ona yalnız mücadele azmi verdiğini, halbuki millet meselelerinin sükûnetle, Muhalefetle elele halli yolunu tutmanın İsmet Paşayı "dünyanın en kıymetli müttefiki" haline getireceğini hâlâ anlamamışlardı.

Haftanın ortasında, çarşamba gü--ü, C. H. P. Genel Başkanı tekrar Heybeliadaya döndü. Orada, kitapları, gazeteleri ve mecmuaları arasında İktidarın yeni hareketlerini dikkatte takip edecekti.

Geriye dön, marş!

Haftanın ortasında D. P. kesiminde sesler daha pes perdeden çıkmaya başladı. Çarşamba günü Zafer, hamamda şarkı söyleyip sesini beğenenlerin edasıyla İnönünün şaşkınlık içinde bulunduğuna taraftarlarını inandırmaya çalışıyordu. Fakat yazıyı okuyanlar yazıyı yazanın dahi buna inanmadığını anlamakta güçlük çekmediler. Yazıda, tam aksine, İnönünün Menderese derhal ve en sert şekilde mukabele etmesinin D. P. idarecilerini şaşırttığı belirtiliyordu. D. P. idarecilerine göre, İnönü "daima hâdiselerin vatandaş üzerindeki tepkisini bekleyip durumdan faydalanmak itiyadı" ndaymış. fakat bu sefer, hayrettir, derhal cevap verivermiş.. Demek, D. P. nin C. H. P. işleri mütehassısı" transfer kıymetleri yanlış teşhis koymuşlar.. Şaşkınlığın bir başka deliliyle de salı gecesi İstanbul gazeteleri karşılaştılar. Akşam üstü A. A. dan gazetelere telefon, edilerek İnönüye yeni bir cevabın verileceği bildirildi. Gece yarısı tekrar telefon edildi ve cevabın kaldığı haber verildi.

Salı gecesi D. P. büyükleri kendi aralarında, Ankarada toplandılar. Bu sırada Menderesin Balıkesirdeki sert çıkışının yersizliği daha iyi anlaşılmış bulunuyordu. İşte, İnönü ve C. H. P. tehditlere aldırış bile etmemişlerdi. Eğer bir ciddiyet muhafaza edilmek isteniliyorsa bundan sonra yapılması gereken, bu tehditleri tatbik mevkiine koymak, yani Parti 'kongrelerinde lâfla 'değil, kanuni yollara başvurarak İnönü ve C. H. P. aleyhinde harekete geçmekti. Öyle ya, ya ihtilâle teşvik, teşebbüs vardı ve bu artık adli makamların isiydi; ya yoktu ve o zaman İktidarın başı gelişigüzel lâflar etmişti.

Ama Balıkesire davetli götüren trenle bir küçük seyahat yapmış olmak dâhi D. P. nin yeni tutumunun pek az Demokrat tarafından desteklendiğini anlamaya bu hafta yetiyordu. Nitekim, ihtiyatî tedbir olarak İzmir kongresi bir defa daha tehir olundu. Fakat daha fena haber Balıkesirden geldi. Yüzlerce D. P. li "Biz idamdan, sehpadan bahseden partide kalamayız" diye istifalarını dayadılar. Hem bu istifalar Somuncuoğlu radyolarının bildirdiği "C. H. P. den istifalar" a benzemiyordu. Zira istifa edenlerin isimleri liste halinde basına verildi.

Beklenen Kasım ayı

Hakikaten, D. P. Grubunda hava süratle değişmektedir. Bilhassa bu ihtilâl lâflarından milletvekillerine gına gelmiştir. Karagöz gazetesini okuyup oradaki bir resim altından C.H.P. nin ihtilâl hazırladığı mânasını çıkarmanın veya Irak ihtilalinin resimlerini bastılar diye gazeteleri İktidarı devirmeye çalışmakla suçlandırmanın çocuğumsu tarafları göze artık daha iyi batmakta* dır. Bu bakımdan, »Kasım ayında Meclis açıldığında D. P. Genel Başkanının, karşısında bambaşka havada bir Grup bulması hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Zaten Grubun, Meclis kapanırken Genel Başkana Kasıma kadar bir mühlet tanıdığı bilinmektedir. Şimdi, mühletin son vadesi gelmiştir.

D. P. Grubunda pek çok kimsenin gözleri şu anda Sıtkı Yırcalıya çevrilmiştir. Sıtkı Yırcalının, eğer bir mücadeleye girişecekse, İspatlıların hatasını işlememek, yani kendisini Genel Başkanın emriyle işleyen Haysiyet Divanları marifetiyle Parti dışında bulmamak için dikkatli davrandığı gözden kaçmamaktadır. Verdiği tavizleri mübalâğalı bulanlar yok değildir, fakat kendisine hak verenler de vardır. Yırcalının istifasının meselâ Kalafatın kabineden ayrılması, nevrinden "şahsi ve hususi işler" neticesi olmadıkı ve bir "tutum ihtilâfı" ndan ileri geldiği bilinmektedir.

Fakat geçen hafta içinde cereyan eden bir hâdise siyasi çevrelerde akisler yaratmıştır. İzmirde bulunan Celâl Bayar hususi bir uçakla Nedim Ökmeni celbettirmiş ve kendisine bağlı olduğu bilinen Tarım Bakanıyla uzun, bir konuşma yapmıştır. Bilinmeyen, Nedim Ökmenin Başbakana karşı vaziyet alma mı, yoksa almama yolunda mı bir telkine maruz bırakıldığıdır. Her halde D. P. Grubunda "Etraf meselesi" artık doğrudan doğruya "Lider meselesi" halini almaktadır ve Kasım ayının, sürprizler getirmesi her zamandan çok ihtimal dahiline girmektedir.

C. H. P.

Yeni şartlar - Yeni usuller

Telefonun ucundaki Faik Ahmet Barutçuydu.

"— Paşam, dedi, arkadaşlarla kararlaştırdık, şimdi Elâzığ ve Erzincan kongrelerinde bulunacağız, yetiştirirsek Erzururaa da geçeceğiz, sonra İstanbula gelip Parti Meclisinin toplantısına katılacağız, arkadan tekrar, daha usun sürecek bir geziye çıkacağız".

İsmet inönü "çok iyi, çok iyi" diye mukabele etti. Muhavere geçen haftanın sonlarında cereyan ediyordu. Faik Ahmet Barutçu Maltepedeki Dragos sırtlarında, İsmet İnönü ise Heybeliadadaydılar.

Hâdiseden bir kaç gün sonra, Elâzığın modern hava meydanı binasının önü -C. H. P. devrinde yapılmıştır- otomobilden geçilmiyordu. Büyük bir kalabalık yalnız binanın içini değil, dışını da doldurmuştu. Pek çok kimsenin yakasında altı oklu bayraklar görülüyordu. Bunlar resmi plakalı, bedava yolcu taşıyan vasıtalarla veya ücreti parti tarafından ödenmiş otobüsler, kamyonlarla gelmemişlerdi. Parasını ceplerinden vererek taksiler tutmuşlar, meydanı şehirden ayıran uzunca yolu katetmişler ve uçaktan çıkacak yollcuları karşılamaya koşmuşlardı. Uçaktan C .H. P. nin Menderes tarafından millete şikayet edilen idarecileri çıktılar. Halk bir anda etraflarını sardı ve onları bağrına bastı. Biraz sonra elli kadar otomobilli bir muazzam kafile, neşe içinde şehre dönüyordu. Gelen Turhan Feyzioğlu ve arkadaşlarıydı.

Turhan Feyzioğlu

İstikbali olan adam

Vay Benim Köse Sakalım!

Şu Ulus, başlığının altına niçin "Adımız andımızdır" ibaresini koyar da üstüne "Allahlık" ibaresini yerleştirmez, şaşmamak kabil değildir. Gözlerinizin önüne bir getiriniz: "Allahlık Ulus . Adimiz andımızda". Ne mükemmel ve ne realist bir tarif olurda.. Ama ihtimal ki bu muteber parti organının dirayetlerinden geçilmez idarecileri "gülü. tarife ne hacet" prensibinin, faziletine sıkı sıkıya bağlıdırl ve her gün marifetlerine bir yenisini ekledikleri için "okuyan zaten anlar" diye düşünmektedirler. Hakları da yok sayılmaz!

Şimdi, bakınız. C. H. P. Genel Başkanı, D. P. liderinin partisi ve şahsı hakkındaki ithamlarına cevap veriyor. Bu cevapta ne söylediğini öğrenmek ister misiniz? Demokrat İzmiri açınız, Akşamı açınız, hattâ Yeni Sabahı -Safa Kılıçlıoğlunun Yeni Sabahını- açınız Ama sakın Allahlık Ulusa el sürmeyiniz. Zira orada bulacağınız İnönünün sözleri değil, C. H. P. organını, idare edenler İnönünün ne söylemesini münasip görmüşlerse ancak onlar olacaktır. Bir Genel Başkanın ölçülüp biçilmiş, her kelimesi tartılarak hazırlanmış, tarihi sayılacak bir beyanatını sansür etme hakkını kendisinde gören bir parti organı! Bir de C. H. P. içinde demokrasi yok derler..

Ama aslında işin şaka kaldırır tarafı yoktur. Zira içinde bulunduğumuz devrede Muhalefet partisi organı sıfatıyla Ulusa mühim vazifeler düşmektedir. Ulus, İnönünün konuşmasından bazı pasajları nasıl çıkarabilir? Doğrudur, Ankara savcısı Rahmi Ergilin hususi ölçülere sahip bulunduğu, her türlü kanuna aykırı şekilde fütursuzca gazete topladığı ve Türkiyenin hiç bir şehrinde Ankaradaki kadar çok gazeteci dâva edilmediği malûmdur. Ama Ulusun gene de partisinin Genel Başkanının sözlerini yayınlamaktan çekinmemesi lâzımdır. Böyle şey olur mu? "İnönünün sözlerinde suç bulunduğunun delilini mi istiyorsunuz? İşte, kendi partisinin organı Ulus bile onları koymadı!" Bu neviden bir mantık işletmesiyle, medenî cesaretin en basitini göstermiş gazetelere karşı harekete geçilebilmesi ihtimalini Ulusun vermek hakkı yoktur. Bırakınız* gazetelere karşı hareketi, başlayacak münakaşada Ulus kendi Genel Başkanını nasıl çelmeler?

Halbuki, Ulus bütün bir basına misal olmak mevkiindedir. Son beyanatın yayınlanmasında meselâ İstanbulun iki ciddi gazetesi, haber verme vazifelerini cesaretle yaptıkları bilinen Cumhuriyet ve Vatan da anlaşılmaz bir çekingenlik göstermişlerdir. Ama şimdi onlara kim serzenişte bulunabilir? Ulusun yapmadığını Cumhuriyetten veya Vatandan istemek haksızlık değil de nedir? Müstakil basın Muhalefet sözcüsünden ilerde gayret göstermez, gösteremez. Herkes ilk adımın daima Muhalefet sözcüsü tarafından atılmasını bekler. Bir cesarete ihtiyaç varsa o'cesaret sırtlarına Muhalefet vazifesini almış kimselerden gelecektir.

Hayır, C. H. P. bu "Allahlık Ulus meselesi" ni ciddi şeldlde halletmek mecburiyetindedir. "Ben patlıcanın değil, efendimin dalkavuğuyum" zihniyetine sahip kimseler elinde bir parti organının perişan halde bulundurulması haksizliktir, günahta. Bir parti organının bir şahıs organı olarak faaliyet göstermesine müsaade etmek, işte görülüyor, ne biçimsiz vaziyetler doğuruyor.

C. H. P. asla unutmamalıdır ki milletin yalnız ümidi değil, gözleri de kendisine çevrilmiştir. Engin sevgiler külfetsiz muhafaza edilmez. C. H. P. nin her hareketi bugün her zamandan çok halkın murakabesi altındadır. Bir gazeteyi idare edemeyen parti, yarın memleketi nasıl idare edecektir ve "Allahlık Ulus meselesi" gibi nihayet biraz fikri takiple halledilecek bir meseleyi halletmezse önümüzde bulunan karmakarışık binbir meseleyi nasıl halledecektir? Böyle bir düşüncenin zihinlerde yer bulmasına C.H.P. müsaade etmemelidir.

Murakabe, murakabe!. Herkes der ki: Şu parti biraz kendi organını murakabe etse.. Zira insaf edilsin, şahıs gölgesinde "tilcik" oyunu oynayanların bu kaçıncı gafıdır, bu kaçıncı "kifayetsizlik de--1i" dir. Eğer koca C. H. P. de Ulusun başına, geçirilecek bir dirayetli, şahsiyet sahibi ve manyak olmayan adam yoksa, vay o C. H. P. nin haline...

Buna benzer bir başka hâdise Diyarbakırda cereyan etti. Diyarbakır hava meydanı da geçen haftanın sonunda böyle heyecanlı bir karşılamaya sahne oldu. Şehre gene muazzam kafile halinde girildi. Oraya gelen Faik Ahmet Barutçu ve arkadaşlarıydı. İki ekip pazar günü Elazığ il kongresinde buluştu. Pazar günü Elâzığ, pazartesi günü Erzincan, salı günü Erzurum.. Barutçu, Feyzioğlu ve arkadaşları Suphi Baykam,

Ferda Gülay, Fahri Karakaya, Elâzığ, Erzincan milletvekilleri doğunun bu üç büyük şehrinde partilerinin görüşlerini anlattılar.

Bu sırada İsmail Rüştü Aksal Ankarada, Parti Meclisinin toplantısından sonra arkadaşlarıyla çıkacağı Ege seyahatinin hazırlıklarını tamamlıyordu.

Teşkilâtta memnunluk

Muhâlefet partisinin "ayağına kuvvetidler" zümresi mensuplarından sonra "kafasına kuvvetliler" zümresi mensuplarını da meşhur tabirle vatan sathında dolaşır görmek C. H. P. teşkilâtım son derece sevindirdi. Diyarbakırda -seçimleri D. P. kazanmıştır- Barutçunun geldiği gün C. H. P. il merkezi ta kapılarına kadar doldu ve Meclis Grubu Başkan Vekilinin konuşması ısrarla istendi. Barutçu orada, kendisine has Karadenizli şivesiyle memleket meselelerini anlattı. O gün, kapıdan çıkarken bir partili büyük samimiyetle "herifte kafa var" dedi. Duyanlar gülümsemekten kendilerini alamadılar. Pazar günü ise Elâzığ kongersinde delegeler Feyzioğluna ve Meclis Grubu Başkan Vekiline hakikaten muazzam tezahürat yaptılar. Buna mukabil hem Feyzioğlu, hem Barutçu devlet adamı olgunluğu taşıyan, fakat sert konuşmalarda bulundular. Faik Ahmet Barutçu D. P. nin vaziyetini teşrih etti, Feyzioğlu mücadelenin çetin olduğunu hatırlattı ve sinirleri bozulan D. P. İller varsa bunların kenara çekilmelerini tavsiye etti.

Bu haftanın başında Erzincan kongresi daha-da coşkun bir hava içinde cereyan etti. İki toplantıda da İnönünün mesajları büyük tezahürata vesile verdi. Bilhassa Barut--çuylâ Feyzioğlu kürsüye çıktıkları andan indikleri ana kadar alkışlandılar. Grup Başkan Vekili konuşmasını tamamladıktan sonra bu alkışlar daha dakikalarca sürdü.

"Kafasına kuvvetliler" demokrasinin en basit icabı olan "parti teşkilâtıyla temas" ı teşkilâtın ayağına kadar gidip, teşkilâtın içine girerek yaptılar mı teşkilât kendilerini derhal bağrına basıyordu. Erzincanda bir partili Barutçu ve arkadaşlarına "Sizlere hasretiz; niçin gelmiyorsunuz, niçin uzakta kalıyorsunuz" diye sordu. Grup Başkan Vekili geleceklerini, uzakta kalmayacaklarını bildirdi.

Bu haftanın ortasında yurdun muhtelif taraflarındaki C. H. P. teşkilâtında Barutçuya, Feyzioğluna ve onların kafa dengi arkadaşlarına davetler yağıyordu. Barutçu haftanın sonunda daha iyi hazırlanmış bir program dahilinde ve basınla teması kuvvetlendirilmiş halde yeniden seyahate çıkacağım açıkladı. Gittiği yerde C. H. P. nin iç meseleleri, Grubun ve merkezin çalışmaları hakkında da bilgi veriyor, tenkidleri dinliyordu. Bilhassa Feyzioğlu herkesle yakından alâkadar olduğu, ayağına üşenmediği ve kafasıyla bacakları arasında mükemmel irtibat, senkronizasyon kurabildiği için daha da çok hoşa gitti. Genç profesörün meseleleri kulaktan kapma şekilde değil, bilerek ve anlayarak ele alması partililer arasında kıymetinin artmasına yol açtı. He--e bir Atatürk nesli mensubu olması kendisine karşı duyulan sevgiyi büsbütün çoğalttı.

Faik Ahmet Barutçu

Ayağına üşenmekten vaz geçti

"Kafasına kuvvetliler" zümresinin, icabında kendilerinin de çarığı pek âlâ ayaklarına çekebileceklerini böylece ispat etmesi ve yeni bir ruh içinde harekete geçmesi C. H. P. içinde bir devrenin açıldığını gösteriyordu. Hakikaten İktidara namzet bir partinin sadece "'Ayağına kuvvetliler" in eline terkedilemeyeceği hakikati anlaşılmıştı.

Diyarbakır. Elâzığ ve Erzincandaki hâdiseler C. H. P. Genel Sekreterini de harekete getirdi. Kasım Gülek kendi fikir arkadaşlarını yanına alıp Erzuruma koşmaya karar verdi. Nitekim- bu haftanın başında Gülekofillerin elindeki Ulus şu haberi, birinci sayfasında veriyordu: "C. H. P. Genel Sekreteri Kasım Gülek 10 Eylülde İstanbuldan Erzuruma gidecektir. Gülekle birlikte C. H. P. Ankara milletvekili Hasan Tez de İstanbuldan Erzuruma gidecektir". Genel Sekreter Erzurum kongresinde bilinen taktiklerini kullanacaktı. -Rakip saydığı bir hatip konuşurken kendisini omuzlar Üstünde salona getirtmek, aynı çaptaki bir başka hatip konuşurken kalkmak ve gürültülü şekilde uğurlanmaya vesile vermek, "birinci adam" pozları takınmak, taraftarlarına alkış tutturmak-. Bakalım bu sefer bunlar ne netice verecekti t

"Sıhhat alametleri"

Fakat C. H. P. içinde bir adam bütün bunların üstünde kalarak, parti içi mücadeleyi bir sıhhat alâmeti sayarak ve hakikaten layık olanın kazanacağına yürekten inanarak, bu yüzden de -gönlü kiminle beraber olursa olsun- fiiliyatta tarafsız davranarak bir istikrar unsuru olmakta devam ediyordu. Bu adamı sah günü öğleden sonra, saat 13.40 da Heybeliden kalkan vapurda ailesiyle birlikte görenler zindeliğine ve canlılığına gıpta etmekten kendilerini alamadılar. O gün İsmet İnönünün neşesi pek yerindeydi. Neşesinin sebebi şuydu: 9 Eylül yalnız İzmirin kurtuluş günü değil, aynı zamanda C. H. P. nin kuruluş günüydü. Partisinin gençleri kendisini davet etmişlerdi. Onların toplantısında konuşacaktı. Yaşları, partinin yaşından ufak gençler... İsmet İnönü pazar günü, evinde yaptığı basın toplantısından sonra, hususi bir konuşma esnasında G. H. P. hakkındaki fikrini söyledi:

"— C. H. P„ itibarının zirvesinde bulunuyor. Tarihinin hiç bir ânında milletçe bu derece tutulmamıştır. Tek parti günlerinde elimizde bir ölçümüz yoktu. Bilmiyorduk Bilemezdik. Halk bizi ne kadar destekleyecekti, meçhulümüzdü. Simdi ise, hep görüyoruz".

C. H. P. nin kuruluş yıldönümünde İsmet İnönünün neşe içinde olmasının asıl sebebi işte buydu. Partisi hakkındaki fikrinde yanılmadığını sabah gazeteleri teyid etmişlerdi. C. H. P. nin itibarın zirvesinde bulunduğu sadece kendisinin kanaati değildi. Bizzat rakipleri aynı kanaatteydiler. Zira İzmirde senelerdir sürüp giden bir âdet bozulmuş ve Kurtuluş yıldönümlerinde tertiplenen geçit resminde siyasi partiler daima temsil edilirken bu defa siyasi partilerin yürüyüşe katılmaları yasak edilmişti.

Ecele çare olur mu?

Hakikaten bu haftanın başında İzmirdeki C H. P teşkilâtı valiliğin bir tebligatı karşısında şaşırdı kaldı. Valilik siyasi partilerin geçit resmine katılmıyacaklarmı bildiriyordu. Zaten bu katılma işi son senelerde kuşa' benzetilmişti. İlk başta siyasi partiler yürüyüşe taraftarlarıyla birlikte katılırlardı. Sonradan sadece temsilcilerin geçmesi münasip görülmüştü. -Zira C. H. P. daha çok taraftar toplamaya başlamıştı-. Fakat bu tedbir de kâfi görülmemişti. İzmirliler C. H. P. temsilcileri geçerken dünyanın en büyük tezahüratını yapıyorlar, D. P. geçerken ise dünyanın en büyük sükûtunu muhafaza ediyorlardı. Bu sene parlak zekâlar yeni bir usul keşfetmişlerdi: Bütün partâlerin temsilcileri bir arada geçeceklerdi! Böylece alkışın kime tutulduğu belli olma

yacaktı. Öyle ya şişman Lebitle bakımlı Tunca yanyana yürürlerse ve o sırada alkış koparsa kimin alkışlandığı nasıl anlaşılacaktı? Ama bu karar duyulur duyulmaz, bir gün içinde, İzmirde kulaktan kulağa bir parola dolaştı: Siyasi parti temsilcileri geçerken halk "Yaşasın C.H.P." diye bağıracaktı.

Tek çare kalıyordu: Siyasi parti temsilcilerine geçit resminde yer vermemek! Aldığı direktif üzerine vali bu emri verdi. Yalnız, bir husus anlaşılmadı: D. P. nin İzmirde hemen bütün taraftarlarını kaybettiğini gizlemeye çalışmanın ne faydası vardır? Zira bunun gizlenmesi taraftarları iade etmeyecekti ki.. Bilakis, vaziyetin açıkça gözler önüne serilmesi daha iyi olmaz mıydı? Ama anlaşılan bir sene önce seçimlerin D. P. tarafından kazanıldığı İzmirde bir sene sonra sokakları "Ya,.. Ya,. Ya. Şa.. Şa.. Şa.. İsmet Paşa çok yaşa" avazelerinin doldurması **nazik** kulakların hiç hoşuna gitmeyecekti.

Basın

Göktürk II

Bu hafta içinde Adnan Menderese rastlayanlar Başbakanın yanında uzun boylu, kıvırcık saçlı, yüzü asla gülmeyen İçişleri Bakanı Dr. Namık Gediki bazan gördüler, bazan görmediler ama kısa boylu, şişman, açık renk kravat takmaktan hoşlanan, düz saçlı, bıyıklı bir yeni simayı daima orada buldular. Bir çok D. P. li bu zatın kim olduğunu sordu. Tanıyanlar "Server Somuncuoğlu" dediler. Bu cevap üzerine bazı kimseler "O C.H£. P. li değil mi?" diye hayretlerini izhar ettiler. Fakat hâdiseleri yakından- takip etmeyen bu gibilere anlatıldı ki Server Somuncuoğlu C.H. P. den ayrılmış, D. P. nin tutumuna hayran kalarak İktidar saflarına katılmış, bakanlığa kadar yükselmiş ve şimdi "iç kabineye" dahil olmuştur. Halen, Hüseyin Avni Göktürkün "Adalet İstiklalini hakiki manasıyla bu memlekette gerçekleştirmek" yolundaki çalışmalarına muvazi şekilde "Basın hürriyetini hakiki manasıyla bu memlekette gerçekleştirmek" için geceli gündüzlü faaliyette bulunmaktadır. İzahat bütün D. P. lileri sevince garketmedi. Fakat bütün D. P. liler ister sevinçten bayılsınlar, ister bayılmasınlar bu haftanın ortalarında Somuncuoğlu Türk Basın tarihinde Türk Adalet tarihinde Hüseyin Avni Göktürkün ebediyen işgal edeceği mevkiin yüzde yüz eşi bir mevkii alnının teriyle ve hakkıyla almıştı.

Hakikaten Basın - Yayın ve Turizm Bakanı, bakanlığa j gelmesiyle beraber son derece hummalı bir faaliyete koyuldu. Server Somuncuoğlu Ankarada kısa bir müddet kaldıktan sonra süratle İstanbula gitti. Bir ticaret şirketine sahip bulunan ve maruf ortaklan ile birlikte memlekete kamyon, otobüs gibi son derece faydalı mallar ithal eden Somuncuoğlu şahsi işlerini dahi güvendiği ellere bırakıp çalışmaya koyuldu. Başbakanın yanında bulunmadığı ender zamanlarda kendisini ya Radyo evindeki dairesinde, ya da İstanbul vilâyet binasında çalışır görmek kabil oluyordu. Bu çalışmalarında başlıca yardımcıları ve fikir arkadaşları D. P. milletvekillerinden caziben başyazılar yazarı Burhan Belge, İstanbul Ekspres gazetesinin çok kâr sağlayamamaktan şikâyetçi sahibi Mithat Perin, Son Posta adındaki bir gazetenin sahibi Selim Ragıp Emeç, bir İktisad gazetesinin sahibi Zeki Cemal ve İstanbuldaki Hergün gazetesinin yanında bir kaç yüzlük geniş tiraja malik "İstanbul Hergün", "Ankara Hergün" ve "Edirne Hergün" gazetelerinden müteşekkil' kudretli zincirin sahibi Faruk Gürtuncaydı. Server Somuncuoğlu zaman zaman, Başbakanın muhitinde rastladığı Safa Kılıçlıoğlunun basının nasıl ıslah olunabileceği yolundaki fikirlerinden de istifade ediyordu. Tabii Safa Kılıçlıoğlunun o mümtaz muhit içinde söyledikleri Yeni Sabahın yazdıklarına tamamı tamamına uymuyordu ama Bakan asıl kıymetli olanın hangisi olduğunu anlamakta güçlük çekmiyordu.

Çalışmaları endişeyle takip **eden** gazeteciler -onların Basın hürriyeti anlayışı ile Somuncuoğlunun şimdiki Basın hürriyeti anlayışı arasında biraz fark vardı- Bakam geçen haftanın sonunda. Başbakanın şehir ikâmetgâhı olan Park Otelde ele geçirmeye muvaffak oldular. Çalışmaların ilâ esas noktaya dayandığı biliniyordu. İktidar şimdi gazetelerin ticari ilân fiyatlarıyla dağıtımlarına el atıyordu. Bu sahalardaki "geniş adaletsizlikler" önlenecekti. Bir defa resmi ilân fiyatlarıyla ticari ilân fiyatları aynı seviyeye indirilecekti ve daha mühimi bu fiyatlar bor gazete için aynı olacaktı. Yani bir kaç yüz satan Ankara Hergün ilânın santimini kaç paraya basıyorsa **bir** kaç yüzbin satan Hürriyet aynı paraya basacaktı. Eşitlik dediğin de elbette ki bundan başka bir şey olamazdı. Gazetelerin dağıtımına gelince.. Geçen haftanın ortasında radyolar bu dağıtma sisteminde de "büyük haksızlıklar" bulunduğunu ilân ettiler. Fakat ne haksızlığın mahiyeti söylendi, ne tedbiri. Park Otelde gazeteciler o hususta açıklama istediklerinde Somuncuoğlu çalışmaların devam ettiğinj söyledi. Bildirdiğine göre her gazete aynı şekilde, aynı şartlar altında ve muayyen

Burhan Belge

Selim Ragıp **Emeç**

Mithat Perin

Gazeteleri satmayan büyük gazeteciler!

Server Somuncuoğlu

Ebedi şöhret sağladı

kontenjanlar dahilinde dağıtılacaktı. Bakan kontenjanların gazete sahipleri tarafından tâyin edileceğini ilâve etmeseydi gazeteciler şaşkınlıktan düşüp bayılacaklardı. Fakat Allahtan ki Somuncuoğlu, hakşinaslığın her gazeteyi aynı miktarda dağıtmaya kadar gitmeyeceğini belirtti. Mamafih devletin bu dağıtmadaki rolünün, ne olacağı bir türlü anlaşılmadı.

Devletçilik!

Bu haftanın ortasında anlaşılan, liberal D. P. nin sekiz İktidar yılı sonunda iktisadı devletleştirdiği gibi basını da devletleştireceğidir. Nitekim geçen haftanın sonunda İktidarın 1 numaralı organı Zafer Basın mevzuunda hiç de yeni sayılmayacak -kapitalist olmayan rejimlerde' bunlar bin defa yazılmıştır- fikirlerden ve hiç de yeni sayılmayacak -kapitalist olmayan rejimlerde gazete sahiplerine karşı bunlar bin defa yapılmıştır- hücumlardan derlenmiş bir laf buketiyle okuyucularının karşısına çıktı. Bu gazete sahipleri yok muydu, ne meşum, ne melun adamlardı onlar!. Ah, fikir işçilerini nasıl istismar ederler, onların alın terlerinden kendilerine nasıl servetler düzerler, onlara ne alçakça muamele ederlerdi... Bu hınzır kapitalistlerde, bu tefecilerde zerrece kalb yoktu. Sanki Burhan Belge Zaferde yazmıyor, Burhan Asaf Aydınlık mecmuasının sütunlarına makaleler donatıyordu. Fakat kampanya bu haftanın başında, ihtimal "bir basiretli zatın dikkatini çektiğinden, durduruldu.

Buna mukabil Somuncuoğlunun çalışmaları durdurulmadı. Bakan, yeni tedbirlerin yılbaşından evvel tatbik edilebileceği ümidindedir. Tabii bilmediği bunlârın ne kadar tatbik mevkiinde kalabileceğidir!

Kıbrıs

Sükût Altındır...

Geçen haftanın sonunda uzun süren bir sükûtu bozan Başbakan Menderesin, Kıbrıs lafını ağzına almaması, vatan sathında haftalardır duyulan endişeleri daha da arttırdı. 'Yunan Başbakanı Karamanlisin her vesileyle Kıbrıstan konuştuğu şu günlerde Hükümet neden susuyordu? Anlamak çok güçtü. Daha iyi bir plâna "hayır" diyen' Hükümet, hiç değilse daha kötü bir plâna niçin "evet" dediğini açıklamalıydı. Fakat, hayır... Birşey söylemeye lüzum görülmemektedir.

Ne tuhaftır, bir evvelki gelişinde baş tacı edilen Fazıl Küçük bu sefer unutulmuştur. Kıbrıs Türktür liderlerine gösterilen itibarın, İktidarın Kıbrıs siyasetiyle ilgi derecesini ölçmeğe yarayan en emin barometrelerden biri olduğunu bilenler, Küçükün gölgede bırakılmasını ehemmiyetsiz bir hâdise sayamamaktadırlar.

Yeni Tavizler mi?

Memleketimizde çabuk şöhret yapan bir Viscount uçağı ge--en haftanın sonunda Vali, Foot'u Londraya getirdi. Doğrusu bu mevsimsiz bir Ziyaretti: Majestelerinin hükümeti muaddel Kıbrıs plânını tatbike karar vermişti: Plânın tatbiki, seçimlerin hazırlanması ortaya

Makarios

Adalar sahilinde bekliyorum

Sir Hugh Foot

Sükût altınsa, söz de gümüştür

bir sürü teknik mesele çıkartıyordu. Bu meseleleri ancak Vali halledebilirdi. Halbuki Vali Foot, Adada mevcudiyetine en fazla ihtiyaç olduğu bir anda kalkıp Londraya gidiyordu. O halde plânın şimdiki haliyle tatbikinde, kendi , kudretini aşan müşküllerle karşılaşmıştı. Bu müşkülleri ancak Londra yenebilirdi.

Hakikaten Vali Foot, Ada Rumlarının şiddetli mukavemeti karşısında planın muaddel haliyle bile tatbikinin mümkün" olmadığına .kanaat getirmişti. Yeniden şiddet hareketine başlayan' EOKA, en mutedil Ada Rumlarının bile işbirliği-yapmasını önleyecek kudretteydi'. Plânı Yunanlılara beğendirmekten başka çare yoktu. Bunun için de Yunan görüşüne yeni tâvizler vermek lâzımdı. Muvaffakiyetsizliği bir türlü kendine yediremeyen Vali Foot, yapılacak en doğru hareketin Makarios'un Adaya dönmesine müsaade etmek ve onunla müzakereleri re girişmek olduğunu düşünüyordu. Foot'a göre, eğer Makarios, İngiltere Hükümetinin, asla taksimi düşünmediği hususunda ikna edilebilirse, plânın tatbiki mümkün olacaktı. Tabii ki Makarios'u yumuşatmak için, plânda ilerideki bir taksime yol açabilecek bazı hükümler kaldırılmalıydı. Demek ki verdiği tâvizlerin mürekkebi kurumadan, Türk Hükümetinden yeni tâvizler vermesi istenecekti.

İngiliz Hükümeti bu yola gidecek midir? Eğer giderse Türk Hükümetinin tutumu ne olacaktır? Hâlen temel mesele budur.

AKİS'in Yazı Müsabakası

"Milletlerin İktisadi Kalkınması Niçin Hürriyet içinde Olmalıdır?"

- X -

Erol ARMAĞAN

İnsanoğlu tarihin karanlık sayfalarından bu yana hürriyet mefhumunu benliğinde duymuş, ona ihtiyaç hissetmişti. İnsanlar arasında çeşitli sebepler ve şekiller altında vukua gelen mücadelelerin menşeini burada aramak lâzımdır. Kuvvetlinin zayıfı istismar ve tahakkümü altında bulundurmak arzu ve ihtirası karşısında insan toplulukları daima hürriyet fikrinin koruyucusu olmuşlardır. Tarihin hangi sayfasına bakarsak bakalım hürriyet mefhumu insanlığın temeli olmuştur.

Belki bazı devirlerde kuvvetliler kendi mevkilerini ve imtiyazlarını muhafazaya muvaffak olmaktadırlar. Fakat bu gelip geçicidir. Hürriyet, daima düşünen, duyan insana kendisini kabul ettirmiştir. Bunun içindir ki hürriyet bayrağı Fransız İhtilâlinde cılız ellerle dalgalanmamış, birçokları da bunu takip etmiştir.

Gene bazı devirlerde hüsnüniyet sahibi idare edenler cemiyetin idamesi ve muvaffakiyeti için kuvveti ve tahakkümü meşru telâkki etmiş olabilirler. Bu tarzda bir telâkkinin insanın netice itibariyle esarete sürüklenmesini mümkün kılacak, ferdin varlığını nazarı itibare almıyan totaliter bir devlet telâkkisi olduğu açıktır. Bu şekilde bir idare tarzı ferdin spiritüel varlığının, şahsiyetinin İnkârı neticesini doğurur. Başka bir ifade ile hak sahibi ferdin haklarının inkârı demektir. Halbuki devletin gayesi rasyonel bir varlık olan insanları her türlü idrak ve muhakemeden mahrum mihaniki bir vaziyete sokmak değildir. İnsan söz hakkı vermiyen bir idarenin muvaffakiyeti ya sıfırdır, ya da çok loşa vadelidir. Tarihin hiç bir devrinde bir kişi veya muayyen bir, zümre hiç bir zaman doğru düşünmemiştir. Doğru olan milletin sistemleşmiş arzusudur ki bu da hürriyet içinde ifadesini bulur.

İçtimai ve siyasi hayatin teessüsü, idamesi ve muvaffakiyeti hürriyet ile kaimdir. İnsanlar bu hava içinde söz sahibi olurlar. Doğrunun, iyinin, başarının sırrı hürriyet yolunu tercihtir.

Bu böyle olunca, iktisadi hayattaki, muvaffakiyetin de anahtarı hürriyet olacaktır. Milletlerin bu yolda kalkınması; imkânlarının, tabii ve teknik şartlarına uygun bir iktisadi politika dairesinde kullanılmasıyla mümkündür. Fakat bu mevzuda milli menfaatleri göz önünde bulundurmak icap eder. Bu milli menfaat mefhumuyladır kî; 19'ncu asır iktisadi liberalizmine itibar edilmemiş ve iktisadi hayata devlet müdahele ve iştiraki zaruri bir mahiyet arzetmiştir. İlk bakışta iktisadi hürriyete bir darbe gibi gelen bu durum, demokrasi ile idare edilen devletlerde, gerçekte insan hürriyetinin bir neticesidir.

Şöyle ki: İktisadi liberalizme göre iktisadi hayat herhangi bir devlet müdahale ve iştirakine ihtiyaç olmaksızın tanzim edilmiştir. Fert mademki hürdür, deniyor, şu faalde istediğini yapabilmelidir. Devletin vazifesi yalnız dahilde ve hariçte emniyet ve asayişi teminden ibarettir.

Bu yoldaki insan hürriyetinin başkalarının hürriyetine müdahaleden ibaret olduğu, dolayısıyla hürriyetsizliğe sebebiyet vereceği açıktır. Zira aşırı hürriyet, hürriyetsizlik demektir. Ben hürüm, diye eroin imalâtı ve ticareti ile meşgul olmam, başkalarının hürriyetine tecavüz değil midir? Halbuki hürriyet; içtimai nizam ve millî menfaat zarureti ile bağlıdır. Bu sebepten sahip olduğumuz hürriyet mutlak değil, nisbi bir, hürriyettir. Bu nisbilik, hürriyetimizin teminatıdır. Biz hayatımızın idamesi ve tekâmülü için arzu ve irademizin ifadesi olan hukuki nizam ile kendimizi bağlıyoruz. Kendi menfaatimiz demek olan milli menfaat uğruna bu bir zarurettir. Esasen kendi yaptığımız kanunlarla tahdit edilmemiz hürriyetimizin varlığını göstermiyor mu? Buna da hukuki ve siyasi liberalizm (hürriyetçilik) dense yeridir.

Diğer taraftan fertler, kâfi miktarda servete ve teknik imkânlara .sahip olamadıklarından, ayrıca faaliyetlerinde şahsi menfaat mühim rol oynadığından milli menfaat için gerekli kalkınmaya hizmet edemezler. Bu sebepten bilhassa iktisaden geri kalmış memleketlerde devletin iktisadi hayat sahasına müdahale ve iştiraki şarttır. Bu mevzuda da ferdi hürriyet muhim rol oynar. İdare edilenler der ki; devlet millî menfaat -dolayısıyla benim menfaatim- için iktisadi sahaya müdahale ve iştirak ediyor. Şu halde onun bu faaliyetini takip ve kontrol edebilmeliyim. Ancak ferde bu imkân verilmekle, milli menfaata uygun bir iktisadi politika tâyin edilebilir. Zira, yukarda işaret ettiğimiz gibi, vatandaşlar ancak bu hava içinde her şeyi idare edenlerden bekleyen, mihaniki kimseler durumundan kurtulabilirler. Maddî ve mânevi varlığı gelişmiş, memleket meseleleri üzerinde düşünen, duyan, serbestçe tenkid edebilen vatandaşlardan müteşekkil devletlerin dünya iktisadiyatında üstünlük göstermelerinin sebebi hikmeti budur.

Şu halde -hüsnüniyetli olsalar dahi- idare edenler, idare edilenlere bu imkânı vermelidirler, verme' ye mecburdurlar. Çünkü bu bir haktır; fert hürriyetinin neticesi olan bir baktır... idare edenler, ne kadar iktisadi kalkınmadan bahsederlerse bahsetsinler murakabesiz oldukları durumlarda bir gün hataya düşeceklerini göz önünde bulundurmalıdırlar. Onları bu hatadan fert hürriyeti, vatandaşın serbest rıza ve muvafakati; başka bir ifade ile milletin sistemleşmiş murakabesi kurtarabilir. Ferde bu hak tanınmadıkça hürriyetten bahsetmeye imkân ve ihtimal yoktur.

Demek oluyor ki iktisadi kalkınma, ancak hukukla bağlı devlet ve hukuki hürriyete sahip fert fikri ile mümkün olabilir. Bu fikrin milletçe benimsenmesi ile dir ki fertler daha sıkı surette birbirine bağlanır, böylece bir umumi ve müşterek menfaatin mevcut olduğu fikri doğar, gelişir. Onları daha sıkı birbirine yaklaştıran, onları sıkıca perçinleyen milletçe kalkınmak, daha büyük işler başarmak arzusu artık kollektif bir şuur haline gelir. İdare edilenler ve onların içinden - çıkan idare edenler hepsi birbirine güvenir.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Kalkınma

Davalacironun Tiradı

İktidarın başının geçen haftanın sonunda yaptığı sehpalı kalkınma konuşmasının en büyük kurbanı Balıkesir ve Somada kurulan tesisler oldu. Bir bardak suda kopartılan siyasi fırtına, görülmemiş kalkınmanın bu gözle görülen meyvalarını gazetelerin lâyıkı veçhile belirtmelerine mani oktu. Yüksek tirajlı gayretkeş Radyo Gazetesi bile sönük kaldı. Etibank ve Çimento Sanayii Umum Müdürlerinin verdikleri teknik izahata kimse aldırış etmedi. Gerçi bu fazla bir kayıp sayılmazdı. *Zira,* Umum Müdürler her tesistin açılışında âdet olan lâfları tekrarlamaktan başka birşey yapmadılar. 1950 de şöyleydi, 1958 de böyle dediler ve büyüklerimizin azimli çalışmasını övdüler. Tek yenilik, kısa bir ayrılıştan sonra yeniden Çimento Sanayiinin başına dönebilen Burhan Ulutanın çimento ihracı İhtimalinden bahsetmesi oldu. Çimento ihracı, dolar 9 liradan bile olsa zararsız satılmayan şeker ihracına inşallah benzemiyecektir.

Tabii ki verilen izahat, Çimento Fabrikası ve Elektrik Santralı hakkında sarih bir fikir edinmeye imkân vermemektedir. Çimentonun kaça mal olduğu, tesislerin yerinin ve mevsiminin iyi seçilip seçilmediği meçhuldür. Nazarî olarak, çimento sanayiinin geliştirilmesinin D. P. iktidarının yaptığı nâdir müsbet işlerden birini teşkil ettiği söylenebilir. Zira ithalât malı çimentoyla kalkınmak mümkün değildir. Gelgelelim bazı kötü diller, çimento kıtlığının devam ettiği şu günlerde bile, bazı çimento fabrikalarının müşteri bulamamak yüzünden istihsallerini kısmak zorunda kaldıklarını söylemektedirler. Bu durum yani tesislerin iltihakiyle pek yakında daha bariz bir şekilde ortaya çıkacaktır. Hele elektrik istihsalinde âtıl kapasitelerin mevcudiyeti çoktanberi şikâyet mevzuudur. Bütçe müzakereleri sırasında C. H. P. milletvekilleri Kuzey - Batıda kurulan elektrik şebekesi istihsalinin 7400 Kwlık kısmının istihlâk edilemediğini belirtmişlerdi.

Soma Termik Santralı

Elektriğin kilovatı kaça ?

Yeni santralın hiç değilse yakın bir istikbale kadar âtıl kapasiteleri artırmaktan başka 'bir işe yaramamasından korkulur.

Dış Ticaret

İhracat Mevsimi

Geçen haftanın sonuna doğru, ihracatın önünden son manialar kalktı: İhracata müteallik talimatname yayınlandı ve Millî Korunma Kanununa dayanılarak tesbit edilen âzami satış fiyatları birçok maddeden kaldırıldı. Sosis, sucuk, pirinç, makarna v.s. den sonra pamuk da bu talihli maddeler arasına katıldı..

Serbestiye kavuşan bu maddelerin fiyatı, beklendiği gibi yükselmeye başlamıştır. Enflâsyon psikozu içinde yaşıyan halkın, fiyatlar iyice yükselmeden stok yapmak arzusu fiyatların beklendiğinden büyük bir süratle yükselmesine ve "yok" ların başgöstermesine sebep olmuştur. Mamafih, bu kargaşalığın uzun müddet sürmeyeceği, fiyatların muayyen bir seviyede istikrara kavuşacağı ve "yok" ların ortadan kalkacağı umulmaktadır.

Yeni ihracat talimatnamesinde, dış ticaret rejiminde olduğu gibi, bürokrasinin imkân nisbetinde azal" turnasına çalışılmıştır: Dahilde istihlâk edilen bazı maddeler hariç, kuvvetli dövizle yapılan ihracat serbest bırakılmıştır. Demir Perde gerisine yapılan ihracat, bu kolay yoldan ihracatçıyı vazgeçirmek için kontenjanlarla tahdit edilmiştir. Bundan başka , dışarıya döviz kaçı-

İNŞAAT DEMİRİNE İHTİYACI OLANLARA

Müşterilerine hizmet etmeği daima vazife bilen firmamız yeni dış ticaret rejiminin ilânile, bol miktarda inşaat demiri ithal etmek imkânını elde etmiş bulunmaktadır. %40 hazine hissesi dahil, ithal edeceğimiz 6, 8, 10, 12 ilâ 22 milimlik inşaat demirinin kilosunu 200 kuruşun altında bir fiatla satacağımızı sayın müşterilerimize müjdeleriz.

İnşaatlarında derhal demire ihtiyacı olmıyanların acele etmemeleri menfaatleri iktizasındandır.

Hamdi Helvacıoğlu ve Zekeriya Tüzmen Kol. Şti.

Galata, Balıkpazar, Kardaşım sokak Telefon: 44 25 68

NOT: Yeni dış ticaret rejimine göre ithal edilecek inşaat demirleri tevziden çıkarıldığı takdirde, teslim tarihini de şimdiden tesbit ederek sipariş kayıd ve kabulüne başlıyabileceğimiz; alâkalıların ittılâına arzederiz.

Yeni ihracat rejimi ile birlikte gazetelerde boy göstermeye başlayan ilânlardan biri

Haydi hayırlısı!

rılması tehlikesini önlemek: gayesiyle ihracat fiyatlarının kontrolünün kaldırılması mümkün olmamıştır,

Mevcut şartlar altında daha büyük bir serbestinin tehlikeli olacağı şüphesizdir. İhracatçılar bile daha fazla serbesti istemeye cesaret edememekte, sadece fiyat kontrollarının bürokratik bir şekilde yürütülmemesi ve Demir Perde gerisi ticaretinin kapanmamasını temenniyle yetinmektedirler.

Tabii ki bu "mahdut serbesti" devalüasyon dolayısıyla, ihracat malları fiyatlarının dünya fiyatlarına nazaran avantajlı bir hale gelmesinin neticesidir. Bu avantaj devam ettiği müddetçe, ihracatın az çok serbest bir şekilde yürütülmesi mümkündür. Ama içerdeki fiyat yükselmeleri önlenemezse, yeniden Alinin külahını Veliye giydirmeye çalışmaktan ibaret eski anarşiye ve aşırı idari müdahalelere dönmekten başka çare kalmıyacâktıt.

İthalât hazırlıkları

Günün mevzuunu bu hafta da ithalat kotaları teşkil etmektedir. Acele işe şeytan karışmasından korkan Koordinasyon Komitesi, elini çabuk tutması gerektiğini bilmekle beraber, çok fazla acele etmemektedir. Mamafih ithalât kotalarının ilânı artık bir gün meselesidir.

AKİS'in geçen hafta bildirdiği gibi ithalât kotalarının tesbitinde esas ölçü âcil yatırım maddelerinin ithali, âtıl kapasitenin tam randımanla çalıştırılması, ilâç, gözlük gibi zaruri istihlâk maddelerinin temini olacaktır. Buz dolabı, Cadillac ve İngiliz kumaşları bekliyenler hayal sukutuna uğrayacaklardır.

İthalât kotalarının tesbitinde başlıca maddeler için geçmiş yıllarda yapılan ithalât oldukça iyi bir ölçü teşkil edecektir. Koordinasyon Komitesinin bu ölçüden faydalandığı şüphesizdir. İKA Ajansı, başlıca ithalât mallarının 1951 - 1957 yılları arasındaki ortalama ve en yüksek ithalât miktarlarım bir tabloda toplamıştır. 18. sayfadaki bu tablo muhtemel kota miktarları hakkında az çok sarih bir fikir verecektir.

Tablodaki belli başlı maddeler, 1951 - 1957 yıllarında, ithalâtın *% 28*'ni işgal etmektedir. En yüksek ithalât yılında bu nisbet *%* 28'e çıkmaktadır. Ortalama bir hesapla önümüzdeki yıl, bu maddelerin ithalinin umumî ithalât hacminin *%* 33'ne erişmesi beklenebilir. Söylendiği gibi 630 milyon dolarlık -ki bu primsiz 1746 milyon lira ithalâta tekabül et-, mektedir- ithalât yapmak mümkün olursa, yukardaki belli başlı ihtiyaç maddeleri ithalinin, kabaca bir hesapla 682 milyon liraya erişebileceği düşünülebilir. Yatırım, istihlâk malları ve diğer maddeler için geriye 1 milyar lira kalmaktadır.

Paçayı sıvayanlar...

Sabırsızlanan ithalâtçılar bir an evvel kotaların ilanını beklemektedirler. Sabırsızlık o raddeye varmıştır ki bazı ithalâtçılar dereyi görmeden paçaları sıvamaya başlamışlardır. Geçen Cuma günü Cumhuriyette çıkan garip bir ilân bu "aşırı sabırsızlık" ın neticesidir. Bu ilânda, inşaat demiri ithal eden bir firma müfterilerine • bol miktarda demir ithal etmek imkânını bulduğunu, inşaat demiri tevziattan çıkarılırsa, "teslim tarihini de şimdiden tesbit ederek, sipariş kayıt ve kabulüne başlıyabileceğini" bildirmektedir!

Bu acelecilik karşısında, cennete giriş vesikaları satan açıkgözleri

Bâki Kalan Bu Kubbede

Doğan AVCIOĞLU

B. M. M. inde, Maliye Bakanının ağzıyla yeni bir iktisadî siyasete başlanacağı açıklandıktan sonra, yurdun dört bucağında konuşmalar yapan D. P. büyüklerinin ve hükümet erkânının bu yeni programı -meydan nutuklarının üslubuyla da olsa- halka açıklamaları beklenirdi. Fakat ne. gözer. Eser yapıp veya yapılacağını vaadedip rey toplama siyaseti eskisi gibi devam etmektedir: İmar Bakanı Medenî Berk, Zaferin tabiriyle "İmar ve kalkınmanın enerjik elini" . Malazgit'e ve diğer yerlere götürmektedir. Ulaştırma Bakanı Fevzi Uçaner, Doğa ve Güneyde yaptığı gezintide "dilek ve ihtiyaçlar" ı tesbit etmekte, bunların yerine getirilmesi için "gereken emirler" i vereceğini söylemektedir. Karadeniz sahillerinde C. H. P. Genel Sekreterine karşı mukabil taarruza geçen Bayındırlık Bakanı Tevfik İlerinin en ağır topu "Size şunları yaptık, bunları yapacağız" dan ibarettir.

Hükümet Başkanı da farklı dil kullanmamaktadır: Akhisar da konuşan Başbakan sözlerine, "Fabrika istiyorsunuz, kredilerin arttırılmasını istiyorsunuz. Bunlardan başka yol da istersiniz, su da istersiniz v.s." diyerek 'başlamaktadır. Bursada yangından sonra mutlaka yapılması lâzım gelen inşaatın dışında, muazzam imar hamlelerinden bahsedilmektedir.

Çok güzel.. Ama acaba B. M. M. inde açıklanan program ne oldu? Esaslı tetkikler yapılarak hazırlandığı söylenen 10 yıllık yatırım programı nerededir? Yatırımların seçilmesinde istikrar içinde dış ödeme gücünün arttırılmasının ölçü teşkil edeceği sözleri ne olmuştur?

Hiç şüphe yok ki dış ödeme gücünü arttıracak yatırımlar ile şehir şehir, kasaba kasaba yapılan imar ve kalkınma hareketlerini uzlaştırmak mümkün değildir. Şehir ve kasabaların haklı, fakat sadece döviz yuttuğu ve fiyat istikrarını tehlikeye attığı için mevsimsiz dileklerinin, ağır borç yükünü "ödemek ve Dünyevî dış ödeme muvazenesizliğine bir çare bulmak zorunda olan iktidarın B. M. M. inde ilân ettiği programın tatbikini kolaylaştırmayacağı aşikârdır. O halde ya eskisi gibi büyük ölçüde siyasi yatırımlar yapmakta devam edilecektir, bu takdirde yeni yatırım programı ve Koordinasyon Komitesinin gayretleri beyhudedir. Ya yatırım programına sadık kalınacaktır, bu takdirde şehir şehir, kasaba kasaba tekrarlanan vaadler lâfta kalmaya mahkûmdur. D. P. için her iki şık da kötüdür: Eskisi gibi gelişigüzel siyasi yatırımlarda ısrar edilmesi, Vatan sathında seçimlerde ifadesini bulan memnuniyetsizliği daha da arttırmaktan başka bir şeye yaramayacaktır. Yatırımların istikrar içinde ve plânlı bir şekilde yürütülmesi -ki Ankaraya gelmesi mutad heyetlerin çoğunun eli boş döndürülmesini gerektirecektir- D. P. nin gelecek seçimlerde yıldızım karartabilecektir.

• Koordinasyon Bakanına sorarsanız, hükümet bu sefer azimlidir. Sırf bazı seçmenleri memnun etmek için gelişigüzel yatırım yapılmayacaktır. Yatırını projeleri, döviz kazandırma veya tasarruf ettirme bakımından sıkı bir süzgeçten geçirilecektir. Yatırım hacminin para istikrarım bozmamasını temin mevzuunda son derece hassas davranılacaktır.

Bu sözlerde inad edileceğine inanmak lâzım gelirse, yatırım programını tesbitle vazifeli Koordinasyon Komitesi, yurdun dört bucağından yağacak "dilekler" in çoğuna hayır demek zorunda kalacaktır. Ne çare ki devamlı hayırların seçmenlerde uyandıracağı hayal kırıklığına, mukadderatı seçimlere bağlı olan en azimli iktidarın bile dayanması hemen hemen imkânsızdır.

Çıkmazdan kurtulmak için üçüncü bir yol -dikensiz gül bahçesi hayalleri de, bazılarına göre bir yoldur- kalmaktadır. O da Karadeniz sahillerinde Bayındırlık Bakanı gibi Cennet vaadetmekten vazgeçerek halka hakikatleri söylemek, onu yeni iktisadî siyasetin zahmetlerini paylaşmağa davet etmektir.

Kabul etmek lâzım ki, bir siyasi parti bakımından bu, son derece nankör bir yoldur. Rakip siyasi partilerin, **açık** sözlülük siyasetinin muvaffakiyeti için gerekli insaf ve anlayışı göstereceklerini çok şüphelidir. Ama muhakkak olan birşey varsa o da, memleketin açık sözlülükten **çok** şeyler kazanacağıdır.

Başlıca maddeler	1951 - 57 vasatisi Ton	1000 T.L	En yüksek ithalât yılı Ton	1000 T.L.
Gübre	47.647	8.214	63.463	9.917
Keresteler (m*)	178.486	36.132	**257.932**	61.544
Matbaa kâğıdı	13.044	9.120	21.426	14.929
Çuval	1.844	2-000	3.165	3.473
İç ve dış lastikler	7.000	30.226 .	10.184	39.564
Pencere **camı**	20.946	4.882	33.759'	7.690
İnşaat demiri	75.000	**28.029**	154.712	51.492
Teneke	21.525	12.075	38.655	28.998
Röntgen filmi	72	874	**154**	1.898
Traktör (adet)	5.000	29.988	13.566	82.667
Traktör Yd. Parça	1.287	7.000	2.633	11.947
Oto ve kamyon "	1.469	7.000	2.884	6.115
Kamyon (adet)	S.838	37.381	7.159	57.380
Benzin	278.272	30.026	329.392	43.243
Gaz yağı	219.102	24.187	254.472	31.100
Ağır maden yağı	389.111	53.938	526.350	81.104
Sud kostik	7.386	2.000	11.027	3.218
Karpit	3.000	1.000	4.858	1.894
Kalay	705	4.578	1.154	7.597
Kauçuk	4.130 *	8.434	6.172	10.178
Borular	17.305	11.487	41.038	24.325
Deriler	6.471	12.878	10.438	23.111
Yekûn		368.049	Yekûn	588.384
Diğer maddeler		940,358	Diğer maddeler	968.191
Yekûn		1.308.407	Yekûn	1.556.575

hatırlamak imkânsızdır. Ortada henüz ne fol, ne yumurta vardır: tlâıun çıktığı sırada inşaat demiri. ithal edilip, edilmiyeceği veya edilirse demire kaç liralık bir kota ayrılacağı meçhuldür. Bira Merkez Bankası, kota çerçevesinde, kim elini çâbuk tutabilirse ona müsaade verecektir. Evvelden sıra numarası dağılmamaktadır. Aceleci firmanın talihliler arasına girememesi mümkündür. Ama bu becerikli firma, sanki işini şimdiden garantilemiştir.!.,!: Demir tevziattan çıkarılır çıkartılmaz, sipariş alacak ve hattâ teslim tarihini bile tesbit edebilecektir.

Doğrusu bu kadar plânlı çalışan bir firma, plân kelimesinin turfa sayıldığı memleketimizde nâdir görülen bir hadisedir. Kanun adamları bu derecede plânlı bir çalışmayı herhalde müsamaha ile karşılamıyacaklardır.

Bankacılık

İş bilenin...

Geçen hafta İstanbul gazetelerinde insanın gözünün içine giren büyük bir ilân günlerce neşredildi. İlanda muhteşem bir Cadillac tatlı tatlı gülümsüyor ve onun hemen altında Esnaf Kredi Bankası ismi okunuyordu. Acaba mevduat toplama yangında, bu banka Cadillac dağıtarak yeni bir çığır mı açıyordu?

İlâna biraz dikkatle bakanlar, meselenin içyüzünü anlamakta güçlük çekmediler. Açıkgöz banka, hesap açtıranlara .Kızılay bileti satıyordu. Kızılayın çok rağbet gören 40 otomobilli piyangosunun biletleri tükenmişti. Memleketimizde otomobil sevdasının ne kadar kuvvetli olduğunu bilen bu banka, anlaşılan büyük ölçüde bilet stok etmişti. Şimdi mevduat mukabili, biletleri satışa çıkartıyordu! Ve bunu Milli Korunma Kanununun gölgesinde yaşıyan bir memlekette, herkesin gözü önünde gazetelere kocaman ilanlar vererek yapabiliyordu!

Bir hayır cemiyeti olan Kızılayın karaborsa fiyatına 90 liraya kahve, piyango yoluyla .250 bin liraya otomobil satmasını hoş karşılamıyanların işbilirliğin bu derecesi karşısında "pes" dememeleri imkânsızdır.
dem ki bir banka, serbestçe rağbet gören biletleri piyasadan toplar ve mevduat karşılığı satabilir, o halde karaborsa maç bileti satan bacaksızlarla uğraşmaya ne lüzum vardır.

Gözü açık bankanın ilânı

Hap yap, para kap!

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Uzak Doğu

John Foster Dulles

Dertten derde

Harbin eşiğinde

Bu haftanın başında Uzak Doğu, patlamaya hazır bir bombaya benzemektedir. Durum son derece gerginleşmliştir. 600 milyonluk Çin umumî seferberliğe çağrılmıştır. Rusya, tecavüz vukuunda Çini yalnız bırakmıyacağını açıklamıştır, Formoza açıklarında Milliyetçi Çin - Amerikan manevraları başlamıştır. Milliyetçi Çin Amirali Lin Hoh - Tu'hun da itiraf ettiği gibi, Amerikan donanması işe karışmazsa Kemoy ve Matsu adaları komünistlerin eline düşecektir. Elli. bin askerin bulunduğu sahil adalarının iaşesi kesilmiştir. Geçen hafta askerlerle birlikte Kemoya çıkmaya çalışan gazetecilerin çoğu, Çin sahillerine yerleşmiş 'bataryaların ateşi karşısında bu teşebbüsten vazgeçmek zorunda kalmışlardır. Sahildeki büyük, hoparlörler, Çan Kay Şekin âskerlerini teslim olmaya davet etmektedirler. VII. Filo işe karışmazsa, çıkartmaya lüzum kalmadan Kemoy ve Matsu hazan yapraklan gibi dökülebileceklerdir. Amerikan Donanması bu durumda, iaşenin temini için müdahele zorunda kalmıştır.

, Pekin Hükümeti muhtemel bir Amerikan müdahelesine karşı, son günlerin modasına uyarak karasularını 12 mile çıkarmıştır. Bu durumda Kızıl Çin, Amerikan donanmasının sahil adaları civarında görünmesini, bir tecavüz sayabilecektir.

Washihgton dünya harbi tehlikesine rağmen, Kemoy ve Matsu'yu feda etmeye niyetli görünmemektedir. Dulles geçen haftanın ortasında, Cumhurbaşkanıyla görüştükten sonra, Eisenhower'in, gerekirse Matsu ve Kemoy için silâha başvurmaktan çekinmeyeceğini açıklamıştır. Dulles'la ' görüşen Senatonun Uzak Doğu Tâli Komitesi Başkanı Alexander Smith, hükümetin bu adalar için çarpışmaya kararlı olduğunu söylemiştir. Formozaya güdümlü füzeler gönderilmektedir. Atom bombalarıyla yüklü meşhur Stratejik Hava Kuvvetleri Kumandanı, Çan Kay Şek ile. gizli konuşmalar yapmaktadır.

Taraflardan birinin atacağı en ufak yanlış bir adım, dünya üzerine atom bombalarının yağmasına sebep olur.. Çinin burnunun, dibindeki iki külüstür ada, tarafların zorlu siyaseti yüzünden yalnız onları değil, 2,5 milyar insanı ölümle karşı karşıya getirmektedir.

Çan Kay Şek

Ecel gelince cihane..

Bereket geçen haftanın sonuna doğru, diplomasi ufuklarında bazı ümitler belirmiştir. Dulles, bir taraftan Formozaya atom silahları yığarken, diğer taraftan tarafların gayelerini gerçekleştirmek için, silâha başvurmayacaklarını taahhüt etmelerini ileri sürmüştür. Pekin Hükümetinin bu teklifi kabul etmiyeceği aşikardır. Çin, ilgili iki hükümetin büyük elçiler kademesinde tekrar müzakereye başlamasını istemiştir. Amerika bu teklife "evet" cevabı vermiştir.

Karşılıklı sulh taarruzları herhalde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 16 Eylüldeki normal toplantısıyla ilgilidir. Taraflar dosyalarım hazırlamaktadırlar. Asya - Afrika grubu,' Batıdan daha geçenlerde 1 milyar dolar yardım alan Hindistan başta olmak üzere 600 milyonluk Çinin Dünya Evine kabulünü temin için • taarruza girişmeyi düşünmektedirler. Uzak Doğudaki son gerginlik, bu memleketlerin değirmenine su getirmektedir. Sulhun korunması gayesiyle, Uzak Doğudaki anormal duruma son verilmesini, Çan Kay Şekin nötralize edilmesini isteyebileceklerdir. Nitekim Krutçef fırsatı kaçırmamış, bu haftanın başında Eisenhower'e yazdığı bir mektupta, Birleşmiş Milletlerin Çinin de katılacağı bir toplantı yapmasını istemiştir. Ne var ki, Pasifikteki 8 yıllık Amerikan diplomasisi Çan Kay Şek üzerine bina edilmiştir ve üçüncü bir dünya harbi pahasına bile olsa Mr. Dulles, siyaset değiştirmeyi sevmemektedir. Mesele bugün yatışsa bile, yarın tekrar patlak verecektir.

Orta Doğu

İmam bildiğini okur...

Geçen haftanın ortasında Arap halkının sevgilisi Nasırın yaptığı konuşma, Birleşmiş Milletlerde başlıyan bahar havasına ilk darbeyi indirdi. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Kahirede bulunduğu bir sırada ve Arap Liginin Sefirler Ka-

Başkan Nasır

Dediği dedik, çaldığı düdük!..

demesindeki toplantısınla arefesinde Nasırın sert sözleri hiç de hayra alâmet değildir..

Kubbeh Sarayından konuşan Reis, Amerika, İngiltere ve lsraile şiddetli bir dille çattı. Çin meselesini ortaya atmaktan çekinmedi. Arapların Sesi Radyosunda hürriyet ve Birleşmiş Milletler prensipleri hakkında düşüncelerini söyliyenleri, bilvasıta tecavüzle suçlandıranların, Çinin bir parçası olan Formozada Çine karşı kuvvet yığmalarım tecavüz Baymadıklarını belirtti. Bağdat Paktım yıktığı için Allaha teşekkürü unutmadı.

Birleşik Arap Cumhuriyeti Başkanını asıl kızdıran meselenin Amerika ve İngilterenin, bahar havasına rağmen İsraile silah vermesi olduğu anlaşılıyordu. Londra ve Washington'un bu teşebbüsünün mânası açıktır:, Dulles, Nasıra ' güvenememektedir. Ancak tepeden tırnağa kadar silahlı bir İsrailin mevcudiyetinin. Nasırı uslu durmaya zorlıyacağına inanmaktadır. Nasır hele bir Ürdün işine burnunu soksun, hele bir petrol şeyhliklerini aklına getirsin, İsrail ona laf anlatmasını bilecektir... Kısaca, Dulles'ın yeni Orta Doğu siyaseti, İsrail tehdidi altında statükonun devam ettirilmesinden ibarettir.

Avrupada "üstün ırk" ın kurbanı olan, fakat Orta Doğuda bilerek bilmiyerek "üstün ırk" rolünü benimseyen İsrail, bu iş için gönüllüdür. Uzağı gören ufak bir azınlık hariç, İsrailliler Arapların kuvvetten başka bir dil anlamıyacağına inanmakta ve silahlanmaktan ve arada sırada Nasıra bir iki tokat indirmekten başka bir şey düşünmemektedirler. Nitekim bu haftanın başında Parlamentoda konuşan İsrail Başbakanı, gayesinin statükonun ve askerî üstünlüğün muhafazası olduğunu söylemiştir. Tabii ki bu hava içinde, Orta Doğu sulhü için hayatî İsrail - Arap anlaşmasının gerçekleşmesi mümkün değildir.

İsrail belki bugün için bütün Araplardan kuvvetlidir, fakat kuvvet muvazenesi yarın değişecektir...

Dulles'ın İsraili kuvvetlendirmeye dayanan siyaseti, Mr. "H." in misyonunun muvaffakiyetle neticelenmesini zorlaştıracaktır. Bu durumda Nasır, Mr. "H." a sadece, İngiliz ve Amerikan askerlerinin çekilmesini teminle vazifeli adam olarak bakacak, Arap Dünyası ve Batı arasında daha dostane bir zemin hazırlanmasına çalışmıyacaktır. Gelgelelim itimatsızlık havası, Batılı askerlerin çekilmesini bile güçleştirmektedir. İngiltere ve Amerika hiç bir garanti elde etmeden askerlerini geri almaya hevesli değildir. Kral Hüseyin, iki sene evvel kovduğu İngiliz askerlerini hâlen "bırakmam diye ayak diretmektedir. Tahtta kalmasının fiyatı olarak. Nasır aleyhtarlığıyla tanınmamış bir başkam işbaşına getirmeye bile yanaşmamış tır. Bu şartlar altında, askerlerin dönmesi zordur. Halbuki dört aydır

Orta Doğunun dört devirde çizilen dört haritası

Yaz boz tahtası

ÇIKMAZLAR DİPLOMASİSİ

Orta Doğu buhranı hemen hemen atlatıldı, fakat duaya harbi tehlikesi atlatılâmadı. Akdeniz sahillerinden uzaklaşan harb rüzgârları, hâlen tayfunlar diyarı. Pasifikte esmektedir. Cumhurbaşkanı Eisenhower, bir türlü ayrılamadığı golf sahasından, harbin bir zaruret haline geldiğini her an açıklıyabilir...

Harbin eşiğinde akla ilk gelen, elbette ki milyonlarca hayata malolabilecek bir tehlikenin- göze alınmasına sebep ne, suali olmaktadır. Orta Doğuda da, Uzak Doğuda da sebep ayıtıdır: Hür Dünya lideri Amerika, dostlarını sonuna kadar koruyacağını, Rus tehditlerine metelik vermediğini ispat etmek ihtiyacını duymaktadır. .İşte bu sebeple Lübnan ordusunun yardımı reddettiğini Cumhurbaşkanı Chamoun'un ve sallantıdaki Kral Hüseyinin imdadına koşulmuştur. Eğer yaşasaydı, muhtemelen Kral Faysal da aynı himayeye mazhar olacaktı... Uzak Doğuda, Hür Dünyanın menfaatleri bakımından kurtarılması gereken dost, Formozadaki Çan Kay Şektir.

Dostluğun elbette ki pamuk ipliğinden olmaması lâzımdır. Elbette ki büyük bir memleket dostlarına sadık kalmalı, tehlike karşısında tornistan yapıp, mukadderatını ona bağlıyanları feda etmemelidir. İşlerin sarpa sardığını görünce dostuna, ne hayrın varsa gör, diyen büyük bir memleket, hiç şüphesiz diğer dostlarını da kaybedecektir. Bu bakımdan, fiyatı ne olursa olsun, Kral Hüseyin ve Çan Kay Şeki himayeyi bir mecburiyet sayan Amerikayı haksız bulmak zordur. Fakat atom çağında dünyayı her an bir harbin eşiğine sürükliyebilecek dostlara bağlanan Hür Dünya liderine hak vermeye imkân yoktur. Amerikan diplomasisinin işlediği en büyük hata, herhalde tehlikeli dostlukları, seçmesi olmuştur. Dünya Harbi muhtemelen bu kötü dostlar yüzünden çıkacaktır: Halkın istemediği dost Irak hanedanının devrilmesi -ihtilâlciler eğer ellerini çabuk tutamasalardı- bir dünya harbine yol açabilecekti... Neyi temsil ettiği bilinmiyen sallantıdaki Kral Hüseyinin düşmesi, ahde vefa gibi aslında kıymetli bir prensip yüzünden Orta Doğuyu tekrar karıştırabilecektir..

Hürriyetle, Hür Dünyaya mensup olmaktan başka alâkası bulunmıyan diktatör Çan Kay Şek de bu tehlikeli dostlardan bir tanesidir. Mao'ya karşı giriştiği savaşı kaybeden Çan Kay Şek için, 1949 yıında sürgünde hatıralarım yazmaktan başka yapacak bir is kalmamıştı. Ancak bir Çin - Amerikan harbi -daha doğrusu bir dünya harbi- onu tekrar memleketinin başına getirebilirdi. Gelgelelim Amerika, bu mağlûp Generali ve bir kaç yüz binlik ordusunu bırakmadı. Çinden kovulan Generale, ahalisi Çinli olmayan Formoza adası hediye edildi. İhtiyarlıyan mağlûp orduya dolar ve modern silâhlar yağdırdı.

Çan Kay Şekin bu dolar ve silâhları, suikastler yapmaya, korsanlık hareketlerine girişmeye, Çini bombalamaya kullanacağı şüphesizdi. Çan Kay Şek, hikmeti vücudunun, Çin - Amerikan düşmanlığının devamına bağlı olduğuna elbette ki biliyordu. Bu sebeple Çini tahrik etmek için en ufak fırsatı kaçırmadı. Yeryüzündeki hiçbir devletin -Kızıl Çin hakkında ne kadar kötü düşünürsek düşünelim- bu tahrikleri müsamahayla karşılaması imkânsızdır. Hiçbir devlet, burnunun dibindeki adalarda, onu devirmek için bekliyen en modern silâhlarla mücehhez kuvvetlerin bulunmasına seyirci kalamıyacaktır. Kızıl Çinin, harb için yaşıyan suni Formoza Hükümetinin sahneden çekilmesini istemesi, kabul etmek lâzım ki, bu devletin emniyetiyle ilgili meşru bir haktır. Ne var ki Hür Dünya lideri Amerika, kendi icadı Formoza Hükümetine iyice angaje olmuştur. O derece angaje olmuştur ki, askeri ballımdan hiçbir mâna ifade etmiyen iki adayı müdafaa için, dünya harbini göze almaktan çekinmemektedir! Tanınmış siyasi yazar Walter Lipmann'ın tabiriyle Kemoy adasının müdafaasına kalkışmak "size ait olmıyan bir evin paspasını korumak istemek" gibi saçma bir şeydir.

İşte Hür Dünya lideri bugün, Çin kapılarında yatan paspası kurtarmak gayesiyle atom bombaları ve Ajax . Nike güdümlü füzeleri kullanmıya hazırlanmaktadır...

1960 da Eisenhower'ın yerini almaya namzet, Amerikan kadınlarının sevgilisi *genç* ve yakışıklı Senatör John F. Kennedy'nin, Çin hâdiselerinden biraz evvel Kongrede söylediği sözleri okuyalım: "Orta Doğudaki son hâdiseler gösterdi ki, ilgili halkın istemediği, müttefiklerimizin desteklemediği, askerî ve siyasi bakımdan tutulması zor taahhütler yüklenmektense hiçbir taahhüt almamak evlâda*.

Bu dersi anladık mı? Bunu Kemoy ve Matsu adaları dolayısıyla yakanla öğreneceğiz."

Hayır, Mr. Dulles bu dersi anlamamıştır. Dulles diplomasisi, Hür Dünyayı, menfaati soğuk veya sıcak harbin devamına bağlı Çan Kay Şek uğruna aldığı taahhütler yüzünden, "başkasına ait bir evin paspasını korumak için harbi göze almak" gibi çılgınlıklara götürmektedir...

Ya Kemoy kurtarılacak, bu takdirde Rusya Çinin yanında yer alacağını açıkladığına göre Dünya Harbi çıkabilecektir. Ya Kemoy'un düşmesine göz yumulacaktır, bu takdirde Uzak Doğudaki Amerikan prestiji sarsılacaktır. İşte Dulles diplomasisinin Amerika ve Hür Dünyayı soktuğu çıkmaz bodur.

ilk defa olarak geçen hafta dükkânların açıldığı Lübnan, General Şahabın işbaşına geleceği günü sabırsızlıkla beklemektedir. Generalin yapacağı ilk Jestlerden biri Amerikalıların çekilmesini istemek olacaktır. 16 Eylülde toplanacak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da bu çekilmeyi beklemektedir. Amerika ve İngiltere ergeç bu arzuya boyun eğecekİşidir. Fakat Orta Doğu meselelerinin hallinde bir arpa boyu mesafe alınmış olmıyacaktır. Mamafih sessiz diplomat, inatla vazifesine devam etmektedir. Kahire, Telaviv, Bağdat, Amman başşehirlerini dolaştıktan sonra bu haftanın ortasında Beyruta gelmiştir. Birleşmiş Milletlerin mavi beyaz renkli uçağının Orta Doğudaki turnesi daha bir müddet devam edeceğe benzemektedir.

İngiltere

Beyaz ve Siyah

Geçen hafta Londralılar, İngilterenin de bir siyah beyaz meselesi olduğunu hayretle öğrendiler. Hâdise, James Dean kılıklı binlerce gencin, ecnebilerin oturduğu Notting Hill, North - Kensington ve Paddington mahallelerini -Türk talebelerin çoğu bu muhitte yaşar- istilâsıyla başladı. Dar pantolonlu uzun saçlı gençler, siyah insan avına çıkmışlardı. Beyazların diyarı Londrayı "siyahlar" dan temizlemek istiyorlardı.

Kapı önünden tedarik ettikleri süt' şişeleriyle siyahilerin oturdukları evlerin camlarım indirdiler. Ceplerinden çıkardıkları jilet ve bıçakları tehditkâr bir ifadeyle teşhir ettiler. Bereket Londranın uyanık polisi hâdiseye zamanında yetişti. Motorlu birlikler ve polis köpekleri, James Dean kılıklı gençleri geldikleri yere göndermekte güçlük çekmedi.

Hâdise, İngilterede ve Commonwealth memleketlerinde büyük, bir şaşkınlık uyandırdı. İngilterede de Amerikada olduğu gibi siyah ırk düşmanlığının başlıyacağını doğrusu kimse aklına getirmemiştir.. Gerçi orta sınıf halkın ekseriyetinin siyahlardan hoşlanmadığı biliniyordu. Bir çok otelin ve "pub" ın -birahane- siyahlara kapılarını açmadığı sık sık görülen bir şeydi. Hattâ on *gün* kadar evvel Nottingham'da beyaz VS siyah işçiler arasında çarpışmalar olmuştu. Ama kimse işlerin bu kadar büyüyeceğini sanmıyordu. Bu sebeple sayısız Londralı, James Dean

kılıklı gençlerin "siyah insan avı" nın, ırkçı bir hareket olduğuna inanmamaktadır. Bu kimseler, hâdisenin, "rock'in roll gençliği" sin huzursuzluğunun tezahürü olduğunu düşünmektedirler. Bazılarına göre, siyah renklilerin Londra kadınları nezdinde gördüğü itibarın uyandırdığı kıskançlık; İngilizlerin tabiriyle "teddy boys" ların taşkınlıklarına sebebiyet vermiştir. Doğrusu, bu pek yabana atılır bir ihtimal değildir, Londra* ve Pariste nefis kadınları dans ve aşkta muvaffak okluğu söylenen- siyahların kolunda gören birçok Türk talebesi, aynı kıskançlık hissini duyduklarını saklamamaktadırlar...

Siyah erkekler, sadece güzel kızlarla gezmekle yetinmemekte, bunu bir övünme mevzuu yapmaktadırlar. Yakında bütün İngiliz kadınlarının doğuracakları çocukların . derilerinin siyah renkli olacağı, meşhur Hyde Park'taki siyah hatiplerin ağızlarından sık sık işitilmektedir...

Mamafih diğer sebepler rol oynasa da, Notting- Hill hadiselerinin büyük ölçüde bir ırk düşmanlığının neticesi olduğu şüphesizdir. Serbestçe İngiltereye gelebilmek ve orada çalışmak hakkına sahip olan Commomvealth halkı, ücretlerin yüksek bulunduğu İngiltereye yerleşmeyi tercih etmektedir. Hâlen İngilteredeki siyah muhacirlerin sayısı 300 bine yaklaşmıştır.

İki ayrı ırkın bir araya gelmesinin yeni meseleler ortaya çıkartacağı şüphesizdi. Nitekim, kendilerinden uzak durduğu müddetçe siyahlara sempati duyan İngiliz halkını, onlarla kapı komşu olunca hisleri değişti. Irkçılığı faşizmin hastalığı sayan İşçi Partisi milletvekillerinin ve İşçi Partisini tutan Daily Mirror'un, son hâdiselerden sonra Commonwealth memleketlerinden gelen muhaceretin kontrol altına alınmasını istemeleri bunun delilidir. Belki Muhafazakâr Hükümet de, siyah vatandaşlara İngilterenin kapılarını az çok kapamayı arzu edecektir. Ama böyle bir hareketin, Commonwealth memleketlerinde uyandıracağı tepki müthiş olacaktır. Şimdiden bazı Afrikalı Commomvealth üyeleri protesto seslerini yükseltmeye başlamışlardır. Jamaica Başbakanı Norman Manley, hâdiseleri bizzat tahkik için Londraya doğru yola çıkmıştır.

Bu durumda Commonwealth'i her şeyden üstün tutan İngiliz Hükümetisin, siyahlara kapıyı kapamaya cesaret edemiyeceği ve itaatkâr İngiliz halkını, siyahlarla komşuluğa alışmasını kolaylaştırmaya çalışacağı şüphesizdir.

Fransa

Evet veya hayır!

Geçen haftanın sonuna doğru Ganeral de Gaulle Pariste, Cumhuriyet, meydanında üç hafta sürecek olan "evet • hayır" harbini açtı.

General vaadine sadık kalarak, uzun boyuna uygun yeni bir Anayasa hazırlamıştı. Fransız halkı, deniz aşırı memleketler de dâhil, bu Anayasaya "evet" veya "hayır" diyecekti. Evet derlerse -ki kuvvetle muhtemeldir- sıra yeni seçimlere ve Generalin Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturtulmasına gelecektir.

Cumhuriyet meydanında General de Gaulle 100 bin davetliden "Fransa adına, evet cevabı vermelerini" istedi. Polis, gürültü çıkarması muhtemel olan kimseleri, bilhassa komünist, leri meydandan uzak tutmaya dikkat etmişti. Ama yeni Anayasanın aleyhtarları, De Gaulle Fransızları "evet" demeye çağırırken, genaralin başı üzerinde "hayır" yazılı balonlar uçurtmaya muvaffak oldular.

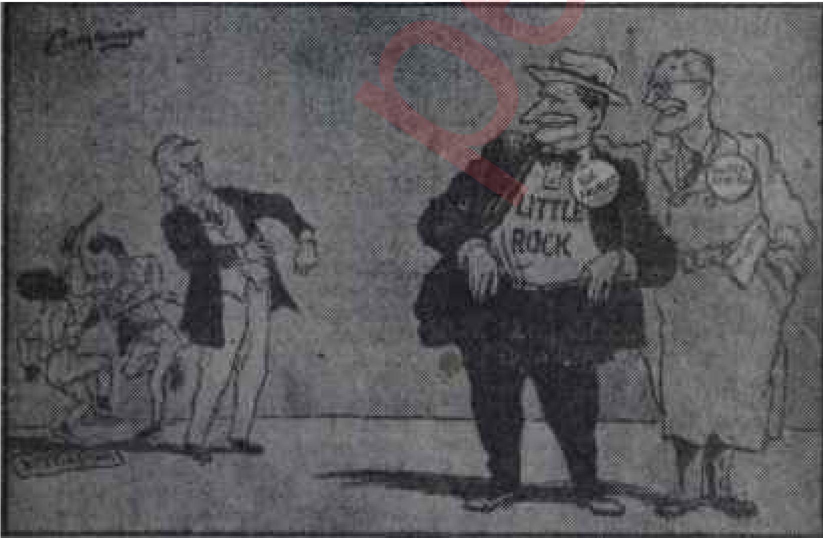

General de Gaulle

Tek kelime ile çizilecek rejim

Genaral Paristen Sonra bütün Fransız şehirlerini bir bir dolaşarak, Anayasanın muvaffakiyetini temine Çalışacaktır, Fransanm Generale "evet" diyeceğinden şüphe edilmemekte, dir. Ama Generalin Anayasasının büyük bir ekseriyeti elde etmesi şüphelidir. Komünistlerin dışında Mendes-France, Mitterand gibi liderler ve birçok sosyalist Anayasanın red-, di için mücadeleye girişmişlerdir. Sendikaların onları desteklemesi bek. lenmektedir.

Hâlen cumhuriyetçi basın halka "evet" ve "hayır"ın ne mânaya geldiğini anlatmaya çalışmaktadır. Meşhur Siyasî İlimler profesörü Düverger, "Eşraf Cumhuriyeti" adı altında Le Monde'da yazdığı bir yazıda, Anayasanın ne kadar geri ve atom çağının icaplarından ne kadar uzak olduğunu izah etmekte ve makalesini kat'î bir "hayır"la bitirmektedir. Duverger'ye göre Generalin gerisinde, iki kuvvet çarpışmaktadır: Asrın icaplarına uygun bir demokrasi tesisinin mümkün olduğuna inanan Cumhuriyetçiler ve milleti diktatörlüğe alıştırmak istiyen faşizmin heveslileri karşı karşıyadır. Faşistlerin zayıflatılması, Cumhuriyetçilerin kuvvetlendirilmesi milli menfaate hizmet edecektir. Bu sebeple faşistlerin ekmeğine yağ - sürme-. mek için Anayasanın hiç değilse za-. yıf bir ekseriyetle kabulünün teminine çalışılmalıdır. Bu takdirde bizzat General de Gaulle, Fransada demokratik hissin ne kadar kuvvetli, olduğunu görecek ve faşist taraftarlarına mukavemet etmek cesare-

Landon Daily Express

HERHALDE İNGİLİZLER ŞİMDİ BİZE IRK AYRILIĞI MEVZUUNDA NASİHAT VERMEKTEN VAZGEÇERLER

Cini bulacaktır...

L'Express gibi mecmualar daha da ileri gitmekte, Generalin lebine ileri sürülen delilleri birer birer yıkmağa çalışmaktadır. Başyazar J.J. Servan- Schreiber'e göre, General, Fransayı faşistlerin hükümet darbesinden' kurtaran adam değildir. Aksine Cezayirdeki faşistlerin Fransaya hâkim olmasını kolaylaştırmaktadır. General maalesef bir numaralı mesele olan Cezayir işini de halledememış. tir. Hususî konuşmalarında De Gaulle aczini itiraf etmektedir. Demiri tavında dövmeyen Generalin, Cezayir meselesine bundan sonra bir çare bulabilmesi hemen hemen imkânsızdır. O halde De Gaulle'den medet ummak faydasızdır. Faşistlere kapıyı kapamak için. ona "hayır" demek lâzımdır. Hayırcıların tezini en iyi izah eden VI. Cumhuriyetin amansız münekkidi Mendes - France olmuştur. Bu eski Başbakana göre Anayasa antidemokratiktir. Halktın sesini duyurabilmeğini önlemeye çalışmaktadır. Daha fenası Cezayir meselesinde De Gaulle, eski hükümetler gibi âciz ve hareketsiz kalmıştır. Cezayir sulha kavuşmadıkça, ne Fransız buhranı halledilebilecek, ne Cumhuriyet tehlikeden kurtarılabilecektir.

Generalin taraftarlarına gelince bin dereden su getirmeye çalışmamaktadırlar. De Gaulle'ün ismi onlar için kâfidir. Fransızların ekseriyeti de aynı şekilde düşünmektedirler. Bu sebeple Anayasa hükümleri ne olursa olsun, General istediği İçin referanduma -daha doğrusu plebisite- "evet" diyeceklerdir.

Venezuella

Hürriyete lâyık millet

Geçen haftanın sonunda Caracas halkı demokrasi tarihinin unutulmaz günlerinden birini yaşadı. Halk, diktatör Jimenez kovulduktan sonra, onun yerine geçmek istiyenlere yeni bir ders daha verdi.

Hâdise askerî polis birliklerinin hükümet darbesi teşebbüsüyle başladı. Askeri polis (radyo binalarım ele geçirdi.

Hürriyet ve demokrasiyi bir yıldır dişi ve tırnağıyla müdafaa eden Caracas halkının, hükümet darbesine seyirci kalması imkânsızdı. Lise, üniversite talebeleri ve işçiler silâhlar ellerinde sokaklara döküldüler. Mücadele çetin oldu. 30 ölü ve 300 yaralı vardı. Ama askerî polis halkın azmi karşısında fazla tutunamadı, karargâhına dönmek zorunda kaldı. Mücadele burada da devam İtti. Askerî polise kurtuluş yoktu. Bir iki saat sonra beş on lise talebesi karargâha girdikleri zaman orada kimseyi bulamadılar. Asiler gizli bir tünelden kaçmışlardı.

Hâlen âsi şefler tevkif edilememişlerdir. Kırk bin petrol işçisi, askerî polisin dağıtılmasını ve diktatörlük .peşinde koşan baz-ı generallerin içten, uzaklaştırılmasını temin için grevdedir.

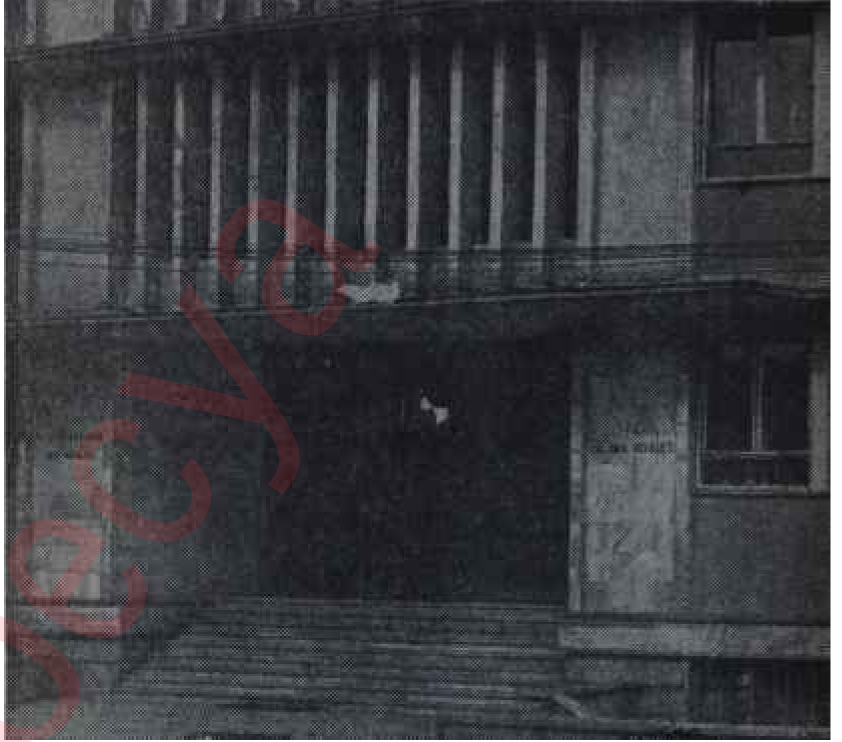
ÇALIŞMA

Hastahaneler

Bir dokun...

Son günlerde İşçi Sigortaları dispanser ve hastahanelerinde kuyrukların gittikçe uzadığı müşahede edilmektedir. Aksedebilen tek tük münferit şikâyetler kaale alınmaz ve gazetelerin bile bu konuyu kanıksamış göründüğüne bakılırsa, bu hal artık günlük yaşayışımızın alışılan bir veçhesi olmaktadır. Geçen seneki gibi henüz bir grip salgını olmamakla beraber, bilhassa hafta başları, mahalle aralarında apartıman katlarına sığıştırılan bu girmeleri ile çıkmaları bir olmaktadır. Ekseri muayene edilmeden şikâyetleri üzerine ezbere yazılan reçete kâğıtları hastalara muska kabilinden verilmektedir. Öksürüyorsa öksürük şurubu, ağrı - sızısı varsa analjezikler, ateşi varsa antibiotikler v.s. gelişi güzel yazılmaktadır. Yazılan bir sürü ilâçlar da dışarı eczahanelerde bulunamamaktadır.

Yükselen hayat standardına uygun ücretlere erişemiyen işçi, her zaman için hayat ve sıhhatini tehdit eden tehlikelere karşı ödediği yüksek primin -aylık kazancın % 6 sı. karşılığında beklediği ilgi ve yakınlığı görmemekte, muhtaç duru-

İşçi Sigortaları Umum Müdürlüğünün kapısı

Dönüşü olmayan yol

dispanser ve hastahanelerin **önü,** muayeneleri için sıra bekleyen hasta işçilerle doludur. Sancıdan kıvranıp inliyen, kusan, mecalsizlikten oracığa kıvrılıp serilen bu muzdarip vatandaşlar, doğru dürüst bir bekleme salonu olmadığından sokaklara taşmıştır. Çelimsiz ufak çocuklardan iki büklüm ihtiyarlara kadar her çeşitten hastanın teşkil ettiği bu kalabalığın içinde bir kaç günden beri gelip gittiği halde hâlâ muayene olamamış işçiler vardır. Aralarında günlerce, hattâ haftalarca gelip boş yatak soran ve yatırılamıyan hastalara rastlamak mümkündür. Beklemekten ayaklarına kara su i--nen hastaların muayene odalarına

ma düştüğünde haklarından tam olarak faydalanamamaktadır. Bir sürü formaliteler ve güçlükler, kayıtsızlık ve hor muamele işçiyi İşçi Sigortalan Kurumundan soğutmuştur.

Bu vaziyet karşısında İşçi Sigortaları Kurumunun ne gibi tedbirler aldığı malûm değildir. Zaten kim sorar kim karışır bilinmez! Sadece bilinen bir şey vardır: İşçi Sigortalan Kurumu faaliyette bulunduğu 12 sene zarfında daima bir şikâyet koşusu olmuştur. Gün geçtikçe artan malî imkânlarına rağmen halâ bir şikâyet konusu olmaktan kurtulamamıştır.

İşçi muhatap olarak karşısın**da** daima doktorları bulduğundan onu

ÇALIŞMA

İşçi Sigortaları Kurumuna ait bütün aksaklıkların mesulü yerine kor, şikâyet ve reaksiyonlarım hep ona yöneltir. Hâlbuki işçi sağlığı ile ilgili sosyal sigorta mevzuatının eksiklikleri yanında Kurumun imkânları ile kıyas edilmiyecek derecede kötü çalışması, aksaklıkların ve Şikayetlerin başlıca sebebidir.

İşçi Sigortaları Kurumu işçinin sağlığına hasredeceği sermayeyi çeşitli tesirler altında iyi kullanmamaktadır; hattâ gayesinin dışına çıkmaktadır. Belediyenin borçlu kaldığı istimlâk bedellerini ödemek üzere Kurum, gayesine elverişsiz olan bir sürü bina ve arsalar satıh almakta, işçi sağlığı ile ilgisi olmayan işler için lüzumsuz bağışlar yapmaktadır. Demokrasimizin icabatı haline gelen kademeli açılış merasimlerinde boşuna para harcanmaktadır.

Hele sigorta ile yakından uzaktan alâkası olmayan "Seçkin zevat"a tahsis edilen blok apartımanlara yatırılan milyonlar. Kurumun vazifesini ne derece bir ciddiyet ve anlayışla ifa ettiğini, göstermeğe yeter bir delildir. Bu durumda bir taraftan prim ödeyen, diğer taraftan sigortadan faydalanacak kimseler olmaları hasebiyle işçilerin İşçi Sigortaları Kurumunun idaresinde kendilerine yer verilmesini istemelerinden daha hakli bir şey olamaz. Sendikaların bu yöndeki faaliyetlerim sıklaştırmaları ancak teşvik görmelidir.

İşçi Sigortaları Kurumu hovarda ise mirasyedi misali oraya buraya kredi açıp para dağıtırken, beri yanda, birçok yerlerde hastahane denmeğe lâyık tam teşekküllü bir tesisten mahrumdur. Meselâ, işçinin en kesif olduğu İstanbulda Kurumun böyle sözüm ona iki hastahanesi vardır: Nişantaşı ve Sultanahmet hastahaneleri. Birbirlerinden ayrı ve uzak apartımanlara serpiştirilmiş bu tesisle* hastanane vazifesi görmekten âciz revirlerden ibarettir. Faraza bir Sultanahmet hastahanesinde Başhekimlik ayrı bir binada, dahiliye poliklinikleri başka bir binada, dahiliye servisleri diğer bir apartımanda, bevliye, cildiye, göz, kulak - boğaz - burun v.s. servis ve poliklinikleri daha uzakta -Çarşıkapıdabir binadadır. Hariciye ve nisaiye servisleri ise Bakirköydedir. Bîr hastahanenin bu" kadar geniş bir mahalde böyle dağınık ve birbirinden uzak binalara taksimi, hem idari bakımdan güçlükler arzetmekte hem de hastaların günlerce ordan oraya sürüklen yollarda helak olmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca binalar da servis ve poliklinik olarak kullanılmaya hiç elverişli delildir. Geniş ve muntazam ziyaret ve bekleme salonlarından mahrumdurlar.

Yatak adedi ihtiyaç karşılamaktan uzaktır. Servis kapıları günlerce gidip gelmekten usanmış boş yatak soran hastalarla doludur. Acil vakaların ve çok bekleyen hastaların tercihan yatırılabilmesi için çok kere hasta tam tedavi görmeden taburcu edilmektedir. Ameliyat endikasyonu konmuş bir hastaya çok defa bir,iki ay sonraya randevu verildiği vâkidir.

Hemşire, hastabakıcı ve hademe kadroları dar tutulmuştur. Birçok servisler hemşiresizdir. Personel kıtlığının yanında mevcutlarının kalitesizliği servis ve hastaların bakım ve ihtimamdan âri olmasını mucip kılmaktadır. Bir dayı çiftliğinin sorumsuzluğu içinde idare edilen İşçi Sigortaları Kurumu birçok yerlerde âdeta D. P. nin bir lokali haline gelmiştir. Bu yüzden teşkilatındaki personelin kalitesi adam kayırma ve adama göre iş siyaseti icabı düşüktür, ayrıca yetersizdir. Zâten uzun ve yüklü olan formaliteler bu sebepten büsbütün karışmaktadır.

Hekim adedi, hasta miktarı karşısında gülünç denecek kadar azdır. Poliklinik yapan doktorların herbirine bazan günde yüzün üstünde hasta müracaat etmektedir. Kendisinden kapasitesinin üstünde iş istenen hekim ister istemez hastalarla lâyıkiyle meşgul olamıyor, teşhis ve tedavisinde sathi kalıyor ve bazan da atlıyor. Bunun vahim neticelerinden zarar gören yine işçilerdir. Fakat burada hekimi uğraştıran ve yanıltan bir tarafı da zikretmek lâzımdır. Diğer hastahanelerde rastlanmayan mütemarız hastalar çoktur. İşine geç kalan veya herhangi bir hususi işi için izin almak istiyen işçiye, vizite kâğıdı kestirmek kolay gelmektedir. Çok İşçi kanunun henüz kendilerine tanımadığı ücretli tatili Sigorta kanaliyle temin etmeğe kalkmaktadır. İşçi henüz aile efradına parasız tedavi olmak hakkım temin edemediği için, çoğu kere kendisi hasta olmadığı halde viziteye çıkmaktadır. Hekim bu şartlarda kendisinden beklenen randımanı veremiyor ve İşçi Sigortaları Kurumu tarafından yaratılân bu durum, hekim ile hastayı birbirine itimatsız ve hattâ düşman kılıyor.

İşçi Sigortalan Kurumunun kendi eczahanelerinde bulunmıyan veyahut mevcut olup ta tükenen ve yerine yenisi hemen temin edilemiyen ilâçlar Kurum ile anlaşmalı dışardaki eczanelerden temin edilmektedir. Hasta, elinde reçetesi eczane eczane dolaşmakta, penicillin, streptomycin v.s. gibi sıkıntısı çekilen piyasada az bulunur ilâçları dışardan Sigorta reçetesi ile almakta zorluk çekmektedir. Çünkü bu eczaneler bu gibi ilâçları tenzilâtlı olarak Sigortaya satmak istememektedir. Bundan zarar gören gene sigortalı işçilerdir.

KADIN

Sosyal Hayat

Yeni bir meslek

Lâcivert üniformalı iki genç kız, çamlı güzel bahçenin uzun yolunu koşarak geçtiler, iki katlı şirin bir binanın gıcır gıcır merdiven» lerini tırmanarak soluğu giriş kapısındaki masanın önünde aldılar. Masanın üzerindeki, defteri aldıkları anda saat onsekizi vuruyordu. Genç kızlar okula, giriş saatlerini yazıp altına imzalarım âttılar, bir de not ilâve ettiler: Halk otobüsüne binmişler, biraz gecikmişlerdi.. Gene hızlı adımlarla cilâlı temiz merdivenleri çıktılar, dört kişilik yatakhanede kendilerine çeki düzen verip, kreton perdeli, rahat koltuklu istirahat salonunda arkadaşla ile buluştular. Biraz sonra dörder çiçekli masalarda oturarak güle oynıya yemeklerini yiyeceklerdi. İç Erenköyündeki Sosyal Hemşire okulunda bir aylık tatil çoktan bitmişti ve yeni ders yılına başlıyan talebeler çok çalışmak zorunda idiler, önce liselerdeki bütün, kültür derslerini görüyorlardı. Bunlara mesleki dersleri de ilâve edince program bir hayli yüklü oluyordu. Fakat sosyal hemşirelik XX. asrın en cazip ve en güzel kadın mesleği olarak dünyaca kabul edilmişti. Memleketimizde de büyük bir istikbali olacağı muhakkaktı. Yalnız bu yeni mesleğin gayet cazip bir şekilde öğ-

Blanche Hugot bir talebesiyle
Bir ince işin ustası

retildiği bu güzel binada insanı şaşırtan birşey vardı. Meslek yeni idi ama, okul 1943 senesinde kurulmuştu. Okulun Fransız olan müdür muavini Blanche Hugot günde birkaç kere bu aynı suale cevap veriyordu. Bu güzel okul hakikaten 1943 senesinde Ziyaretçi - Hemşire Okulu olarak kurulmuştu. Fakat bugün dünyada tanınmış bir meslek olan "Social Worker" lerle aynı tahsili yapan ve aynı gaye için yetiştirilen hemşireler bundan böyle sosyal hemşire olarak mezun olacaklardı.

Sosyal Hemşire

Sosyal hemşire zamanımızın en çok aranan meselelerine cevap verebilecek kimsedir. Aynı zamanda hemşire olan, okuldan çıkınca bir sene müddetle doğrudan doğruya hastahanelerde çalışan ve tahsil devresinde de hastahanelerde staj gören sosyal hemşirenin vazifesi bir bakıma Cemiyet için hemşireden dahi önemli addedilebilinirdi. Hemşire yalnız hasta ile meşgul olurken, sosyal hemşire hasta ve hastanın ailesi ile meşguldü. Hemşirelik için icabeden bazı ihtisas derslerini görmüyor, buna mukabil psikoloji, pedegoji üzerinde bilhassa çalışıyordu. Çünkü sosyal hemşire hastanın ayağına, onun evine gitmek, yalnız hasta ile değil, bilhassa onun yakınları ile meşgul olmak zorunda idi.

İnce bir iş

Blanche Hugot hem hemşire hem de sosyal hemşire idi. "Bu iş, pek ince bir iştir" dedi. Düşününüz, bir veremli hastanın evine gidiyorsunuz. Bakıyorsunuz, hasta annenin sıhhatli çocuğu onunla koyun koyuna yatmaktadır. Bu çocuğu derhal anneden ayırmak lazımdır. Çocuğu bir kampa mı, bir bakım evine mi yoksa bir akrabanın yanına mı göndermek icap edecektir. Bunu tayin edebilmek için sosyal hemşirenin birçok sualler sorması, fakat bunu akıllıca sorması lâzımdır. Yabancıların bir ailenin içine girip, yardım için dahi olsa, işlerine müdahele etmesi çok incelik ve hassasiyet, bilgi ve ölçü istiyen bir iştir. Meselâ, romatizma geçiren bir çocuğu ziyarete giden sosyal hemşire anneye bu çocuğu ağır işlerde kullanmamasını, kalbi yoracak spor veyahut meşgalelerden vazgeçirmesini ve buna göre bir Meslek seçmeye ikna etmesini öğretmesi lâzımdır. Sosyal hemşire dinlemesini, konuşmasını ve ikna etmeğini bilmelidir. Birçok dernekler ve teşekküllerle irtibat halinde olduğu için işsize iş bulmak, kimsesize yuva bulmak, aileyi kalkındırmaya çalışmak belki işin en kolay tarafıdır. Ama gerekeni yapabilmesi için ihatalı bir görüşe, bilgiye de muhtaçtır. Sosyal hemşire pratik hal çareleri gösterebildiği zaman nasihat edes. Tek odada barınan fakir aileye, "aynı odada yatmayın" demek beyhudedir ama, belki sosyal hemşire evde boş oturan genç kıza bir iş bulup aileyi maddi şekilde biraz kalkındırabdîlir, onlara bahçeden, balkondan boş duran bir aralıktan istifade etmesini öğretebilir. Sosyal hemşire yardıma muhtaç olanların, kendi kendisine kapısını çalan kimsedir.

Okulun havası

Erenköyündeki Sosyal Hemşire Okulunda insanı çeken en büyük değişiklik okulun ev havasıdır. Ne yatakhane klâsik yatakhanedir, ne yemekhane yemekhanedir. Sınıflar bile sevimli sıcak ev odalarına benzemektedir. Blanche Hugot'ya göre sosyal hemşirelerin başlıca vazifeleri, her gittikleri yere bu sıcak ve samimi ev havasım götürmek, saadet taşımaktır. Şimdilik sosyal hemşireler daha ziyade veremli ailelerin evlerine gidip gelmekte, stajlarını da verem hastahanesinde yapmaktadırlar. Çünkü bugünkü şartlar içinde, memlekette sosyal hemşireye imkân sağlıyan en büyük teşkilât Verem Savaş Derneğidir. Verem Savaş Derneği hem muhtelif vilâyetlerden gelen talebelere burs-

Nabız Yoklaması

Jale CANDAN

Mustafa Kemal Derneğinin açtığı kara çarşafla mücadele haftası, öyle zannediyorum ki, aynı zamanda bir nabız yoklaması olmuştur. İnkılâplarımızı herşeyin üstünde tutan zihniyetle, siyasi endişelere, bunları dahi feda etmeye razı görünen, bu konuda dahi kaçamak yolu ariyan bir zihniyet bu vesile ile, bir kere daha karşı karşıya kalmıştır.. Hür fikirleri ve inkılâpları korumak vazifesinin âdeta bir kahramanlık addedildiği bir devirde, bu vazifeyi cesaretle yerine getirmeye ça---an basın -Türk basını deyince bugün akla gelen elbet budur- kara çarşafla mücadele haftasında bu mücadeleye var kuvvetiyle katılmıştır. İmza sahibi yazarların hemen hepsi Türklükle, İslâmiyetle akıl ve mantıkla hiçbir ilişiği olmıyan karta çarşafın geçmişini deşerek önümüze sermişlerdir. Kara çarşafla mücadele haftasında Mustafa Kemal Derneğinin en büyük başarısı, muhtelif siyasi partilerin gençlik kollarını, bu konu etrafında birleştirebilmiş olmasıdır. Kara çarşaf dâvasının gençliğin dâvası olarak yeni bir şekilde ortaya atılması bizi yalnızca, dâvanın emin ellere teslim edilmiş olması balonundan sevindirmemiştir. Siyasi fikirleri ve inançları her ne olursa olsun, gençler, bazı konular etrafında derhal birleştiklerini ve siyasi görüş ayrılıklarının mukaddes vazifelere asla tesir etmiyeceğini bir kere daha göstermişlerdir.

Kara çarşafla ve gerilikle mücadele dâvası elbette ki, memleketimizi muassır medeniyet seviyesine ulaştırmayı kendisine ülkü edinmiş her Türkün davasıdır. Ama doğrusu gönül isterdi ki bu dâva erkeklerimizden çok, hiç olmazsa erkeklerimiz kadar, kadınlarımızı da sarsın. Onlar, sokakta bir kara çarşaflı görüp üzülmekle kalmasınlar ve hiç olmazsa, bu sembolik haftada Türk kadınının sesini bir bildiri ile duyursunlar. Bunca kadın derneği kara çarşafla mücadele haftasında neden susmuştur? Bilhassa Türk kadını fikren kalkındırmak, inkılâpları korumak ve yaymak için kurulmuş olan bir kadın teşekkülünün, Türk Kadınlar Birliğinin, böyle bir haftada dahi suya sabuna dokunmamayı, göze çarpacak herhangi bir harekette bulunmamayı tercih etmesi, efkârı umumiyede hiç te iyi bir tesir bırakmamıştır. Yoksa bu Birliğe mensup hanımlarımız dış memleketlere yaptıkları cazip seyahatlerde Türk kadınını temsil ederek, bütün vazifelerini yerine getirdiklerine samimiyetle inanmakta mıdırlar? Eğer böyle ise tüzüğü raftan indirip, tozunu silkelemek ve ona okumak zamanı çoktan gelmiştir.

Nabız yoklamasında, kanaatimce, kaybedenler gene Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın milletvekillerimizdir. İnkılâplarımıza, ait herhangi bir tartışmada, bu. kadın milletvekillerimizin hiç ses etmemeleri siyasetse, milletin beklediği siyaset bu değildir. Kara çarşafın yasak edilmesini sağlıyacak olan kanun teklifini derhal Meclise getirmek ve zemini hazırlamadan hareket etmek, geçen seferki gibi, faydadan ziyade zarar getirebilir ama, elbette ki bu zemini hazırlamak ta herkesten evvel kadın milletvekillerimize düşen bir vazifedir. Zaten inkılâplarımızı korumak hususunda bütün siyasi partiler, müşterek hareketi prensip meselesi yaparlarsa dâva kökünden halledilmiş olacaktır. Bu konuda kadın milletvekillerimiz ne düşünürler, ne yaparlar. Bilmek ve zaman zaman onların, Büyük Meclisteki mevcudiyetini hissetmek herhalde hakkımızdır.

Bizi karanlıktan, cehaletten, diri diri gömüldüğümüz mezardan bir erkek kurtardı. Bir anda bize yaşama hakkını, insanide şerefini, hürriyeti bağışlayan bu büyük adama karşı minnet borcumuzu ancak inkılâplarımızı korumalı hususunda ciddi ve hakiki gayretler sarfederek ödiyebiliriz, ötesi boş lâftır.

lar temin etmekte, hem de "rehabilitasyon" yerleri, hasta ailelerin çocuklarına ait kamplar, yuvalar ve kreşlerle, dispanserlerle sosyal hemşireye yardım yollarını açmaktadır. Okulun yanındaki güzel kamp binasında veremli anne ve babaların çocukları gayet sıhhi bir hayata tabi tutulmaktadırlar. Burada yaz aylarında 100'e yakın çocuk, sosyal hemşirelerin nezaretinde bakılmışlardır. Devimli kalan çocuklar için mektep te vardır. Son zamanlarda Gureba Hastahanesinin psikiyatri kliniği sosyal hemşire talebinde bulunduğu hakle maalesef bu talebi karşılamak mümkün olmamıştır. Çünkü eldeki sosyal hemşire miktarı ihtiyaca göre hakikaten kifayetsizdir. Psikiyatri sahasına gelince, bu saha bilhassa sosyal hemşireye ihtiyaç gösteren bir sahadır. Sosyal hemşireler evlere gitmeğe başladıktan ! sonradır ki, birçok ruh hastalıklarının sebebini anlamak mümkün olmaktadır. Bu sahada sosyal hemşire yetiştirmek işi ise, hususi bir İhtisasa ihtiyaç gösterdiği içindir ki bugün meselâ Amerikada sosyal hemşirelik üniversite ayarında bir tahsil icap ettirmektedir:

Erenköy Sosyal Hemşire Okulu Türkiyede yalnız bir tanedir. Buraya orta mektebi bitirmiş talebeler kabul edilmekte ve üç senede mezun edilmektedir. Tahsil bedavadır, talebelere bütün giyim eşyaları ücretsiz olarak verildiği gibi, otuzar lira cep harçlıkları da vardır. Buna rağmen memlekette henüz pek tanınmıyan mesleğin talipleri azdır ve bu şirin okulun kadrosu ancak yarı yarıya dolmuştur. Cemiyet işlerini seven genç kızlar için bu bomboş duran, çok imkânlı geniş, bir sahadır.

Moda

Yumuşaklık

1958 - 1959 kış modası bazı hususiyetler ve değişiklik, göstermekle beraber, kadın yumuşak görümîşünü bu sene de muhafaza etmiştir. Bu, örgü takımların önümüzdeki mevsimde en ön planı işgal edeceğine bir delildir. Örgü takımlar artık daima etek ceket olarak karşımıza çıkacaktır. Etekler astarlanmış, böylece esneme problemi halledilmiştir. Takımların aynı yünden örülmüş pardösüleri de .vardır. Örgü takımlarda el örgüsünü taklit eden gevşek doku bilhassa modadır. Makinede örülmüş birçok elbise ve ceketlere, kalın lastik örgü kenarlar ilâve edilmektedir.

Kalın şişlerle örülmüş geniş mesamatlı spor örgü hırkalar sonbaharda tayyör ceketi yerine giyilenilecektir. Yün örgü modası o kadar almış yürümüştür ki birçok kumaş takımların dahi örgü lâstiklerle süslendiği ve kumaş elbiselerin yünden örülmüş yakalar, cepler, kol kapakları ile süslendiği görülmektedir.

C E M İ Y E T

Geçen haftanın başında perşembe sabahı İlk uçakla İstanbuİa gidecek uçak yolcuları bir hayli heyecanlı dakikalar yaşadılar. Hattâ pek çok yolcu daha Esenboğada uçaktan inip geri dönmeğe bile kalkıştı. O sabah kalkacak olan ilk uçağın yolcuları şafakla yollara düşmüşler, Türk Hava Yollarının meşhur "kiralık" otobüslerinden biri ile aheste revan Esenboğaya gelmişlerdi. Saat tam yediye beş kala, terminalin hoparlörleri, "İstanbul Cihetine gidecek" uçak yolcularını Türker uçağına davet etti. Yediye bir 'kala hemen bütün yolcular yerlerini aldılar ama uçak, saat yediyi geçtiği halde bir türlü yerinden hareket etmedi; İçerde de bir meraktır başladı. Ne oluyordu; uçak, saati geçtiği halde niye kalkmıyordu? Hostes ve kaptan pilot malûm bahanelerden biri ile yolcuları yatıştırdılar. "Mudurnu üzerinde . hava uçuşa müsait" değildi. -İkinci bahane de uçağın arıza yaptığı bahahesidir âma o gün nedense bu kullanılmadı- Anlaşılan yolculardan bir kısmı canlarına fazla düşkün olacaklardı ki, "o halde gitmeyelim" diye uçaktan inmeğe kalkıştılar. Öyle ya, "uçuşa müsait olmayan bir havada" canlarını ne diye tehlikeye atacaklardı.. Saat tam 7.30 da, kırmızı plâkalı bir bakan arabasının terminal önünde durup da şoförün elindeki paketi koşa koşa yer hosteslerinden birine vermesi ve bu paket uçağa yerleştirildikten sonra uçağın motorlarının birden homurdanması ve kalkışa geçilmesi, bazı uçak yolcularına "Mu» durnu üzerindeki tehlikeli hava" cereyanlarının ne olduğunu anlattı. Ancak uçağın içindeki yolculardan pek çoğu, bakan arabasıyla getirilen paketin içinde Başbakan Menderesin çok sevdiği peynirlerden olduğunu bilmediklerinden ve uçağın hava cereyanından değil, peynir cevelanından bekletildiğinden habersiz olduklarından uçak Mudurnu üzerinden -geçerken boş yere endişeli dakikalar yaşadılar.

Lerzan Bengisu

Vakit nakittir

*

Geçen **hafta** içinde Esenboğadaki lüks tarifeli **ama** üçüncü sınıf kılıklı lokantada yemek yemek için içeri giren bir transit • uçak yolcusu, hemen kapının sağ tarafındaki masalardan birine oturmak için yürüyünce, servis yapan garsonlar tehalükle koşuştular. O kadar ki bunlardan birisi, elinde olan ve bir başka masaya götürmekte olduğu borç çorbasının üstüne basma dahi dökülmesine aldırmadan, masaya oturmaya kalkışan müşteriye doğru koştu.. Böyle üç beş garsonun birden üzerine yürüdüğünü Küren yolcu şaşırmıştı. Ama mesele kısa bir zaman sonra aydınlandı. Lokantanın hemen sağ tarafındaki masa Türk Hava Yolları Umum Müdürü halis süt meraklısî- General Enver Akoğluna ayrılmıştı. Hattâ üzerine bir kart bile iliştirilmişti. Yani masa sabık Ankara D. P. başkanının zatına mahsustu. Bu bakımdan müşteriden, "zata mahsus" masadan bir başkasına oturması rica edildi. O masa günün yirmi dört saatinde, Umum, Müdür Ankarada olsun olmasın kapalı idi. Garsonlar bu masaya kazara bir müşteri oturursa başlarına ne geleceğini bildiklerinden bu kadar tehalükle 'koşuyorlardı.

*

On binlerce Amerikalıya TÜRKIYE propagandası yapan Lerzan Bengisuyu Amerikalılar İstanbulda kuracakları "İnsanların boş vakitlerini kıymetlerdirme cemiyeti" nin başkanlığın tayin etmişler. Bu cemiyetin Türkiyenin dört bir tarafında şubeler açmasını, temenni ederiz.

*

İstanbul Belediye Reisi Kemal Aygün muhakkak bu haftamın en hareketli insanıydı. Sabah karanlığından akşama kadar çalışan ve bu arada şiddetli bir gribe tutulan sayın belediye Başkanı, en sonunda Floryadaki evinde istirahate mecbur oldu. Üzerinde pijaması, ayağında terliği ile İstanbul valisi Ethem Yetkineri kabulü aralarındaki samimiyetin bir delili değil miydi? Başkanın hasta olduğunu duyan eş dost soluğu Floryada aldı enerjik insanları yatakta tutmak dünyanın en güç işidir, onun için Aygün eşinin ricalarına, doktorların ısrarlarına aldırmıyarak uçağa atladığı

gibi Ankaraya gitti. Bu kısa ziyaretten sonra da alelacele İstanbula geldi, zira o akşam Hiltonun meşhur Lâlezarında bir kokteyl parti veriyordu. Misafirlerini büyük bir neşe ile karşılayan sempatik ev sahibi sanki hastalıktan yeni kalkmış birisi değildi... Enerjik insan diye sayın Başkana demezsiniz de kime dersiniz?

*

Harika çocuk kanunu ile Fransada 12 sene hususi tahsil gördürülen viyolonist Suna Kan genç yaşta evlenmeye kalkınca, etrafındakiler: "Bütün bu istidat bu emek boşa gidecek, evlenince Suna sanatına yüzde yüz sadık kalamıyacak" diye telâşlanmışlardı..: Nitekim bu endişeler haklıymış. Zira: harika çocuk her ay Ankaradan 1200 liralık bir maaş alıyor ama, senede sadece bir iki konser vermekten başka bir şey yapmıyor... Halbuki istese dünya çapında turnelere çıkarak batı dünyasına parmak ısırtabilir... Henüz 21 yaşında olan "harika çocuğun" bebek beklediği haberi ise, tam bir bomba tesiri yaptı... Sanat severler "sabık harika çocuğu unutup, yeni istidatlarla meşgul olmalıyız, yazık oldu 12 senelik emeğe, yazık oldu büyük bir istidada" diye hayıflanıyorlar

*

Açılış tarihi -tıpkı 1956 de Hilton otelinde olduğu gibi mütemadiyen tehir edilen Zeynep Kâmil Hastanesi en nühayet açıldı! Adnan Menderes, ve daima kendisine refakat eden Namık Gedik, Lütfi Kırdarm nutkunu dinlerken çok dalgındılar..

*

Türk tabiyetine geçinceye kadar son derece snob olan, lakin şu bir kaç ayıdır Hilton otelinde tevazuu ile herkesi, hayretler içerisinde bırakan prenses Nilüfer, -Haydarabat nizamının sabık gelini- odasında gazeteciSiteâl, kabul etti... Genç ve ,güsel prenses dekolte elbisesi, hafif makyajı ile imkân yek 30 dan fazla göstermiyordu. Tekrar evlenip evlenmiyeceğl sualine siyah saçlı prenses "evlenmek için yaşlandım artık" demez mi? Kendisine refakat eden hindi nedime bile bu espriye güldü... Geçen sene prens Ali Hanla yan yana odalarda kalışı, ve birbirlerini odalarında ziyaret ederek çay içişleri bin bîr dedikoduya sebep olmuştu, onun için prenses bu seferki konuşmasında çok, ama çok ihtiyatlıydı... Hattâ sık sık buluştuğu çok yakışıklı, kır saçlı bir dostunun ismini öğrenmek istiyenlere prenses fena halde kızıyor...

*

Bekârlığından asla vaz geçmiyecegini her vesile ile söyliyen İstanbul valisi Ethem Yetkiner, geçen akşam Hiltona bir iki dostu ile ak--am yemeğine geldi... Son zamanlarda çok kilo alan sayın valinin rejime pek aldırmadığı anlaşılıyor!

Brigitte Bardot
Ya Allah kadını yaratmasaydı?

Lidya Kralı Krezüsün Turgutlu daki efsanevi hazineleri her sene söz konusu olur, bir yığın cahil hayalperest amele. ellerinde kazma; kürek habire kazarlar, bu iş kimbilir daha kaç sene böyle devam edeçekti. Allahdan bir Amerikalı Turgutluya çıka geldi ve gazetecilere: "Boşuna zahmet etmeyin, bu hazineler Turgutludan çoktan gitmiş" dedi.

*

Settar İksel, Bonn'un havasından o kadar şikâyetçi kî... Güneşsiz Alman semaları yüzünden bütün Türk sefaret erkânı hastalanıp İstanbula dinlenmeye gelmiş, işler de Settâr İlksele kalmış. Nihayet işleri yoluna koyan büyük elçimiz de esini kızım görmek üzere Çiftehavuzlara kayınpederi Hayrı İpara misafir geldi...

*

Geçenlerde İstanlbulda verilen bir partide Fatin Rüştü Zorlu ile eşini gören misafirler epey hayret ettiler, çünkü hususi partilerde pok gözükmeyen Dış İşleri Bakanı, kendisini bekâr sandıracak kadar yalnız gezer. Bir çok davetli o akşam Zorluyu eşiyle birIikte görünce "demek evliymiş" demekten kendilerini alamadılar.

*

San Francisco "Güzel Sanatlar Akademisi talebeleri kendi aralarında büyük bir anket yaparak bunun neticesini geçen hafta sonunda ilân ettiler. "En Güzel Çıplak" anketinle ilk on dereceyi tamamen film yıldızları işgal ettiler. Bu meşhur yıldızlar da sırasıyla şunlar oldu:

Brigitte Bardot, Janeth Leigh, Mitzi Gaynor, Gina Lolobrigdda, Esther Williams, Marilyn Monroe, Elizabeth Taylor, Debbie Deynolds, Jeanne Crain, Anita Ekberg.

Akademi talebelerinin aralarında yaptıkları bu anketin neticeleri umumi bir hayreti mucip oldu. Brigitte Bardot'nun birinciliği atmasına pek lâf eden çıkmadı ama, Janet Leigh'in ikinci olması, otuz beşini geçen Esther Williams'ın Marilyn Monroe gibi bir bombayı mağlûp etmesi geniş ölçüde hayret uyandırdı. Hele beyaz perdenin en meşhur çıplaklarından Sofia Loren'in ilk on ismin arasına dahi girmemesi ise sadece "büyük sürpriz" diye vasıflandırılabildi.

*

Hollywood'da büyük bir sükse kazandıktan sonra geçenlerde vatanına dönen İtalyanların yeni seks bombası Marisa Allassio kısa bir istirahattan sonra aldığı parlak bir teklif üzerine Almanyaya gitti. Güzel yıldız Almanyada "Bir İlahe Gibi" filmini çevirecektir. Marisa'nın bu filmde fettan kadın rolüne çıkacağı bildirilmektedir.

*

Yaz tatilini Avrupada geçiren Hollywood'un son model "Sarışın Bomba"sı Jayne Mansfield ile erkek güzeli eşi Mickey Hargitay, bu hafta

içinde Amerikaya döndüler. Çiçeği burnunda bir gelin olarak Amerikadan ayrılan Jayne Mansfield nerdeyse karnı burnunda denecek hâmile olarak evine döndü. "Sarışın Bomba" nın yeni yılın ilk aylarında ikinci çocuğunu dünyaya getirmesi bekleniyor. Malûm olduğu üzere Jayne'in ilk kocasından da bugün 7 yaşında olan bir kızı vardır.

*

Hollywood'un Macar asıllı sarışın yıldızı Zsa Zsa Gabor son günlerde Beverly-Hills'deki çiftliğinde süt beyaz renkte bir merkep beslemeye başlamıştır.

38 yaşındaki sarışın güzeli yıldızın başından bugüne kadar Uç izdivaç geçmiştir. Macaristanda iken Burhan Belge ile evlendikten sonra bir müddet de eşi ile birlikte memleketimizde yaşıyan Gabor, bilâhare Hollywood'a gitmişti. Burada tanınmış karakter yıldızı George Sanders ile evlenen sarışın yıldızın Son kocası da dünyaca mâruf otelci Conrad Hilton olmuştur.

Zsa Zsa Gabor hâlen Hollywood'un Beverly-Hills semtindeki küçük çiftliğinde George Sanders'den olan kızı Franceska ile birlikte yaşamaktadır. Güzel yıldız bir zamanlar General Trujillo'nun oğlu General Rafael Trujillo ile hayli dedikodu uyandıran bir aşk macerası, yaşamıştı. Ancak genç general kalbini Kim Novak'a kaptırdıktan sonra, Gabor pek yalnız kalmıştır.

Sarışın güzeli Macar yıldız şimdi günlerini "Sir Charles" adını, taşıyan süt beyazı merkebi beslemekle geçirmektedir. "Sir Charles" de kendisine karşı büyük bir sempati besleyen bu güzel bakıcısının yanında hayatından pek memnun görülmektedir.

Gabor kızı ve eşiyle

İki aşk arasında

S İ N E M A

Maria Scheel "Bir Hayat" filminde

Festivalin ikincisi

Festivaller

İş burada biter

Bütün Avrupayı bir dalga hâlinde kaplayan beynelmilel film festivalleri bu hafta sona eren Venedik Festivali ile kapanmaktadır.

Her yıl sayısı biraz daha artmakta bulunan bu beynelmilel festivaller sonlara doğru alâkayı da azaltmaktadır. Nitekim har sene bu çeşit festivaller arasında en mühim mevkilerden birini işgal eden Venedik Festivali bu yıl gayet sönük bir şekilde geçti. İlgililer bu alâkasızlığa en büyük âmil olarak, beynelmilel film festivallerinin çoğalmasını göstermektedirler. Venedik Festivali her sene en geç tarihe tesadüf ettiğinden bu yıl beklenen ilgiyi toplıyamadı.

Bu alâkasızlığa mukabil festivalde yer alan filmlerin güzelliği üzerinde bir ittifak mevcuttur. Belki yıldızlar ve halk Venedik Festivaline beklenen alâkayı göstermemiştir ama, aynı şey dünya stüdyoları için asla vârid değildir. Zira Festivale gönderilen filmlerin kalitesi stüdyoların Venedike lâyık olduğu alâkayı verdiklerine işaret sayılmaktadır.

Venedik beynelmilel film festivalinde derece alması İlk günden itibaren en büyük ihtimal dahilinde bulunan ' favori filmlerin başında bir Japon kordelâsı yer almaktadır. Nitekim jüri mükâfatı ona vermiştir.

Filmin adı "Muhomatsu No Isshow"dur. Münekkidler bu filmin reji, senaryo, fotoğraf, aktör ve aktrisleri ile her bakımdan mükemmel olduğu kanaatindedirler. Bu kordelâ etrafında sütunlar dolusu methiyeler yazmışlardır. Filmin sonunda rejisör Hirisohi İnagoki ile yıldız Hideko Takamine'ye yapılan büyük tezahürat "Muhomatsu No tsshow" un kazanma şansım bir kat daha arttırmıştır.

Venedik ' Film Festivalinde bu Japon kordelâsma en büyük rakip olarak "Una Vita-Bir Hayat" gösterilmiştir. Guy de Mauppassant'ın romanından alınan bu film tanınmış Fransız rejisörü Alexandre Astruc'-un eseridir. Başrollerim ise Maria Schell, Christian Marquand, Marie Hâlene Daste ve Antonella Lualdi oynamaktadırlar.

Film hakkındaki tenkidlerde Astruc'un Maupassant'ın havasını aynen muhafaza ederek mükemmel bir kordelâ meydana getirdiği üzerinde ittifakla durulmaktadır. Almanların tanınmış karakter yıldızı Maria Schell'in de bu filmde gösterdiği başarı bilhassa takdirle yâdedilmektedir.

Festivalde en başarılı kadın yıldız mükâfatı için de yine aynı İki filmin baş kadın yıldızları Hideko Takâmine ile Maria Schell namzet gösterilmiştir.

MUSİKİ

Besteciler

Vaughan Williams öldü

Vaughan Williams'ın yeni bitirdiği dokuzuncu senfonisinin, Sir Adrian Boult idaresinde ilk defa olarak plâğa kaydedilmek üzere çalınacağı günden bir gün öncesiydi. Besteci o gün çay vaktini, tavsiye almak için kendisini ziyaret eden bir İsrail bestecisiyle, Londranın Regentf Park'ındaki evinde geçirmişti. Ertesi gün, plâk alma stüdyosunda bulunacaktı. Akşam yemek vaktinde, bir fenalık geçirdi. 80 yaşındayken evlenmiş olduğu, ikinci karısı Ursula'ya, kısık bir sesle, nefes almakta güçlük çektiğini söyledi. Az bir zaman sonra, İngilterenin en değerli çağdaş bestecisi sayılan 85 yaşındaki Ralph Vaughan Williams hayata gözlerini kapamıştı.

Vaughan Williams, 1872 yılında Gloucestershire'da doğmuştur. Bir papazın oğludur. Varlıklı bir kişi okluğu için hiçbir zaman, profesyonel hayatında hızlı hamleler yapma ihtiyacım duymadı. Önce Londrada Kraliyet Musiki Kolejinde, sonra da Almanyada Max Bruch'un yanında musiki eğitimi gördü. Genç Vaughan Willams, kendine has bir musiki dik arayan bir besteciydi. Musiki çevreleri, dünyada Ralph Vaughan Williams adında bir besteci olduğunun ancak, 1907 yılında -35yaşındayken- Walt Whitman'ın metinleri üzerine yazdığı "Bilinmeyen Bölgeye Doğru" adlı kantat ilk defa icra edildiğinde farkına vardılar. Bestecinin ilgisi, eski İngiliz musikisine bilhassa İngiliz folkloruna bağlıydı.

Tuba ve armonika konsertoları

Vaughan Williams'ın musikisi bir yandan yirminci yüzyılın şivesiyle konuşurken, öte yandan -bilhassa modal grameri bakımından- ortaçağ havasım aksettirmekten geri kalmaz. İngiliz geleneklerine ve yurdunu temsil eden herşeye olan bağlılığı, yalnız İngiliz halk ve eski sanat musikisini üslûbuna sindirmiş olması bakımından değil, eserlerine seçtiği konularda da kendini hissettirir, İngilterenin tabiatı, tarihi, Londra sahneleri, sokakta çiçek satan bir. kadın, bir köşebaşı meyhanesi eserlerinin konulan arasındadırlar. Fakat Vaughan "Williams, bu gibi sahneler, olaylar ve durumlar karşısındaki , intibalarıni, duygularını, şahsına ait bir anlatışla dinleyiciye sunar. Anlatış uslubuyla çağdaş İngiliz sanatından çok. Romantik İngiliz şairlerine yaklaşır.

Vughan Williams. ağız armonikası için Romance, yahut bas tuba için konserto gibi alışılmamış çalgılar için de eserler, yazmıştır. Son Yıllarda kulağı ağır işitmeğe başlamıştı ve eserlerinin icralarını işitmeyi kolaylaştıran bir aletle dinliyebiliyordu.

Operamız Yeniden Doğacak mı?

İlhan K. MİMAROĞLU

Fırtına dinmiştir. Gök berraklaşıyor. Güneş doğmakta. Yeni bir gün başlıyor. Musiki hayatımızla ve lirik sahnemizle ilgili çevrelerde yıllardır beklenen duruma artık varılmıştır. Devlet Operası ile Devlet Tiyatrosu ayrı birer Müdürlüğe bağlanmış, operanın başına meslekten bir sanatçı -Necil Kâzım Akses- getirilmiş, opera ve bale sahnelerimizi düştükleri uçurumdan kurtarmak için ehil yabancı ustaların yardımına nihayet başvurulmuştur: İngiliz Krallık Operası rejisörlerinden Peter Potter Ankaradadır; Krallık Balesi idarecisi Dame Ninette de Valois ile günümüzün en ünlü opera adamı Carl Ebert bugünlerde, kısa bir süre için olsa bile, Ankaraya geleceklerdir.

Yeni opera müdürünün vazifesi, hem pek kolay, hem de son derece çetindir. Necil Kâzım Akses gerçi, gevşek davransa bile, ilk ağızda operamızı, son altı yıl içinde düştüğünden daha yukarı bir duruma yükseltebilecektir; ne de olsa, opera dilinden anlıyan bir musikişinastır ye üstelik, iyi bir idareci olarak tanınmıştır. Ne var ki Bay Aksesten beklenen yalnız, yaraları sarmak, delikleri yamamak değildir. Her halde yeni müdür, ilk mevsimini, daha çok bu işlerle geçirecektir; altüst edilmiş bir temeli sağlamlaştırmadan yeni bir bina çakılamaz elbet. Fakat Bay Aksesten ilerisi için asıl beklenen, Türk Devlet Operasını, Batının ileri gelen opera kumpanyalarının seviyesine yükseltme amacını gözeten, en ufak, teferruatına kadar titizce hazırlanmış uzun vadeli bir plâna bağlı, ihtiyat ile cüreti birleştiren kesif bir çalışmadır.

Öyle görünüyor ki Bay Akses, opera idareciliğinin meselelerini, repertuardan gişeye, sahneye koyuştan prova programlarına kadar, yeni baştan ele almak zorundadır. Bir mevsim boyunca oynanacak eserlerin listesini en geç bir yıl önceden kararlaştırıp ilân etmeyi, bir opera teşekkülünün kültür yayma vazifesiyle alâkalı olarak bu listenin imkân nisbetinde çeşitli okulları ve çağları temsil eden eserlerden meydana gelmesini herhalde göz önünde tutacaktır. Umuyoruz ki "Tosca", "Rigoletto", "Cavalleria" gibi repertuar operaları yanında bir yandan çağdaş opera, öte yandan normal repertuar dışı eski opera konularım da ele alacak, bu ara normali repertuar operaları arasında bugüne kadar sahnemizde tek bir Wagner, ya da Richard Strauss oynanmamış olduğuna hesaba katacaktır. Herhalde Anadolunun yıllardır operadan mahrum kalmış olduğunu da unutmayacak, imkân ve zaman uygun olduğu takdirde büyük kadrolu .operaları Anadoluya gönderecek, fakat daha çok. Devlet Operası kadrosunun "yedek şarkıcı gücü" nden faydalanarak, küçük kadrolu, çoğunlukla modern "oda operaları" yla sık sık turneye çıkılmasını sağlıyacaktır.

Güveniyoruz ki Necil Kâzım Akses, bilhassa repertuar operalarının yazıldıkları dilde oynanmasını da teşvik edecek, bunu hem kadrosundaki şarkıcıların dünya piyasasında geçer birer profesyonel olarak gelişmeleri için, hem dış ülkelerden artık daha sık gelmelerini dilediğimiz şarkıcıların bizim sahnemizde karşılaşacakları dil uyuşmazlığını ve bir operanın yarı Türkçe yarı İtalyanca oynanması gibi konuk durundan önlemek için, hem de -en önemlisi. eserlere saygı için yapacaktır. Türkçe opera yoluna ancak, yukarda sözünü ettiğimiz, küçük kadrolu, modern "oda" eserlerinde gidilmesinin doğru olacağına inanıyoruz.

Yeni müdür, dış ülkelerde dikiş tutturamamış, zevksiz ve beceriksiz rejisörler, dekoratörler ve orkestra şefleri yerine büyük şöhret sahibi olmasalar bile, güvenilir sahne adamları ve musikişinaslar getirtmek, bunları seçerken de -diyelim ki Ebert gibi- piyasayı tanıyan kişilerin tavsiyelerine dayanmak lüzumunu şüphesiz ki hissedecek, hele muayyen bir milletin sanatına karşı körükörüne sempatilerden kaçınacaktır, öte yandan operanın tiyatro olduğunu herhalde unutmıyacak, başlıca Türk tiyatro rejisörlerine -şüphesiz ki musiki idarecilerinin yardımıyla- opera sahneye koyma fırsatım verecek, ileri gelen ressam ve mimarlarımızın dekor hazırlama hususundaki işbirliğini sağlıyacaktır.

Necil Kâzım Akses bir bestecidir. Bestecilerimizin dertlerini çok kişiden daha yakın tanır. Bir memleketin resmi opera teşekkülünün, o memleketin bestecilerine seslerini duyurma imkânını verme bakımından ne derece faydalı olabileceğini pek iyi bilir. Umuyoruz ki Türk opera besteciliği Akses çağında gelişecektir; bestecilerimiz lirik sahne için eser yazma yolunda teşvik göreceklerdir, hattâ sipariş alacaklardır.

Operamız yeni bir çağın eşiğindedir. Necil Kâzım Aksese, Türk operasını yeniden hayata kavuşturma yolunda başarılar dileriz.

RADYO

Amerika

Bilmece programı skandalı

Geçenlerde bir gün, Colgate - Palomolive firmasının NBC ve OBS televizyonları için tertiplediği Dotto adlı bilgi yarısı programının yarışmacılarından biri, stüdyo giriş kapısında sinirli sinirli sırasını beklerken, yarışmacılardan bir başkasının, tırnaklarını kemirerek, bir kâğıt tomarını okumakta olduğunu gördü. Onu tanıyordu. Dotto programlarının birkaçını üstüste kazanmış ve dünyanın parasını almış bir kadındı. Kadın az sonra yerinden kalktı ve stüdyoya girdi. Fakat telâş içinde elindeki kâğıtları, oturduğu iskemlenin üstünde bırakmıştı. Öteki yarışmacı merakla kâğıt tomarını kaptı» Şöyle bir göz atmak, bu kâğıtların neyi temsil ettiğini anlatmıya yeterdi. Yarışmacıya sualler verilmişti. Cevaplar da hazırdı. Yarışmacının bu durumda kaybetmesine imkân yoktu. Kâğıtları aldığı gibi, Dotto programının patronlarından birinin odasına damladı. Deliller elindeydi, Ancak 1500 dolar mukabilinde ses çıkarmamayı vaadedebilirdi.

Fakat, ne pahasına olursa olsun, ses çıkarmıya karar vermiş başka yarışmacılar yok değildi. Bir iki gün içinde skandal koptu. Milyonlarca televizyon seyircisinin, namus esasları dahilinde yapıldığına inandıkları bilmece programına demek hile karışmıştı. Demek ki o canlı kütüphaneler' aslında kapkara cahillerdi; hepsine sualler ve cevaplar önceden veriliyordu. Skandalin kopması üzerine Colgate - Palmolive, Dotto programını hem CBS'den, hem de NBC-den derhal kaldırdı.

Bu ara, itiraflar birbirini takip ediyordu. Hileli program yalnız Dotto değildi; Şüpheli nazarlar hemen, bilmece programlarının en büyüğü, en önemlisi, NBC'nin "21 Puan" programına uzandı. Programı tertipleyen Dan Enright şüpheleri dağıtmak için ümitsiz bir gayret sarfetti: "Bizi de toptan itham etmeyiniz.. Dürün bakalım. Şu esrar perdesini bir kaldıralım. Hakikatleri ortaya koyalım."

Esrar perdesi kalkıyor

21 Puan yarışmacılarından biri, Herbert Stempel adlı bir öğrenci, prodüktör Enright'm arzularım yerine getirdi. Yaptığı açıklamalar gerçekten esrar perdesini kaldırıyor, hakikatleri ortaya koyuyor, 21 Puanında sahtekârlıkla malûl olduğunu ispat ediyordu. Stempel, defalarca 21 puanı doldurmuş, kazandığı paralar 49.000 dolar gibi bir rakama yükselmişti. Fakat herşey önceden hazırlanmıştı, herşey mizansendi. Dan Enright, askerliğini deniz piyadesinde yapmış olan Stempel'e, saçlarını denizci usulü kestirmesini ve -sempati çekmek için- eskimiş elbise giymesini söylemişti.

NBC'nin 21 puan yarışmacıları

Düdüğü çalan parayı alır

Sualler sorulduğu zaman nasıl hareket edeceğini, nasıl düşünme mimikleri yapacağını, bir aktöre prova ettirir gibi, öğretmişti. Tabii, bütün sual ve cevapları da önceden vermişti.

Stempel vakasında olduğu gibi, diğer vakalarda da, birkaç yarışmayı üstüste kazanan yarışmacılar, artık yeni çehrelere ihtiyaç duyulduğu iddiasıyla, prodüktörler tarafından bir köşeye atılıyorlardı ve yerlerine yeni aktörler çıkıyordu. Bu da onların gururlarına dokunuyordu. Herb Stempel, 21 Puan kahramanlarından Charles Van Doren karşısında kaybetmiye zorlanmıştı. Hem de "Tac Mahal nerededir?" gibisinden basit sualleri bilmemiye mecbur kalarak. Stempel'in itibarı ne olacaktı? Bunun üzerine Stempel, yapılan hileleri açıklamıya karar verdi. Enright derhal, Stempel'in iddialarının yalan olduğunu, zaten bu hususta -iddialarının yalan olduğu hususunda. • bir başka itiraf name imzalamış ve kendisine vermiş olduğunu bilirdi. Fakat, Stempel'in cevabı hazırdı. Enright ona, televizyonda bir iş vaadetmiş buna mukabil iddialarının yalan olduğuna dair ondan bir itiraf name almıştı. Gelgelelim vaadedilen iş Stempl'e verilmemişti.

24 milyon tehlikede

Bu sonbahardan başlıyarak, çeşitli prodüktörlerin Amerikan televizyonları için hazırladıkları programlar ve bu iş için sarfetmeğe hasırladıkları 24 milyon dolardan fazla para tehlikeye girmiş görünmektedir. Dotto ve 21 Puan skandallerinden sonra şimdi artık bu gibi bütün programlar şüphe altındadırlar ve gördükleri ilgiyi kaybetmeğe başlamışlardır, öte yandan, kazanan yarışmacılara para değil, fakat reklam edilen malları -Ve hizmetleri- sağlıyan programlarla ilgili açıklamalar, bilmece programlarının bu çeşidini de yaralamıştır. Meselâ, kazanan yarışmacıya, bütün masrafları ödenmiş olarak Parla seyahati vaadeden bir programın yalnız ve yalnız uçak parasını ödediği, otel masrafını bile üstüne almadığı öğrenilmiş, verilen malların -fotoğraf makinalarının, deniz motorlarının, çamaşır makinalarının- televizyon kameraları vasıtâsiyle halka aksettirilen evsaftan çok düşük oldukları. açıklanmıştır.

Bizim 21 puan ne durumda?

İstanbul Radyosunun "21 Puan Bilgi Yarışı" programlarına da hile karışmış olduğu, suallerin yarışmacılara önceden verildiği hususunda söylentiler bir müddettir radyo dinleyicileri arasında dolaşıp durmaktaydı. Bugüne kadar henüz, bu söylentilerin doğru olduğuna dair hiçbir belirti yoktur'. Bilâkis, yarışmacılardan büyük bir çoğunluğunun daha ilk suallerde takılmaları, işe hile karıştırılmış olmadığını düşündürmektedir. Geçen hafta yapılan onaltıncı programda, bundan önceki iki yarışta iki defa 21 puanı - dolduran Nazan Aslantepe üçüncü sualde takılmış ve yarışmaya devam hakkını kaybetmiştir. Aynı programda 211 dolduran ve onun yerine geçen başka kimse olmamıştır.

Radyo stüdyolarında halk önünde program yapılması. Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğünden verilen bir emirle durdurulunca "Bilgi Yarışı" programı geçen hafta, programı tertipleyen ilâç fabrikasının Leventteki binasında yapılmış, İstanbul. Radyosunun teknik cihazları ve teknisyenleri oraya taşınmıştır.- Programın ilgi çekici olayı şuydu: Programı takdim eden Erdem Buriye _ "stüdyo imkânsızlığı dolayısiyle Bilgi Yarışı programının dışarda yapıldığının" bildirilmen radyo müdürü tarafından söylenmiştir. Burinin bu direktifi halka naklederken "stüdyo imkânsızlığı dolayısiyle" sebebini dinleyicilere bildirişindeki tecahülü arifane edası, salonda gülüşmelere sebep olmuştur.

Ankara

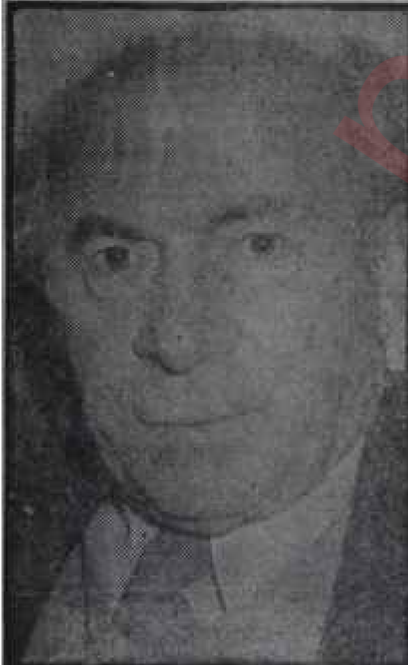
İşletmeye Açılan Tiyatro

Geçen haftanın ortalarında bir sabah Zafer Gazetesini ellerine alanlar az kalsın küçük dillerini yutuyorlardı. İktidar büyüklerinin nutuklarını veya Muhalefete kan kusturan yazılan birinci sayfasının baş köşelerine oturtmayı âdet edinmiş olan muteber gazete, Türk basın tarihinde adeta bir ihtilâl yapmak ister gibi siyasetle hiçbir ilgisi olmıyan tiyatro meselesini büyük puntolarla ele alıyordu. Birinci sayfada üç sütun üzerinden gösterilen yazı, "Devlet Tiyatroları Asıl Şimdi Tiyatro oluyor" başlığını taşıyordu, muteber gazetenin sadık okuyucuları bile komşu sütunlardaki "Onbinlerce İzmirlinin Celâl Bayara İçten Tezahüratı" nı bir yana bırakarak "Hükümetin Devlet Tiyatrosu sahnelerini en iyi seviyeye çıkarmak azmini" öğrenmek için yazıyı merakla okumıya başladılar.

Yazı bundan bir müddet önce Muhsin Ertuğrulun Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünden uzaklaştırılması üzerine Millî Eğitim Bakanı Celâl Yardımcıyı bir hayli tenkid etmiş .olan gazete ve dergilere cevap vermek iğin hazırlanmıştı. Bununla birlikte gazetenin nasıl olup da pek kıymetli sütunlarını bir sanat meselesine ayırmış olduğunun sebebi, okuyucuların meçhulü kaldı.'

Vekil beyin arzusu

şin aslına bakılırsa muteber gazete de çıkan yazının yayınlanmasını

Muhsin Ertuğrul

Uşak olmayan adam

Vekil bey arzu etmişti. Bakanlık emrine adam almaktaki isabetli kararlariyle tanınan Millî Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı, Muhsin Ertuğrulu da işinden ihraç ediverince basından yükselen isabetsiz tepkiyle bir hayli şaşırmıştı. Bir Anayasa profesörü için yaygara koparılabilirdi ama, bu kantocuya da ne oluyordu! İktisadi kalkınmamıza paralel olarak vatan sathında ele alınan millî eğitimi kalkınmamızın ruhu içinde bir kantocu tek başına nasıl bir bakana karşı müdafaa edilebilirdi t Bir bakan elbette ki, bütün vatan sathındaki millî eğitim kalkınmamızı idare ederken doğru dürüst ceketini taşımasını bilmiyen bir adamdan üstün tutulacakta.

Basının bu hakikatleri görmemiş olması Celâl Yardımcıyı bir hayli sinirlendirmişti. Bunun üzerine özel kalemden muteber gazeteye telefon edilmiş, ve vekil beyin "Devlet Tiyatrosunda yapılan son değişikliği vesile ittihaz ederek sırf siyasi vs ideolojik tandanslarla hareket edenlere" gerekli cevabın verilmesini arzu ettikleri bildirilmişti. Ertesi günü sadık okuyucularını bile hayretlere düşüren mahut yazı muteber gazetede boy gösteriyordu.

Muteber gazete yazarınla daha meseleyi iyice öğrenmeden kaleme sarılmak zorunda kaldığı ilk satırlarda belli oluyordu. Yazar, Muhsin Ertuğrulun iki yıllık çalışmasına alabildiğine hücum ediyordu ama, neyi savunduğunu pek bilmiyordu. Bundan sonra gerçekleşeceğini müjdelediği şeyler daha önce Muhsin Ertuğrul zamanında yapılmıştı. Yazar bir yandan Muhsin Ertuğrula saldırırken, bir yandan da istemiyerek onu övmek sorunda kalıyordu. Gazetenin bu siyasi gayretkeşliği, on yıl sonra açılacak bir şeker fabrikasının temel atma törenine benzemekteydi.

"Ben Kavas Değilim"

Gazetedeki yazı bir kurdelâ merasiminin tasvirine benzemekle birlikte bir noktayı açıkça ortaya koymuştur. Aşağı yukarı on beş günden beri bir muamma halinde kalan Muhsin Ertuğrulun uzaklaştırılması, gazetenin meseleye sütunlarında büyük bir âlicenaplıkla yer Vermesinden sonra anlaşılmıştır.

İşin aslında Celâl Yardımcı bir bakan olarak Genel Müdürden arzu ettiği yakınlığı görememiştir. Muhsin Ertuğrul da âmirinin sevgisini kazanmak için herhangi bir gayret sarfetmek lüzumunu, duymamıştır. Bu arada tiyatronun bazı "gayri--emnun yavruları" da Bakan - Genel Müdür anlaşmazlığım desteklemekte bir hayli maharet göstermişlerdir. Herşeyden önce bıkmadan usanmadan çalışan bir tiyatro içinde kabiliyetli bir kadro meydana getirmek isteyen Muhsin Ertuğrul, Bölge Tiyatroları seferberliği ile günden

Celal Yardımcı

Sebebi hikmet

güne değerini kaybeden Ankara sahnelerinin biç olmazsa yol kavşaklarını tutan oyuncularla ayakta durabileceğine inanmıştı! Fakat bu kabiliyetli kadronun yaratılması meselesi, gayrimemnun yavruların sayısının hızla artmasına yol açmıştır.

Ayrıca Muhsin Ertuğrul da bu gayrimemmınların yüksek makamlar nezdindeki tesirlerini arttıracak şekilde hareket etmekten çekinmemiştir. Tiyatroda tek adam zihniyetinin temsilcisi olan Muhsin Ertuğrul, D. P. İktidarına muhalefeti sabit olan bir yazarın elinden tutmak cesaretini de kendinde bulmuştur. Sonra bir gün Sayın Yardımcının Genel Müdürlüğe geldiği zaman Vakıf Hanın merdivenlerini tek başına tırmandığını işaretle Bakana makamına yaraşır bir saygı göstermesi kendisinden istenen Muhsin Etrtuğrulun verdiği cevap herşeye tuz biber ekmişti. Muhsin Ertuğrul "Ben kavas değilim." diyordu.

İşte Muhsin Ertuğrulun Edebi Heyetin yetkilerine bile el uzatan, üstelik demokrasideki mertebeler arası saygı prensibine saygı göstermiyen bu diktatörlüğü, Türkiyede demokrasinin kurucusu D. P. İktidarının demokrat bakanı Celâl Yardımcıyı nihayet bir karar vermiye zorlamıştır. Böylece Türk tiyatrosunun diktatörü Muhsin Ertuğrul, bir demokrasi anlayışının kurbanı olmuştur.

Celâl Yardımcının Genel Müdür hakkında verdiği kararından dönmesi ihtimali, artık D. P. nin 1961 seçimlerini kazanmasındaki ihtimal kadardır. Bu arada Muhsin Ertuğruhin ikinci gelişini istemiş olan Celâl Bayar ile Adnan Menderes son karar üzerine herhangi bir harekete geçmemişlerdir. Bunun mâna-

sı Muhsin Ertugrulun artık is başından uzaklaşmasının Türkiye menfaatlerine uygun olduğudur.

Esasen tiyatro mevsiminin açılmasına bir ay kala verilen bu kararın iki ay kadar önce düşünüldüğü söylenebilir. Bundan iki ay kadar önce dünün ünlü hikayecisi ve bugün muteber gazetenin fıkra yazarı bir yazısında Muhsin Ertuğrulun emekliye ayrılışından ötürü duyduğu üzüntüyü belirtmişti; O günlerde ortada hiçbir sebep yokken dünün eski hikayecisinin Muhsin Ertuğrulu gazetesinde emekliye sevkedip arkasından üzüntülerini bildirmesi bir hayli manidar görülmüştü. Aradan geçen bu iki aylık süre içinde nabızlar biraz daha yoklanmış, Muhsin Ertuğrulun hazırladığı plânların iyice ortaya çıkman beklenmiş, hatta piyesler yine Muhsin Ertuğrul tarafından seçildikten sonra provaların bağlıyacağı tarihe doğru Muhsin Ertuğrulun ceketini alıp İstanbula gitmesi sağlanmıştı.

Perdeler açılıyor

Celal Yardımcının yüksek takdirleriyle gönderdiği bir yazı üzerine Muhsin Ertuğrulun ceketini alıp İstanbula gitmesinden sonra Devlet Tiyatrosu oyuncuları 1 Ekimde-perdeleri açmak için bu ayın .başında provalarına başlamışlardır. Şimdilik Cüneyt Gökçerin nezareti altında Küçük Tiyatro için Haldun Tanenin "Ve Değirmen Dönerdi". Büyük Tiyatro için Arthur Miller'in "Cadı Kazanı" adlı oyunları hazırlanmaktadır. Üçüncü Tiyatroda ise "Hırsız*', Oda Tiyatrosunda da "Baldan Tatlı" adlı komediler sahneye konacaktır.

Kemal Aygün

Tiyatroda imar

görünce Şehir Tiyatrolanndaki sanatkârı uykularından eden tensikat dedikodusunun bu sefer gerçekleşmek yolunda olduğunu anladı ve gülümsiyerek bu sevimli ön tedbirin işe ne kadar yarayabileceğini düşündü.

Epey zamandır, bu uzun ve şerefli geçmişe sahip kültür müessesesinin ilgilileri,, içinde bulundukları kötü durumu kabul ediyor ve bundan kurtuluş için bir ıslahatın şart olduğunu itiraf ediyorlardı. Belediye Başkanından en ufak teknisyenine kadar hepsi bu durumu meydana i tiren türlü sebepler ileri sürüyor, ıslahat için ise, ileri sürdükleri bu sebeplerin ortadan kaldırılmasının şart olduğuna inanıyorlardı.

Muhtelif kanaatler

Sebepler kişinin müessese ile ilgisine ve bağının şekline göre değişiyordu.

Belediye Başkanı Kemal Aygün asıl meselenin" disiplinsizlik olduğunu söylüyor; bunu meydana getiren sebep de halen yürürlükte olan statünün sakat taraflarıdır derken, gerçekten önemli bir noktaya işaret ediyor: "Kanaatimce Tiyatronun kendi disiplin ve çalışma, düzenini bizzat idare etmesi yanlıştır" diyordu. Fakat hemen arkasından bu yanlışlığın esbabı mucibesini söylerken "Çünkü böyle bir idare tarzı karşılıklı kayırma ve müsamahalara yol açmaktadır" diyerek hâdiseyi basitleştiriyor ve çözülecek tek bir düğümle işlerin düzelebileceğine inandığım belli ediyordu. Kemal Aygüne göre "Her şeyden önce Tiyatroda bir sanat disiplini kurmak ve disipline herkesin riayetini temin etmek şarttır", bu ise "Tiyatroyu, bu disiplini sağlayacak bir ele tevdi etmekle olur". Tek elle idare edilen tiyatrodan bu müsamaha ye kayırma illeti kaldırılınca, bir çok aktörün ilgisizliği ve tembelliği önlenecek, o zaman da işler tıkır tıkır yürüyecektir.

Vasfi Rıza Zobu da hemen hemen aynı fikre iştirak etmektedir. Bir disiplinin, hem de türlü yollarla içerden ve dışardan zedelenmeyen bir disiplinin temini yapılacak ilk iş olmalıdır. İkinci iş ise, senelerdir türlü parazitlerle dolmuş olan tiyatroyu temizlemektir. Onun bunun tavsiyesi, ile hiç bir işe yaramadığı halde kadroya alınanlar ayıklanmalıdır,

Zobu, bu fazlalıkları üç kısma ayırmaktadır: Kabiliyetsizler, zararlılar ve tembeller:

Eğer tiyatro bunlardan temizlenir ve bir disiplin kurulabilirse, o zaman bu iş kolaylaşacak ve tiyatro kurtulmuş sayılacaktır. Oyuncuların fikrine gelince, bir disiplinin lüzumu hemen hepsi tarafından kabul edilmektedir. Yalnız bunu temin edecek otoritede ve disiplinsizliğin sebeplerinde fikirler, değişmektedir. Oyunculardan kimi talimatnamenin sakatlığını, kimi verilen paranın azlığını, kimi de Şehir Tiytrosu içinde Şehir Tiyatrosunu idare edecek bir insanın bulunmayışım öne sürerek, evvelâ bu zayıf noktaların hallinin düşünülmesini, ancak bundan sonra bir disiplin temininin mümkün olabileceğini söylemektedirler. Yani onlara göre topluluğu

İstanbul

Karanlıkta vuruşanlar

Parça alınıp ışıklar yamaca, dublaj salonuna yeni girmiş olan aktör, arkadaşlarının yüzünü görebildi. Oturanlar, * yorgunluktan ve sigara dumanlarından kızarmış gözleri ile yeni gelene birer "hoş geldin" ve "merhaba" çektiler. Sonca ışıklar tekrar söndü, seslendirilmesi gereken yeni parça ekranda geçmeğe başladı. Dublaj rejisörü iç-. terinden ikisini çağırdı. İsimleri söylenenler mikrofon başına geçip lâflarım aldılar. Prova yapıldı, parçanın sesi kesildi, rejisör:

"- Tamam, alabilirsin" dedi.

Küçük, camlı odadaki ses. mühendisi ses alınıyor işaretini veren kırmızı lambayı yaktı. Gevezelik edenler sustu. Mikrofon başındakiler ekranda görülen hayallerin ağızlarına uydurarak, lâflarını söylediler. Rejisör yüksek sesle parçanın numarasıru tekrarladı. Işıklar yeniden yandı.

İste o zaman yeni gelen aktör karsısında oturanı orta yaşlı oyuncunun yakasındaki D. P. rozetini

Vasfi Rıza Zobu

Disiplin zarureti

meydana getiren unsurların tatmini, O topluluğun rahat işliyebilmesi için şarttır. Yoksa aslında, sakat ve yanlış kurulmuş, organlarına çalış-, ması için gereken önem ye imkan verilmemiş bir makinenin çalışması mümkündeğildir. İleri sürülen bu türlü sebep ve türlü fikirlerden hepsinin de haklı olduğu noktalar inkâr edilemeyecek kadar acıktır.

Islahatçı ne yapacak?

Şehir tiyatroları gerçekten ıslah edilmek isteniyorsa, işi geçici hal şekillerine bırakmayıp kökten bir tedavi veya değişmeye baş vurmak gerektir. Bunun için de ilk şart tiyatronun gerek statü, gerek disiplin ve gerek sanat anlayışının objektif bir gözle incelenmesidir.

Şehir Tiyatrolarındık belki bir disiplinsizlik, belki bir başı bozukluk mevcuttur. Belki statünün eksik ve boş tarafları, daha doğrusu tiyatromuzun bünyesine uymayan bir şekli vardır. Belki oyuncuların maaşları kifayetsizdir. Belki, fazlalıklar temizlenirse işler biraz daha iyileşebilecek, oturduğu yerde maaş alıp dublaj salonlarında dolaşanlar kalmayacaktır.

O zaman herkes provaya vaktinde gelecek, rollerini iyi ezberliyecektir. Ama bu Şehir Tiyatrolarının düzelmesi, tutması gereken yola yönelmesi mi demektir? Tiyatro kendi disiplin ve çalışma düzenini bizzat idare etmeyecektir. Böylelikle bu tarzın mahzurları, yani karşılıklı 'kayırma ve müsamaha ortadan kalkacaktır. Beklenen disiplini kuracak tek el bunların hepsini nasıl halledecektit? Disiplinsizliğin nedenlerini hangi esaslara göre ayıracaktır? Hangi tedbirlerle yeni bir disiplin, bir sanat disiplini kuracaktır? Disiplinin temeli olacak bu tek el kim olabilir? Sanat yeterliği ne dereceye kadar etraf ındakileri tatmin ede bilecektir? Eğer tiyatronun içinde böy le bir kimse var idiyse, Muhsin Er-, tuğrulun ayrılmasından bu güne kadar geçen zaman içinde kendini göstermeli değil miydi? Oysa bu sürede her geçen gün devamlı olarak geriye gidilmiştir. Oynanacak piyes bulamayıp vodvillerle vakit geçirilmiştir. Bir piyes oynanırken ondan sonra neyin oynanacağı bilinmemiştir. Çünkü piyes bulmak zordur. İyi oyuncu olmak, iyi tiyatro idarecisi olmak demek değildir. Bir tiyatro idarecisinin vazifesi gazetelere "bize piyes gönderin" diye ilân verip,, sonra bu zor, bu müşkül işin meyvalarını beklemek değildir. Bir tiyatro idarecisi piyes aramalı ve bulmalıdır. Bunun için de dünya tiyatrolarının gidisi ile ilgilenmek gerektir.

Şehir Tiyatrolarının başına bu işin tecrübe kadar bir zihniyet ve kültür meselesi olduğunu anlamış, dünya tiyatrosunu ve meselesini bilen, bir Şehir Tiyatrosunun -toplum içinde ve öteki tiyatrolar yanındaki durumunu kavramış bir insan getirilmelidir. İşte o zaman 80 kişilik kadronun az bile olduğu, 9 - 10 senedir yapılan işlerin yetersizliği ve gülünçlüğü meydana çıkacaktır.

KİTAPLAR

BELÂLI YER

(Erkskine Cadwell'in romanı, Çevirenler: Halis Acarı, H. Lütfi Ak, Dost Yayınevi, Seçme Dünya Romanları dizisi 2, Ankara Işık Matbaası 1958, 194 sayfa, ciltli 600 kuruş)

Erkskine Cadwell Türk okuyucusu tarafından yakından tanınan bir yazardır. Dilimize çevrilmeyen romanı yok gribidir. o kadar ki, Dost Yayınevi dahi onun bir kitabını okuyuculara sunarken dilimize çevrilmemiş bir eserini bulamadığından olacak, vaktiyle de Halis Acarı ve Lütfi Ak tarafından tercümesi yapılmış bir eseri yeniden yayınlamıştır. Dilimize "Belâlı Yer" adıyla çevrilen "Tragic Ground"un bu ikinci tercümesi, birinciye nazaran dilde sadeleşme bakımından hayli ileri bir örnek maliyetini göstermektedir. İngilizce aslı ve M. Edgar Coindreau'nun fransızca tercümesiyle de karşılaştırılarak dilimize çevrilmiş olan bu eser, türkçeye çevrilmesindeki, bütün titizliğe rağmen, ne kadar yazıktır ki Caldwell'in hemen bütün eserlerinde olduğu gibi yüksek bir edebi kıymet arzetmez. Zaten Aanerikada sıra yazarlarından bir gömlek daha yukarda bir yer işgal eden Caldwell, nedense memleketimizde hak ettiğinden çok daha ileri bir şöhret yapmıştır. Şayet memleketimiz romancıları ile bir mukayese yapmak gerekirse Cadwell'i meselâ bizim. Mahmutlarımızdan, Kerime Nadirlerimizden daha ileri bir safta saymak haksızlık olur. Onun tek avantajı, geniş bir okuyucu kütlesinin var olduğu Amerikada bu okuyuculardan büyük bir kısmım kendisine çekebilmesidir.

Dilimize Din Ticareti, Bayırdaki Ev vs. gibi çeşidli adlarla çevrilen eserlerinde olduğu gibi Belâlı Yerde de Cadwell, daha ziyade fakir Amerikan halkının, alt sınıfın mecralarını anlatmaktadır. Bir hayli alaycı bir dille kaleme alınmış olan Belâlı Yer, bir Güney Amerika şehrinde, bir gecekondu mahallesinde yaşayan bir ailenin hikâyesini dile getirmektedir. Bir anne ve baba ile iki gelişmiş kızdan teşekkül eden bir alla Kuzeyden sırf iş buldukları için Güneydeki bir kasabaya gelmişlerdir. Ancak Güneyin sert havasına alışamayan ailenin dişisi kısa bir zamanda hasta olur. Baba, harbin sona ermesi üzerine çalıştığı fabrika kapanınca işsiz kalır. Bu arada oturdukları gece kondu mahallesinin günden güne düşen ahlâk seviyesinin kurbanı olan Douthit ailesinin küçük kızı komşuları olan bir adam tarafından iğfal edilir ve günün birinde de evden kaçarak kötü yola düşer. Büyük kız ise, zaten ailenin' yanında oturmamakta ve haftada bir defa gelerek kazandığı paradan muayyen bir kısmım' annesine babasına bırakmaktadır. Bayan Maud Douthit hastalığı dolayısı ile içkiye benzeyen bir cins kuvvet şurubu ile yaşamakta, şayet bu ilaç bulunmazsa krizler geçirmekte ve zavallı kocaya saldırıp etmediği eza ve cefayı bırakmamaktadır. Bu arada sefalet ve parasızlık içinde geçen günler, Kuzeyden gelmiş hemen bütün aileler gibi Douthit ailesini de önü alınmaz bir gurbet acısına atmıştır.

Günün birinde baba Spence Douthit kötü yollara sürüklenen küçük kızını aramaya çıkar. Şehrin bir başka mahallesindeki kötü kadınların kamp kurduğu eylere gider. Ancak o ana kadar bu tip yerlerden uzak kalmış bir insan olan Spence orada, ne yapmağa geldiğini unutup cebindeki bütün parayı yedirir. Kızını da bulamadan geri döner. Bu arada küçük kızın kötü yollara düştüğünü gören Toplumsal Yardım Kolu adındaki bir kadın cemiyeti de küçük kız Mavis'in bu yoldan çekilip kurtarılması için babayı tazyika başlamıştır. Tam bu şırada da kız kalkar eve gelir. Ama artık Maviş eski Maviş değildir. O tamamen değişmiş, yaşadığı hayatın şartlarına uymuştur. Onun evine dönüp annesinin babasının dizlerinin dibinde oturmasını beklemek sadece bir safdillik olur. Nitekim Maviş kısa bir zaman sonra yeniden evden kaçar gider. Bütün bunlar olurken, beri yanda da büyük kız, kendisine memleketlileri olan bir koca bul muştur. Onunla evlenip, kalkar bütün Poor-Boy'luların özlediği şeyi yapar, kendi memleketine döner. Bu ayrılış da geride kalan anne ve baba için büsbütün bir yıkım olmuştur. Ancak bu' arada Toplumsal Yardım Kolunun iyi niyetli bir üyesi onlara elinden gelen kolaylığı gösterir. Kızları Mavis'i de alarak memleketlerine dönebilmeleri için cemiyet kasasından bir para ayırtır. Fakat bu sefer de Spence'in bu parayı çar çur edeceği tutar, memleketlerine gidemezlei. Ancak Toplumsal yardundaki genç kadın bir kere daha -bu sefer kesesinden- yol parasını verir de Douit'ler, Mavis'i arkada bırakarak da olsa- memleketlerinin yolunu tutarlar.

Hayli basit olan mevzuu son derece canlı bir şekilde islemiş olan Caldwell'in bu romanı, denebilir ki romanlarının en güzellerinden biridir. Hele tercümesinin de son derece dikkatle hazırlanması ve Dost yayınevinin bu kitap için hususi bir itina göstererek. Belâlı Yeri nefis bir cilt içinde piyasaya sürmesi eserin okunma şansım büsbütün arttırmış. Can sıkmayan ve okuyucuyu yormayan bir roman olarak Belâlı Yer, her cins okuyucu işin çekinilmeden tavsiye edilebilecek bir eserdir.

S P O R

Futbol

Hastalık başladı

Pazar günü, şakır şakır yağan yağmura rağmen Mithat paşa Stadındaki **Fenerbahçe -** İstanbulspor maçının oynanacağını umanlar stad kapılarında bekleşirlerken, maçın hakemi içerde sahayı kontrol etmekte idi. Ankaradan bu maçı idare etmek üzere gelen beynelmilel hakem Cezmi Başar, sırtında yağmurluğu ve elinde meşin top olduğu halde çamur deryası halindeki sahaya doğru yürüdü. Boyalı ayakkabılarının mümkün olduğu kadar Mithatpaşa Stadının çamuruna az bulaşmasını temin için son derece dikkatli **yürümekteydi."** Yanında İstanbulspor idarecilerinden Ali Mortaş ve Fenerbahçeli olarak tanınan Futbol Federasyonu üyelerinden Niyazi Sel bulunmaktaydı. Hakem sahanın muhtelif yerlerinde topu havaya attı, çamur deryası içinde yuvarlamaya çalıştı, ama ne yaptıysa olmadı, meşin top batak içinde takılıp kalıyor, yürümüyor, zıplamıyordu. Hakem kararım vermişti. Bu sahada o gün maç oynanamazdı. Fakat bu arada İstanbulspor idarecisi Ali Mortaş topu alıyor, sıçratıp yürütmek isteyerek maçın oynanabileceğini iddia ediyor, hakemi de ikna etmeye çalışıyordu. Niyazi Sel ise pek ses çıkarmıyordu. O hakemi destekler görünüyor ve maçın tehir edilmesi kanaatında olduğunu da bu hareketi ile ihsas ediyordu. İstanbulsporlularin bütün yalvarmaları, yakınmaları fayda etmedi, maçın hakemi "bu sahada maç oynanamaz" diyerek topu alıp sahadan çekildi. Stad müdürünün odasında hemen ayaküstü raporunu doldurdu ve Federasyon temsilcisine vererek stadı terketti.

Böylece liglerin hemen ikinci haftasında bir eski hastalık nüksediyordu. Ligleri vaktinde bitirelim diye programlayan ve hemen ardında da Türkiye ligini oynamayı tasarlayan Futbol Federasyonuna, ilk çehneyi tabiat atıyordu. İstanbulda yağmurların bir defa başlaması, bu hastalığın daha da ağırlaşması, müzminleşmesi için kâfi idi. Mithatpaşa Stadı onarılmadıkça da buna mani olmaya, bu hastalığı kesip atmaya imkan yoktu. Artık yıpranacak bir tarafı kalmayan ve tamamen harap olan stadıyla İstanbulda bunun önüne, ne Federasyon, ne de teşkilât geçebilirdi. Bu işin tek çaresi İstan-' bulda ikinci, hattâ üçüncü bir stadın' vakit geçirilmeden yapılmasıdır. Yüz binlerin hayali ile oyalananlar, bunu bir an önce tatbik safhasına koymalı, ama bu arada da Mithat" paşa Stadım onarmak imkânlarını aramalıdır.

Ankarada açılış

Geçtiğimiz hafta Ankara profesyonel lig maçlarına törenle başlandı. Hem, de ne tören. Bir defasında seçim arefesi yine törenle açılan 19 Mayıs Stadı, -bu açılışı takiben kapılarını tekrar sporseverlere kapamış, fakat bir müddet sonra Belçika - Türkiye millî maçı ile ikinci defa hizmete girmişti. Bu defa 1958 • - 59 futbol sezonuna başlarken, 19 Mayıs Stadı üçüncü defa, yapılan bir törenle hizmete giriyordu. Temenni edilir ki, gelecek yıl 19 Mayıs Stadında bir dördüncü hizmete giriş töreni yapılmasın.

Kavas bayrak taşıyor

Ne günlere kaldık?

Yapılan açılış töreninde gönül arzu ederdi ki, ilgililer işi daha ciddiye alsınlar. Atma diyeceksiniz ki, üçüncü defa yapılan bu açılış töreninde ciddiyet aranır mı? Ankara valisi ve bölge 'başkanı Dilâver Argun, mikrofonda açılış konuşmasını yaparken, dahili hoparlörde müzik yayımna devam ediliyordu, öte yandan açılış sırasında yapılan geçit resmine katılan kulüplerden Güneşin çocuklarının başında kulüp armasını resmî kıyafeti ile bir elçilik kavası taşıyordu! Bu iş spor kıyafeti ile yapılsa bir derece affedilebilirdi amma, bir kavasın cici bici elbiseleri ile bu törene katılması, işin ciddiyet havasını kaçırıyordu.

Ligde sürprizler

Mevsimin ilk maçı bir sürprizle neticelendi. Güneşin yedi as futbolcusunu Temmuz ayında transfer eden Otoyıldırım, bu yılki ligde büyük iddialara sahip gibi görünüyor. Diğer taraftan Şekerspor ile birleşip bu yıl da birinci ligde kalan geçen yılın sonuncusu Hilâl, yeni adı ile Seker - Hilâl, tahminlerin fevkinde bir futbol göstererek, iddialı rakibine beş gol atıp hezimete uğrattı. Şeker-Hilâl hem ligde galibiyet elde etti, hem de rekor teşkil edecek bir skor tesis etti. Bu da yetmezmiş gibi,, çıkardığı güzel ve Avrupai futbol ile Ankaralıların gönlünü kazandı. Ankaranın Karagümrükü diye isimlendirilen Hilalliler için averaj yapıyor diyenler hayli çoktur. Gecen sene ligde rakiplerine averaj veren bu takım," bu yıl kendisi averaj yapmaktadır. Aynı şekilde bu işi devam ettirebilirlerse, kendileri bu yılın en tehlikeli onbirlerinden biri olmaya namzettir.

Demirşpor, Güneşi hakem Faruk Talunun yarattığı "penaltıdan sonra 3 - 0 yenerken, bir ertesi gün aynı hakemin idare ettiği Gençlerbirliği - Hacettepe maçım da, Gençlerbirliği ikinci devre başında attığı tek golle şampiyon rakibine karşı 1 . 0 kazandı. Aynı hakem bu maçta da gayet bozuk bir idare göstermiş. Genclerbirliğinin bir hücumunda topu 18 içinde tutarak yumruklayan Hacettepe' bekinin bu penaltılık hareketine seyirci kalmakla yetinmiştir. Bir gün evvel yoktan varettiği penaltıyı, bu defa bariz şekline rağmen görmemiştir. Tasavvur edin ki, bu hakem "geçen yılın başarılı hakemlerinden, sayılarak Federasyon tarafından Avusturyaya kursa yollanarak taltif edilmiştir. Fakat bu defa, hakkındaki protestolara Merkez Hakem Komitesi üyelerinden Ali Rıza Ertuğ da katılmaktan kendini alamadı. İnşallah Komite üyesi hislerini, maçlara hakem tâyin edilirken de açıklamaktan çekinmez.

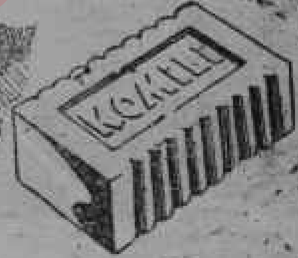

Herkes Aynı fikirde:

VATAN

okumak bir ihtiyaçtır

KOMİLİ

KOMİLİ